

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU REGULĒŠANAS KOMISIJA

Ziņojums par tirgu analīzi

Eiropas Komisijas 2003. gada 11. februāra Rekomendācijā par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) minētie

tirgus Nr. 1: piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana fiziskām personām;

tirgus Nr. 2: piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana juridiskām personām;

tirgus Nr. 3: fiziskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

tirgus Nr. 4: fiziskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

tirgus Nr. 5: juridiskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;

tirgus Nr. 6: juridiskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā

Rīga, 2006. gada novembris

8.1.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru	72
8.1.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)	73
8.1.5. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums	73
8.1.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)	73
8.1.7. Komersantu vai komersantu grupas vertikāla integrācija	74
8.1.8. Rezultāti	75
8.1.9. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū	75
8.2. Tirgus 3 un 5	75
8.2.1. Tirgus dalījums	75
8.2.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	77
8.2.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru	78
8.2.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)	78
8.2.5. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums	78
8.2.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)	79
8.2.7. Rezultāti	80
8.2.8. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū	80
8.3. Tirgus 4 un 6	80
8.3.1. Tirgus dalījums	80
8.3.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	82
8.3.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru	83
8.3.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)	83
8.3.5. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums	83
8.3.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)	84
8.3.7. Rezultāti	85
8.3.8. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū	85
9. Būtiskā ietekme tirgū	85
9.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana elektronisko sakaru komersantiem	85
9.2. Saistības	86
9.2.1. Operatora izvēle un operators iepriekšēja izvēle	86
9.2.2. Galalietotājiem sniegt elektronisko sakaru pakalpojumu tarifu regulēšana	86
9.3. Elektronisko sakaru komersanti ar būtisku ietekme tirgū	87
9.3.1. SIA „Lattelecom”	87
Saīsinājumi	89

Attēli

1. attēls: Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā.....	31
2. attēls: Piekļuves risinājums, izmantojot kabeļtelevīzijas līnijas (kabeļmodemu un optisko kabeli).....	33
3. attēls: Šaurjoslas bezvadu piekļuves risinājums izmantojot punkts – punkts konfigurāciju	34
4. attēls: Šaurjoslas bezvadu piekļuves risinājums izmantojot punkts – daudzpunkti konfigurāciju	35
5. attēls: Tirdzniecības tirgus daļas balss telefonijas pakalpojumu sniegšanā (ieņēmumi 2005.gadā)	37
6. attēls: Abonentlīniju skaits.....	68
7. attēls: Attiecīgās tirgus daļas	70
8. attēls: Attiecīgās tirgus daļas	71
9. attēls: Attiecīgās tirgus daļas	77
10. attēls: Attiecīgās tirgus daļas	82

Tabulas

1. tabula: Otrā pielikuma struktūra	20
2. tabula: Piedāvātie pakalpojumi	22
3. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju mobilajā elektronisko sakaru tīklā	23
4. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	23
5. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par nomātām līnijām	23
6. tabula: Komersants, kuram jāsniedz dati par atsaistītām piekļuvēm	23
7. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par interneta piekļuvēm	24
8. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par viesabonēšanas pakalpojumiem	24
9. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par izplatīšanas pakalpojumiem	24
10. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par platjoslas piekļuvēm	25
11. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par piekļuvēm un izsaukumu veikšanu	25
12. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem mobilajā elektronisko sakaru tīklā	25
13. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	25
14.tabula: Tirgu, kuros tiek sniegti Rekomendācijā minētie vairumtirdzniecības pakalpojumi, koncentrācija	28
16. tabula: SIA „Lattelecom” abonentu struktūra 2004.gadā	38
17. tabula: AS „Telekom Baltija” abonentu struktūra 2004.gadā	39
18. tabula: Piešķirti operatora izvēles piekļuves kodi	41
19. tabula: Komersantu, kas nodrošina piekļuvi publiskajam telekomunikāciju tīklam fiksētā vietā, tīkla infrastruktūra	43
20. tabula: „Taksofona un piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot savu galiekārtu, funkcionalitātes salīdzinājums”	45
21. tabula: Analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuves un platjoslas piekļuves funkcionalitātes salīdzinājums	48
22. tabula: Balss telefonijas, izmantojot analogo un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, un piekļuves, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu, funkcionalitātes salīdzinājums ..	49
23. tabula: Piekļuves tarifi	54
24. tabula: Piekļuvju salīdzinājums	57

25. tabula: Operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumi	59
26. tabula: sarunu tarifi	60
27. tabula: Komersantu atļauju darbības zona.	63
28. tabula: Komersantu atļauju darbības zona.	64

1. Ievads

Lai veicinātu konkurenci elektronisko sakaru nozarē, Elektronisko sakaru likums (turpmāk – ESL) saskaņā ar Eiropas Kopienu (turpmāk – EK) elektronisko sakaru nozares regulējumu deleģē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai (turpmāk – Komisija) tiesības definēt konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus (tirgu definēšana), veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, lai noteiktu elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersantus) ar būtisku ietekmi tirgū (būtiskas ietekmes noteikšana), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt īpašas prasības (saistības) komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku (saistību noteikšana).

1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas

Tirgus definēšana ir ekonomiska rakstura analīze, kurā izmanto EK administratīvo un Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – ET) juridisko pieredzi.

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas komersantu veiktās darbības tirgū. ESL definē elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu (turpmāk – pakalpojums).

ESL definē minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana – publiskā elektronisko sakaru tīkla izveide, ierīkošana, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;
- elektronisko sakaru pakalpojums – pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu tirgus produktu (preču vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegtas preces vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši ET praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu tirgi);
- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionālā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Komisija var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras. Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens komersants sniedz citiem komersantiem, un parasti tā ir daļa no elektronisko sakaru tīkla nodrošināšanas – pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanas veikšanai. Savukārt mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi galalietotājiem. Atbilstoši ESL abonents ir fiziska vai juridiska persona, kas ir noslēgusi līgumu ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju par konkrētu elektronisko sakaru pakalpojumu saņemšanu, bet galalietotājs ir elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājs, kāš šos pakalpojumus neizmanto elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

Komisija, definējot konkrētos tirgus, izvērtē gan mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus, gan attiecīgos vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus. Komisija, veicot tirgu definēšanu un analīzi, var noteikt prioritāri analizējamos tirgus un/vai vairāku tirgu grupas (klasterus).

1.2. Eiropas Kopienu regulējums

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) (turpmāk – Direktīva 2002/21/EK) 14., 15. un 16. pants nosaka principus, kādus Valsts pārvaldes iestādes (turpmāk – VPI) ievēro, veicot elektronisko sakaru tirgu definēšanu, analīzi un saistību piemērošanu komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū. Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) (turpmāk – Direktīva 2002/22/EK) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu (piekļuves direktīva) (turpmāk – Direktīva 2002/19/EK) nosaka saistības (speciālas prasības) komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

1.2.1. Tirgus analīzei specifiskie tiesību akti

Eiropas Komisijas 2002. gada 11. jūlija vadlīnijas tirgus analīzei un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanai saskaņā ar Kopienas elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu regulēšanas pamatprincipiem (2002/C 165/03) (turpmāk – Vadlīnijas).

Eiropas Komisijas 2003. gada 11. februāra rekomendācija par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) (turpmāk – Rekomendācija).

1.2.2. Būtiska ietekme tirgū

Eiropas Kopienu regulējums nosaka, ka komersants uzskatāms par tādu, kam ir būtiska ietekme tirgū, ja tas individuāli vai kopā ar citiem bulta stāvokli, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, t.i., ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no konkurentiem, lietotājiem un galalietotājiem.

VPI izvērtē, vai vismaz divi komersanti atrodas dominējošā stāvoklī tirgū, darbojas saskaņā ar Eiropas Kopienas tiesību aktiem un pēc iespējas ķem vērā Vadlīnijas par tirgus analīzi un būtiskas ietekmes tirgū novērtējumu. Kritēriji, ko izmanto, veicot novērtēšanu, ir izklāstīti Direktīvas 2002/21/EK 2. pielikumā.

Ja komersantam ir būtiska ietekme konkrētajā tirgū, var uzskatīt, ka tam ir būtiska ietekme cieši saistītā tirgū, ja saikne starp šiem diviem tirgiem ir tāda, kas ļauj ietekmi, kas ir vienā tirgū, paplašināt uz otru tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū.

1.2.3. Tirgus analīzes process

Rekomendācija saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 1. pielikumu nosaka tos preču un pakalpojumu tirgus elektronisko sakaru nozarē, kuru raksturojums var būt tāds, kas

dod pamatu minēto reglamentējošo pienākumu uzlikšanai saskaņā ar Direktīvu 2002/19/EK un Direktīvu 2002/22/EK, nekavējot tirgus attīstību, un kurus īpašos gadījumos var noteikt saskaņā ar konkurences tiesībām. Eiropas Komisija nosaka tirgus saskaņā ar konkurences tiesību principiem. Eiropas Komisija regulāri pārskata Rekomendāciju.

VPI, ņemot vērā Rekomendāciju un Vadlīnijas, saskaņā ar konkurences tiesību principiem nosaka konkrētos tirgus, kas atbilst apstākļiem valstī, jo īpaši attiecīgos ģeogrāfiskos tirgus. VPI pirms to tirgu noteikšanas, kas atšķiras no tiem, kas noteikti Rekomendācijā, veic Direktīvas 2002/21/EK 6. un 7. pantā minētās procedūras. Pēc konsultācijām ar VPI Eiropas Komisija var pieņemt lēmumu, ar kuru nosaka starpnacionālu tirgu.

Pēc Rekomendācijas vai jebkādu tās grozījumu pieņemšanas VPI nekavējoties veic attiecīgo tirgu analīzi, ņemot vērā Vadlīnijas.

Ja VPI saskaņā ar Direktīvas 2002/22/EK 16., 17., 18. vai 19. panta vai Direktīvas 2002/19/EK 7. vai 8. panta prasībām ir jānosaka, vai uzlikt, saglabāt, grozīt vai atcelt pienākumus komersantiem, tā nosaka, vai konkrētajā tirgū pastāv efektīva konkurence. Ja VPI secina, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā neuzliek vai atceļ saistības (speciālas prasības) komersantiem. Ja VPI nosaka, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā nosaka komersantus, kam ir būtiska ietekme minētajā tirgū, un VPI šādiem komersantiem piemēro atbilstošas saistības (speciālas prasības) vai saglabā vai groza šādas saistības, ja tādas jau pastāv.

2. Pašreizējā situācija¹

2.1. Būtiskas ietekmes noteikšana likuma „Par telekomunikācijām” kontekstā

2001. gada 30. novembrī stājās spēkā likums „Par telekomunikācijām” (turpmāk – Likums), kurš izstrādāts saskaņā ar 1998. gada Eiropas Kopienas telekomunikāciju regulēšanas ietvaru. Likuma mērķis:

1. veicināt telekomunikāciju attīstību Latvijas Republikas teritorijā;
2. veicināt konkurences attīstību telekomunikāciju pakalpojumu tirgū;
3. veicināt jaunu telekomunikāciju pakalpojumu veidošanu;
4. noteikt tiesiskās attiecības telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanā;
5. nodrošināt telekomunikāciju pakalpojumu lietotāju, publisko telekomunikāciju tīklu operatoru un telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju interešu aizsardzību tirgus ekonomikas apstākļos;
6. veicināt universālā telekomunikāciju pakalpojuma pieejamību.

Noteikto mērķu sasniegšanai Likums nosaka virkni pasākumu konkurences veicināšanai telekomunikāciju pakalpojumu tirgū pēc tirgus atvēršanas konkurencei 2003. gada 1. janvārī.

Komisija izstrādājusi vairākus tiesību aktus, lai ieviestu nepieciešamos pasākumus komersantu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanai. Komisija, pamatojoties uz Likumu apstiprinājusi procedūru un kritērijus komersantu ar būtisku ietekmi tirgū atzīšanai, ar 2002. gada 16. maija padomes lēmumu Nr.27 „Noteikumi telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū atzīšanai”, papildus ieviešot iespēju atzīt komersantu grupas būtisku ietekmi tirgū. Likums definē komersantu ar būtisku ietekmi tirgū kā „publiskā telekomunikāciju tīkla operators vai pakalpojumu

¹ Ziņojuma otrajā nodaļā lietotie termini atbilst likumā „Par telekomunikācijām” lietotajiem terminiem

sniedzējs, kura ietekmi konkrētā tirgū Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija ir atzinusi par būtisku”.

Atbilstoši Likumam tie komersanti, kuru ietekmi Komisija atzinusi kā būtisku, ievēro tiem Komisijas noteiktās saistības (speciālās prasības). Komisijas padome ar 2002. gada 3. decembra lēmumu Nr.139 apstiprināja „Noteikumus par speciālām prasībām telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū”. Saskaņā ar šiem noteikumiem komersanti ar būtisku ietekmi fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. tuvināt fiksētās balss telefonijas pakalpojumu tarifus izmaksām saskaņā ar Komisijas metodiku „Telekomunikāciju pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”;
2. nodrošināt piekļuvi citu, ar šo telekomunikāciju tīklu savienotu, publiski pieejamu telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju komutācijas pakalpojumiem saskaņā ar Komisijas noteiktiem termiņiem;
3. saskaņā ar Komisijas lēmumu sniegt universālo telekomunikāciju pakalpojumu;
4. saskaņā ar Komisijas lēmumu nodrošināt īpašos tehniskos nosacījumus telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai invalīdiem;
5. nodrošināt komersantiem atsaistītu pieeju piekļuves tīklam un ar to saistītām iekārtām, kā arī tuvināt šo pakalpojumu tarifus izmaksām.

Iepriekš minētās saistības attiecas arī uz tiem komersantiem ar būtisku ietekmi fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū, kuri sniedz publiskos taksofonu pakalpojumus.

Komersanti ar būtisku ietekmi nomāto līniju pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. tuvināt nomāto līniju pakalpojumu tarifus izmaksām saskaņā ar Komisijas metodiku „Telekomunikāciju pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”;
2. publicēt nomāto līniju pakalpojumu pamatpiedāvājumu;
3. ievērot Komisijas noteikumus „Noteikumi par telekomunikāciju pakalpojumu lietotājiem piedāvājamo nomāto līniju pakalpojumu kopu”.

Komersanti ar būtisku ietekmi starpsavienojumu pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. nodrošināt savu publiskā telekomunikāciju tīkla savienošanu ar citiem publiskajiem telekomunikāciju tīkliem;
2. nodrošināt telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju pieprasījumus attiecībā uz īpašo piekļuvi;
3. izstrādāt, iesniegt Komisijai apstiprināšanai un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu;
4. izstrādāt un publicēt piedāvājumus komerciālām sarunām ar citu publisko telekomunikāciju tīklu operatoriem;
5. sniegt Komisijai informāciju par īpašās piekļuves līgumiem;
6. nodrošināt, ka starpsavienojumu vai īpašās piekļuves pakalpojumu tarifi ir nediskriminējoši visos starpsavienojumu vai īpašās piekļuves līgumos;
7. ievērot Komisijas noteikumus „Telekomunikāciju tīklu savstarpējās savienošanas tehniskie noteikumi operatora izvēles pakalpojumam”;

8. līdz katra mēneša 10. datumam sniegt Komisijas informāciju par iepriekšējā mēnesī reģistrētajiem starpsavienojuma sarunu pieteikumiem, uzsāktajām starpsavienojuma sarunām un to norises gaitu.

2.2. Noteikumi pārejai no likuma „Par telekomunikācijām” uz Elektronisko sakaru likumu

Atbilstoši ESL Komisija veiks elektronisko sakaru tirgus analīzi un komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanu, nesmot vērā konkurences tiesību principus. Lai nodrošinātu netraucētu tirgus attīstību periodā līdz jaunas tirgus analīzes veikšanai, ESL pārejas noteikumu 10.¹ punkts nosaka, ka saskaņā ar likumu “Par telekomunikācijām” komersantam noteiktās saistības (speciālās prasības) ir saistošas, un tam ir pienākums tās pildīt līdz brīdim, kad Komisija ir noteikusi komersanta saistības (speciālās prasības) ESL noteiktajā kārtībā.

Turklāt saskaņā ar ESL pārejas noteikumu 9. punktu tie komersanti, kurus Komisija pirms šā likuma spēkā stāšanās dienas ir noteikusi par komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū, uzskatāmi par komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū šā likuma izpratnē līdz brīdim, kad Komisija nosaka komersantus ar būtisku ietekmi tirgū ESL paredzētajā kārtībā.

3. Tirgus analīzes gaita

3.1. Elektronisko sakaru likums

Tirgus definēšanas un analīzes process pamatojas uz ESL, kas ir spēkā no 2004. gada 1. decembra:

1. ESL 1. panta 7. punkts paredz, ka būtiska ietekme tirgū ir tāds komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
2. Nesmot vērā komersantu sniegto informāciju un elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija saskaņā ar ESL 31. panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu jaunu prasību piemērošanu vai iepriekš piemērotu prasību saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar ESL 31. panta trešo daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū. Saskaņā ar ESL 31. panta ceturto daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā saskaņā ar ESL 29. pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.
3. ESL 29. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija pēc elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus, kuriem ir būtiska ietekme konkrētā tirgū. Komisija savu lēmumu pārskata ik reizi, kad tiek veikta elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze. Komisija vār atzīt, ka komersantam ir būtiska ietekme tirgū, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no galalietotājiem.

4. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Komisija ievēro Eiropas Komisijas izstrādātas tirgus analīzes un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanas vadlīnijas.
5. ESL 29. panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū, var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū, ja saikne starp šiem diviem tirgiem lauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū.
6. ESL 30. panta pirmā daļa paredz, ka Komisija, ievērojot elektronisko sakaru pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī Eiropas Komisijas rekomendāciju par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus. ESL 30. panta otrā daļa paredz, ka, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, Komisija konsultējas ar ieinteresētajiem komersantiem Komisijas noteiktajā konsultāciju kārtībā.
7. Saskaņā ar ESL 30. panta otro daļu, nosakot no Eiropas Komisijas Rekomendācijā minētajiem tirgiem atšķirīgus tirgus, Komisija pirms attiecīga lēmuma pieņemšanas konsultējas ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem un lēmuma projektu saskaņo ar Eiropas Komisiju.

3.2. Pārejas noteikumi saskaņā ar Elektronisko sakaru likumu

Tie komersanti, kurus Komisija pirms šā likuma spēkā stāšanās dienas ir noteikusi par komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū, saskaņā ar ESL pārejas noteikumu 9. punktu uzskatāmi par komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū ESL izpratnē līdz brīdim, kad Komisija nosaka komersantus ar būtisku ietekmi tirgū ESL paredzētajā kārtībā. ESL pārejas noteikumu 10.¹ punkts nosaka, ka saskaņā ar likumu „Par telekomunikācijām” komersantam noteiktās saistības (speciālās prasības) ir saistošas, un tam ir pienākums tās pildīt līdz brīdim, kad Komisija ir noteikusi komersanta saistības (speciālās prasības) ESL noteiktajā kārtībā.

3.3. Tirgus analīzes koncepcija

Komisija 2005. gada maijā publicēja savā tīmekļa vietnē elektronisko sakaru tirgus analīzes koncepciju (turpmāk – koncepcija). Šī koncepcija skaidro Komisijas pieeju konkrēto tirgu noteikšanai, konkurences un tās efektivitātes novērtēšanai noteiktajos tirgos, komersantu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanai un saistību noteikšanai šiem komersantiem. Vienlaicīgi koncepcijas nolūks ir sekmēt tirgus dalībnieku un lietotāju iesaistīšanos minēto procedūru piemērošanā un ieviešanā.

Koncepcijā ir norādīts, kādā veidā Komisija plāno veikt konkrētā tirgus izpēti konkurences apstākļu novērtēšanai.

3.3.1. Konkrētā tirgus analīze

Šīs analīzes mērķis ir novērtēt konkurences situāciju apstākļos, kad viens vai vairāki komersanti jau darbojas tirgū vai dotajā analizējamā laika periodā vēlās ienākt tirgū (statiskā konkurences analīze), kā arī novērtēt to, vai vērtējamā laika periodā tirgū sagaidāmas būtiskas izmaiņas (dinamiskā konkurences analīze).

Konkurences apstākļu analīzei tiek pētīti šādi aspekti:

- vai pastāv pastāvīgas augstas barjeras (šķēršļi) ienākšanai konkrētajā tirgū;
- vai, pamatojoties uz tirgus parametriem, konkrētajā tirgū vērojamas efektīvas konkurences pazīmes.

Konkrētā tirgus definēšanai nepieciešama pozitīva atbilde uz pirmo jautājumu un negatīva atbilde uz otro.

Komisija, novērtējot konkurences apstākļus, izmanto vienu no šādiem nosacījumiem:

- eksistējošais konkrētā tirgus un konkrēto mazumtirdzniecības pakalpojumu un attiecīgi vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgu regulējums tiek atcelts (*green field approach*)²;
- apskatāmajā laika periodā netiek mainīts pastāvošais regulējums.

Barjeras ienākšanai tirgū

Paredzēt izsmeļošu uzskaitījumu iespējamām barjerām ienākšanai tirgū nav iespējams. Galvenokārt šīs barjeras veido tirgus strukturālās īpatnības (strukturālās barjeras) vai normatīvās un regulējošās vides ierobežojumi (normatīvās barjeras). Ja definētajam tirgum jebkura no šīm barjerām tiek atzīta par augstu un pastāvīgu, tad tiek uzskatīts, ka pastāv barjera ienākšanai šajā tirgū.

Barjeras ienākšanai tirgū tiek analizētas arī attiecībā pret tiem pakalpojumu sniedzējiem, kas darbojas elektronisko sakaru tirgū, bet nesniedz pakalpojumus konkrētajā tirgū. Citi komersanti analīzē parasti netiek ietverti, jo var pieņemt, ka pat tie, kuriem varētu būt interese darboties elektronisko sakaru tirgū, to nespēj sakarā ar nozarē pastāvošajām barjerām ienākšanai tirgū.

Pastāvīgas augstas strukturālās barjeras novērojamas galvenokārt tad, ja dažādu iemeslu dēļ pastāv asimetriski nosacījumi esošajiem tirgus dalībniekiem un tiem, kas vēlas ienākt tirgū, un ja šie apstākļi apskatāmajā laika periodā nav novēršami.

Strukturālo barjeru galvenie cēloņi ir šādi:

- ja tirgū ir pakalpojumu sniedzējs, kas ir sasniedzis tādu mēroga (*scope and scale*) ekonomiku, kas ļauj nodrošināt efektīvāku pakalpojumu sniegšanu;
- ja ieiešanai tirgū nepieciešamas ievērojamas investīcijas, kas nav atgūstamas pietiekami īsā laikā, bet priekšlaicīga aiziešana no tirgus rada zaudējumus (*neatgūstamās izmaksas (sunk costs)*);
- ja vienu vai vairākas pakalpojuma komponentes jeb tīkla resursus, kas nepieciešami jaunienācēja pakalpojumu sniegšanai, vai nu pakalpojuma uzsākšanas brīdī vai ilgstoši pirms tam izmanto tajā pašā tirgū strādājošs pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina jaunienācēja darbību (atkārība no pakalpojumu sniedzēja). Šī situācija veidojas tādēļ, ka elektronisko sakaru tīkla infrastruktūras dublēšana nav ekonomiski izdevīga vai arī pakalpojuma sniedzējs vispār nesniedz šos pakalpojumus vai dara to nelabvēlīgos apstākļos.

Komisija izvērtē iepriekš aprakstīto barjeru nozīmību konkrētajos tirgos visos gadījumos, kad tās pastāv. Citu strukturālo barjeru detalizētu novērtējumu Komisija veic tikai tad, ja šīs barjeras tiek identificētas kā ilgstoši pastāvošas.

Ilgstoši pastāvošas tiesiskas barjeras ir uzskatāmas par būtiskām tajos gadījumos, kad normatīvo aktu dēļ vai regulējošo institūciju normatīvo aktu piemērošanas prakses dēļ pastāv ilgstoši asimetriski nosacījumi tiem komersantiem, kas darbojas tirgū, un tiem, kas šajā tirgū vēlas ienākt, un ja analizējamajā laika periodā šī asimetrija netiks novērsta.

Komisija vērtē normatīvo barjeru esamību konkrētajos tirgos visos gadījumos, kad šīs barjeras ilgstoši pastāv. Tās normatīvās barjeras, ko Komisija neidentificē kā ilgstoši pastāvošas, Komisija analīzē neņem vērā, bet var tikt novērtēta to ierobežojošā ietekme.

² Šeit un turpmāk iekavās slīprakstā ievietota termina vai definīcijas angļiskā versija

Komisija, pieņemot lēmumu par barjerām ienākšanai tirgū, uzskaita arī tos apstākļus un ierobežojumus, kuri analīzes rezultātā netiek atzīti par strukturālām vai normatīvām barjerām, ja tie iespaido pieņemamo lēmumu, un kuru esamību Komisija atzīst par būtisku.

Efektīvas konkurences novērtējums

Lai novērtētu efektīvas konkurences esamību konkrētajā tirgū, Komisija, izmantojot tirgu raksturojošos parametrus, papildus ņem vērā šādus aspektus:

- konkrētā tirgus dalībnieku skaitu un potenciālo jauno komersantu skaitu, kas uzsākuši darbību elektronisko sakaru tirgū, bet nestrādā konkrētajā tirgū;
- konkrētā tirgus dalībnieku tirgus daļas, šo dalībnieku savstarpējo saistību un iepriekšējo darbību, kā arī tuvākajā laikā prognozējamo darbību un izmaiņas;
- konkrētajā tirgū sniegta pakalpojuma tehniskos un tehnoloģiskos parametrus.

Komisija var novērtēt arī citus aspektus, ja Komisija atzīst, ka tie var būtiski iespaidot pieņemamo lēmumu. Šādi aspekti var būt konkrētajā tirgū sniegtu pakalpojumu cenu elastība, pakalpojumu cenu struktūra u.c.

Uzskatāms, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, ja, nepiemērojot ESL deleģētos Komisijas noteiktos regulēšanas pasākumus (speciālas prasības komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū), tirgus analizējamā laika periodā spēj sasniegt paredzētos mērķus pašregulēšanās rezultātā.

3.3.2. Komersantu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanas kritēriji

Tirgus daļa

Tirgus daļas (*Market Share*) novērtējumam Komisija izmanto:

- kopējo pakalpojuma pārdošanas apgrozījumu konkrētajā tirgū;
- citu pakalpojuma apjomu raksturojošu informāciju, t.sk. noslodzi (*traffic*), kapacitāti, pieslēguma punktu skaitu, abonentu skaitu u.tml.

Pakalpojuma pārdošanas apgrozījums tirgus daļas novērtējumam visefektīvāk izmantojams tādēļ, ka atbilstošie pakalpojumi tirgū atšķiras, galvenokārt ar atšķirīgu pakalpojumu cenu struktūru (piemēram, pakalpojumu tarifu atšķirības dienas un nakts stundās, dažādas tarifu paketes, tarifu atlaides u.c.).

Mazumtirdzniecības pakalpojumu pārdošanas kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi no abonentu un lietotāju apmaksātajiem rēķiniem un pakalpojumu tālākas pārdošanas ieņēmumi.

Vairumtirdzniecības pakalpojumu pārdošanas kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi no citiem pakalpojumu sniedzējiem pārdotajiem pakalpojumiem, bet Komisija īpašos gadījumos var ietvert analīzē arī ieņēmumus no:

1. darbības, ko neveido tikai elektronisko sakaru tīkla pakalpojumu sniegšana;
2. noteiktā veidā definētiem iekšējiem pakalpojumiem (*self-service*);
3. cita veida komercdarbības.

Būtiskas ietekmes tirgū statuss parasti nav nosakāms komersantiem ar mazāku tirgus daļu kā 25%, bet ir pamats šo statusu attiecināt uz komersantiem, kuru tirgus daļa pārsniedz 40%. Būtiska pazīme, ka komersantam ir nosakāma būtiska ietekme tirgū, ja tā daļa analizējamā tirgū sasniedz 50% vai vairāk. Komersanta tirgus daļas lielums analizējamā tirgū nav vienīgais faktors, ko Komisija ievēro komersanta būtiskas ietekmes tirgū statusa noteikšanai.

Komisijas vērtējumā tiek ietvertas arī komersantu tirgus daļas izmaiņas laikā (dinamika), bet jāpiemin, ka pat komersanta tirgus daļas samazināšanās analizējamā

laika periodā var nebūt pietiekams nosacījums, lai citu konkurenci ierobežojošo faktoru dēļ tam netiku atzīts būtiskas ietekmes tirgū statuss.

Citi kritēriji

Nemot vērā situāciju tirgū, saskaņā ar Vadlīniju 78. punktu Komisija, var ņemt vērā arī citus kritērijus, lai analizētu tirgu un novērtētu komersanta īpatsvaru.

Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

Komisija komersantu īpatsvara (*Significant Size of the Undertaking*) noteikšanai tirgū izmanto komersantu aktīvu, naudas plūsmas un ieņēmumu un peļņas rādītāju vērtējumu, kas iegūti, analizējot komersantu gada pārskatus un komersantu sniegto informāciju analizējamā laika periodā.

Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Ar būtisku infrastruktūru tiek saprasts komersanta kontrolēts elektronisko sakaru tīkls, elektronisko sakaru tīkla daļas jeb tīkla komponentes, ko nav iespējams salīdzinoši viegli dublēt (*Control of Infrastructure not Easily Duplicated*) un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtējamajā konkrētajā tirgū. Komersanta kontrole pār būtisku infrastruktūru izpaužas kā īpašumtiesības uz to, valdījums vai tieša vai netieša ietekme uz visu infrastruktūru jeb tās daļu vai daļām.

Komisija izvērtē, vai komersanta kontrolēto būtisko infrastruktūru nav iespējams dublēt veiksmīgai pakalpojumu sniegšanai pietiekoši ātri tehnisku iemeslu un/vai tirgū pastāvošu normatīvo vai strukturālo barjeru dēļ, kas dod iespēju izmantot kontrolēto infrastruktūru citu tirgus dalībnieku komercdarbības kavēšanai vai ierobežošanai. Kontrole pār būtisku infrastruktūru var stipri ietekmēt gan vairumtirdzniecības, gan mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu.

Tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums

Komersanta tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums (*Technological Advantage or Superiority*) izpaužas kā spēja sniegt pakalpojumus efektīvāk vai lietotāja spēja saņemt jaunus papildu pakalpojumus vienkāršākā veidā un par zemāku cenu. Tehnoloģiska pārākuma vērtējumā Komisija var ietvert izmaksas zinātniskajiem pētījumiem vai jaunu produktu attīstībai attiecībā pret komersanta ieņēmumiem jeb aktīviem, ja šīs izmaksas ir zināmas.

Nepietiekama kompensējoša pirkspēja vai tās trūkums

Nepietiekama kompensējoša (jeb atsveroša) pirkspēja vai tās trūkums (*Lack or Low Level of Countervailing Buying Power*) tirgū izpaužas kā lielo lietotāju jeb abonentu spēja pirkst pakalpojumu tādos apjomos no dominējošiem tirgus dalībniekiem, ka tie var ietekmēt pakalpojumu pārdošanas cenu. Šis faktors ir būtiskāks mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgu atsevišķos segmentos, un tā vērtēšanā Komisija var analizēt lielāko lietotāju relatīvo skaitu, galalietotāju izmaksas pārejai pie cita komersanta, lietotājiem pieejamo informāciju par dažādu komersantu sniegtajiem pakalpojumiem, to tarifiem, lietotāju iespējām tos salīdzināt.

Privileģēta vai viegla pieeja kapitālu tirgiem un finanšu resursiem

Pakalpojumu sniegšanas infrastruktūras izveidei elektronisko sakaru nozarē ir nepieciešamas būtiskas investīcijas, tāpēc komersantiem piekļuve finanšu resursiem ir

nozīmīga, bet šo investīciju atmaksāšanās laiks salīdzinājumā ar tirgus analīzē vērtējamo laika periodu parasti nav pietiekams.

Komisija, izvērtējot komersantu iespējas piekļūt kapitālu tirgiem un finanšu resursiem (*Easy or Privileged Access to Capital Markets and Financial Resources*), var ņemt vērā tos pašus kritērijus, ko finanšu institūcijas, kas izsniedz komersantiem kapitāla aizdevumus – to tirgus daļu, pamatlīdzekļu vērtību, finanšu un peļņas rādītājus, īpašnieku struktūru, korporatīvo stratēģiju, reputāciju, menedžmenta efektivitāti u.c.

Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

Pakalpojumu sasaistīšana (*Bundling of Services, Service Diversification*) pamatā notiek gadījumos, ja:

- pakalpojumu, kas tiek sniepts konkrētajā tirgū, ekskluzīvi iespējams lietot tikai kopā ar citu pakalpojumu, kas var attiekties uz citu konkrēto tirgu;
- pakalpojumu, kas tiek sniepts konkrētajā tirgū, iespējams lietot vienotā kopumā ar labākiem nosacījumiem nekā dotajam pakalpojumam kopā ar citu pakalpojumu, kas var attiekties uz citu konkrēto tirgu.

Pakalpojumu sasaistīšana jo īpaši rada konkurences problēmas gadījumos, ja kāds no pakalpojumiem ir inovatīvs pakalpojums tirgū, kurā konkurē divi komersanti, un šis tirgus attīstās efektīvas konkurences virzienā, bet pakalpojumu sniedzēji ir atkarīgi no cita pakalpojuma, vienu no kuriem spēj nodrošināt tikai komersants ar būtisku ietekmi vai šis komersants pakalpojumu spēj nodrošināt ar labākiem nosacījumiem. Pakalpojumu sasaistīšanas novērtēšanai Komisija var izmantot datus par komersantu ieņēmumiem no dažādiem pakalpojumiem un to cenām, kā arī liela mēroga ekonomiku un liela apjoma ekonomiku raksturojošos rādītājus.

Mēroga ekonomika

Mēroga ekonomikas (*Economy of Scale*) pazīmes tirgū novēro, ja pakalpojuma vienības izmaksu pieaugums samazinās, pieaugot pakalpojumu apjomam, un otrādi (piemēram, elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, kuras izveidošanai raksturīgas lielas fiksētās izmaksas, tiek efektīvāk un optimālāk izmantota, ja sniegto pakalpojumu apjoms ir lielāks).

Mēroga ekonomiku raksturo komersanta tirgus daļa, tā īpatsvars tirgū, pakalpojumu dažādošanas iespējas un izmaksu attiecības (piemēram, fiksēto izmaksu attiecība pret kopējām izmaksām).

Apjoma ekonomika

Apjoma ekonomikas (*Economy of Scope*) pazīmes tirgū novēro, ja dažādu pakalpojumu nodrošināšana vienā procesā ir lētāka nekā katras šī pakalpojuma individuāla nodrošināšana (piemēram, dažādu elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšana, izmantojot vienu infrastruktūru).

Apjoma ekonomiku raksturo komersanta tirgus daļa, tā īpatsvars tirgū un pakalpojumu dažādošanas iespējas.

Komersantu vai komersantu grupas vertikāla integrācija

Komersantu vai komersantu grupas vertikālas integrācijas (*Vertically Integrated Undertaking, Group of Undertakings*) tirgū pazīmes novēro, ja tie paši komersanti nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtību ļēdes dažādos (gan augšējos, gan zemākajos) posmos.

Komersantu vertikālu integrāciju raksturo informācija par īpašumu un kontroles attiecībām tirgū.

Attīstīts sadales un pārdošanas tīkls

Attīstīts sadales un pārdošanas tīkls (*Advanced Distribution and Sales Network*) ir svarīgs priekšnoteikums pakalpojumu, it īpaši mazumtirdzniecības pakalpojumu, sniegšanai, un tas dod iespēju tos pārdot efektīvāk (ar zemākām izmaksām) un vairāk ietekmēt galalietotāju izvēli.

Attīstītu sadales un pārdošanas tīklu raksturo:

- pakalpojuma sniedzēja izmantoto galalietotāju apkalpošanas punktu veidi un skaits;
- tālākas pakalpojumu pārdošanas līgumu skaits un šo līgumu nosacījumi ar citiem komersantiem;
- komersanta pakalpojumu pārdošanu veicinošo līgumu skaits ar komersantiem, kas strādā citos konkrētajos tirgos, tirgos, kas nav definēti kā konkrētie tirgi, un citās nozarēs (ārpus elektronisko sakaru tirgiem).

Potenciālas konkurences trūkums, barjeras ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Potenciālas konkurences trūkumu, barjeras ienākšanai vai ekspansijai tirgū (*Lack of Potential Competition, Barriers to Market Entry or Expansion*), kā izklāstīts iepriekšējā nodaļā, nosaka, analizējot strukturālās un normatīvās barjeras konkurencei, kā arī komersantu darbību tirgū, kas izpaužas kā komersantu stratēģiskā stāvokļa tirgū izmantošana (stratēģiskās barjeras).

Stratēģiskās barjeras (*Strategic Barriers*) ir pasākumi, ko komersanti, kas jau darbojas konkrētajā tirgū, izmanto potenciālo konkurentu ienākšanas tirgū kavēšanai. Stratēģiskās barjeras ir saistītas gan ar komersantu cenu politiku, piemēram, diskriminējošu cenu piemērošanu (*Price Discrimination*), nepietiekamu cenu starpību (*Price Squeeze*), šķērssubsīdijām (*Cross-financing*), gan nesaistītas ar cenām, piemēram, reklāmu karš (*Advertisement War*), investīcijas pētniecībā un attīstībā (*Investment in Research and Development*) u.c.

3.3.3. Kopēja dominējošā stāvokļa novērtēšana saistītajos tirgos

Novērtējot komersantu kopēju dominējošo stāvokli (*Assesment of Joint Dominance*) tirgos, Komisija novērtē divu vai vairāku ekonomiski un juridiski neatkarīgu komersantu darbību un izturēšanos vienā un tajā pašā konkrētajā tirgū vienā un tajā pašā laikā periodā.

Divu vai vairāku komersantu kopēju dominējošo stāvokli tirgū novēro, ja:

- starp vairākiem komersantiem konkrētajā tirgū nepastāv efektīva konkurence;
- divi vai vairāki komersanti konkrētajā tirgū kopēji atrodas dominējošā stāvoklī attiecībā pret citiem komersantiem.

Nosakot divu vai vairāku komersantu kopēju dominējošo stāvokli tirgū, Komisija var noteikt komersantu koordinētu rīcību konkrētajā tirgū pat tad, ja šie komersanti nav struktūrali jeb citādi tieši saistīti.

Komisija veic kopīga dominējošā stāvokļa izvērtēšanu diviem vai vairākiem komersantiem, ja tā papildus veiktajam novērtējumam konstatē šādu minēto pazīmju esamību analizējamā tirgū:

- tirgus nemainība (*Mature Market*);
- pieprasījuma stagnācija jeb tā nepietiekami ātrs pieaugums (*Stagnant or Moderate Growth of the Demand Side*);
- nepietiekams pieprasījuma elastīgums (*Low Elasticity of Demand*);

- produktu homogenitāti (*Homogeneous Products*);
- līdzīgas izmaksu struktūras (*Similar Cost Structures*);
- līdzīgas tirgus daļas (*Similar Market Shares*);
- tehnoloģiskas inovācijas trūkums jeb nemainīgas tehnoloģijas (*Lack of Technological Innovation or Mature Technology*);
- rezerves kapacitātes trūkums (*Absence of Excess Capacity*);
- būtiskas barjeras ienākšanai tirgū (*Significant Market Entrance Barriers*);
- nepietiekama kompensējoša pirkspēja (*Lack of Countervailing Buyer Power*);
- potenciālas konkurences trūkums (*Lack of Potential Competition*);
- neformāla vai cita veidu saistība starp komersantiem (*Various Kinds of Informal or Other Links Between the Undertakings*);
- dažāda veida represiju vai pretpasākumu piemērošana (*Retaliatory Mechanisms*);
- nepietiekama jeb neliela apjoma cenu konkurence (*Lack or Reduced Scope of Price Competition*).

3.4. Noteikumi

Lai veiktu tirgus definēšanu un tirgus analīzi, ESL deleģēja Komisijai tiesības izdot divus noteikumus:

1. Noteikumus par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem saskaņā ar ESL 8. panta pirmās daļas 11. punktu un 30. panta otro daļu;
2. Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību saskaņā ar ESL 31. panta pirmo daļu.

3.4.1. Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem

2005. gada 30. martā Komisijas padome ar lēmumu Nr.73 apstiprināja un 2005. gada 11. maijā ar lēmumu Nr.105 grozīja Noteikumus par konsultāciju kārtību, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

Noteikumi nosaka kārtību, kādā Komisija veic konsultācijas ar tirgus dalībniekiem ESL noteiktajos gadījumos, kā arī konsultējas ar ieinteresētajiem komersantiem, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

3.4.2. Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību

Nemot vērā ESL noteikto, ka Komisija nosaka tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, Komisijas padome 2005. gada 31. augustā ar lēmumu Nr.182 apstiprināja Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību (turpmāk – Noteikumi).

Pirms Noteikumu apstiprināšanas Komisija uzsklausīšanas sanāksmē un darba apsprendē deva ieinteresētajiem komersantiem iespēju komentēt Noteikumu projektu. Komisija izvērtēja komersantu komentārus un atbilstoši panāktajām vienošanām precizēja Noteikumu projektu.

Noteikumi paredz, ka komersanti iesniedz Komisijai katru gadu līdz 1. augustam informāciju par esošā kalendārā gada 1. pusgadu un līdz 1. februārim informāciju par iepriekšējā kalendārā gada 2. pusgadu, pilnīgi un precīzi aizpildot 1. pielikumā noteikto veidlapu. 2005. gadā komersanti informāciju par 2005. gada 1. pusgadu iesniedza Komisijai līdz 2005. gada 1. oktobrim.

Komisija 1. pielikumā noteica iesniegt informāciju par ieņēumiem, nodrošinot šādus pakalpojumus:

1. Balss telefonijas pakalpojumi (turpmāk – balss telefonija);
2. Nomāto līniju pakalpojumi (turpmāk – nomātas līnijas);
3. Atsaistītas piekļuves pakalpojumi (t.sk. pilnīgi un daļēji atsaistītas piekļuves, piekļuves datu plūsmai) (turpmāk – atsaistītas piekļuves);
4. Interneta piekļuves pakalpojumi, izņemot balss telefoniju (turpmāk – internets);
5. Latvijas Republikas teritorijā sniegtie viesabonēšanas pakalpojumi publiskajā mobilā telefona tīklā (turpmāk – viesabonēšana);
6. Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – izplatīšana);
7. Platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā (turpmāk – platjoslas piekļuves);
8. Piekļuves un izsaukumu veikšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā mobilā telefona tīklā (turpmāk – piekļuves un izsaukumu veikšana);
9. Starpsavienojumu pakalpojumu sniegšana (turpmāk – starpsavienojums).

Turklāt Komisija noteica iesniegt informāciju par pakalpojumu sniegšanai izmantoto tīkla veidu:

- fiksētais elektronisko sakaru tīkls;
- mobilais elektronisko sakaru tīkls;
- kabeļtelevīzijas tīkls;
- satelītu elektronisko sakaru tīkls;
- satelītu mobilais elektronisko sakaru tīkls;
- radiokomunikāciju tīkls.

Komisija, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši saskaņā ar Noteikumu 5. punktu, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēumiem un/vai kuri iesniedz Komisijai tiem nosūtītās 2. pielikuma veidlapas. Saskaņā ar Noteikumu 7. punktu Komisija nosūta 2. pielikuma veidlapas vismaz četriem komersantiem, kuru katra īpatsvars no kopējiem ieņēumiem no attiecīgo elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais.

Noteikumu 2. pielikumā, izmantojot 55 veidlapas, ir apkopota gan kvantitatīva, gan kvalitatīva rakstura detalizēta informācija par noteiktu pakalpojumu sniegšanu 2003. un 2004. gadā. Kvantitatīvā informācija: par finanšu rādītājiem, īpašuma struktūru, tīklu struktūru, ģeogrāfisko pārklājumu, tarifu plāniem, lietotājiem un piekļuvju skaitu, ieņēumiem, noslodzes, starpsavienojuma punktiem utt. Kvalitatīvā informācija: jautājumi par barjerām (strukturālajām vai normatīvajām) ienākšanai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos, plānotām investīcijām, galvenajiem konkurentiem, starpsavienojumu līgumiem utt.

Komisija informācijas par pākalpojumu sniegšanu apkopošanai nolēma izmantot anketu, kurā jautājumi nav sasaistīti ar Rekomendācijā minētiem tirgiem. Saikne stārpi pieprasīto informāciju un Rekomendācijā minētiem tirgiem varētu ierobežot informācijas izmantošanu analīzes procesā. Gadījumā, ja jautājumi būtu iedalīti atbilstoši Rekomendācijā minētajiem tirgiem, Komisija uzskata, ka varētu izveidoties situācija, ka komersanti varētu apstrīdēt tirgus analīzes secinājumus, balstoties uz argumentu, ka Komisijai nav tiesību izmantot informāciju, kura anketā iedalīta tirgū A, lai definētu un analizētu tirgu B.

Tomēr, lai, pirmkārt, novērtētu ietekmes starp tirgiem kā vertikālo ietekmes pārnešanu, tā horizontālo ietekmes pārnešanu un, otrkārt, analizētu tādus kritērijus kā, piemēram, komersantu īpatsvārs, komersanta tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums un privileģēta pieeja kapitālu tirgiem vai finanšu resursiem, pakalpojumu sasaistīšana, Komisija izmanto visus tai pieejamos publiskos vai Komisijas rīcībā esošos datus.

1. tabula: Otrā pielikuma struktūra

1.Vispārīgā informācija
2.Tīkla struktūra
3.Pakalpojumi
4.Ieņēmumi
Mazumtirdzniecība
5.Fiksētais tīkls: Piekļuves nodrošināšana galalietotājiem
6.Fiksētais tīkls: Uzsākto iekšzemes savienojumu ilgums
7.Fiksētais tīkls: Starptautiskā noslodze
8.Fiksētais tīkls: Starptautiskā noslodze
9.Fiksētais tīkls: Sasaistītie un citi pakalpojumi
10.Fiksētais tīkls: Operatora izvēle/numura saglabāšanas pakalpojums
11.Fiksētais tīkls: Ieņēmumi
12.Mobilais tīkls: Galalietotāji/noslodze
13.Mobilais tīkls: Operatora izvēle/numura saglabāšanas pakalpojums
14.Mobilais tīkls: Ieņēmumi
15.Interneta piekļuves pakalpojumi: Abonēšana
16.Interneta piekļuves pakalpojumi: Ieņēmumi
17.Taksofoni
18.Taksofoni: Ieņēmumi
19.Nomātas līnijas: Galalietotājiem
20.Nomātas līnijas: Ieņēmumi no galalietotājiem
21.Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Abonēšana
22.Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Ieņēmumi
Vairumtirdzniecība
23.Vairumtirdzniecības piekļuve: Piekļuves tīkls
24.Vairumtirdzniecības piekļuve: Ieņēmumi
25.Platjoslas pakalpojumi: Interneta piekļuve
26.Mobilais tīkls: Viesabonēšana
27.Mobilais tīkls: Ieņēmumi/maksājumi
28.Starpsavienojums: Vispārīgā informācija
29.Starpsavienojums: Starptautiskā noslodze
30.Starpsavienojums: Iekšzemes noslodze
31.Starpsavienojums: Ieņēmumi
32.Starpsavienojums: Maksājumi citiem komersantiem
33.Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Abonēšana
34.Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Ieņēmumi
35.Nomātas līnijas – vairumtirdzniecība
36.Nomātas līnijas – vairumtirdzniecība: Ieņēmumi
37.Mobilais tīkls: Piekļuves un izsaukumu veikšana
38.Mobilais tīkls: Piekļuves un izsaukumu veikšana – ieņēmumi
39.Mobilais tīkls: Piekļuves un izsaukumu veikšanas - noslodze

3.5. Informācijas vākšana

3.5.1. Izmantotā informācija

Komisija tirgus definēšanai un tirgus analīzei izmanto šādu informāciju:

- dati, kas iegūti, apkopojot tirgus dalībnieku atbildes uz speciālu Komisijas izstrādātu anketu jautājumiem (Noteikumu 1. un 2. pielikums);
- dati, kas netieši iegūti no lietotājiem un komersantiem tirgus analīzes rezultātā (tirgus analīzes dati);
- publiski pieejami dati, piemēram, statistikas informācija (publiskie dati);
- dati, kas ir Komisijas rīcībā, par tirgus dalībnieku (komersantu) iepriekšējo rīcību Komisijas darbības laikā (dati par tirgus dalībnieku rīcību).

3.5.2. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību 1. pielikums

Komisija 2005. gada 7. septembrī nosūtīja Noteikumu 1. pielikumu visiem reģistrētajiem komersantiem (361), atgādinot viņiem par pienākumu sniegt informāciju tirgus analīzei. Noteikumos paredzētajā termiņā 159 komersanti sniedza atbildi. Komisija 2005. gada 6. oktobra vēstulē atkārtoti pieprasīja līdz 2005. gada 21. oktobrim sniegt tirgus analīzei nepieciešamo informāciju (1.pielikums). Ar 2005. gada 21. oktobra vēstuli Komisija vērsa tirgus dalībnieku uzmanību, ka saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 158.³ pantu par valsts regulējamo sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja rīcībā esošās informācijas nesniegšanu Komisijai pēc tās pieprasījuma noteiktā termiņā iestājas administratīvā atbildība normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Līdz 2005. gada 25. oktobrim 293 komersanti (81,2%) iesniedza Komisijai pieprasīto informāciju. Pēc šī noteiktā termiņa Komisija uzsāka to komersantu pārbaudes, kas vēl nebija iesnieguši pieprasīto informāciju. Sakarā ar iespējamo pārkāpumu procedūru ierosināšanu Komisija saņēma tai nepieciešamo informāciju no vēl 32 komersantiem, un kopumā Komisijas rīcībā bija informācija no 330 komersantiem (91,41%). Pamatojoties uz šo informāciju, Komisija noteica komersantus, kuriem nosūtāms Noteikumu 2. pielikums. Izstrādājot Noteikumu 2. pielikuma veidlapas, Komisija ņēma vērā komersantu darbības rezultātus, kas apkopoti pirms Noteikumu stāšanās spēkā, tādējādi nodrošinot reprezentablu respondentu bāzi. Komisija uzskata, ka informāciju neiesniegušo komersantu dati būtiski neietekmētu tirgus definēšanas un analīzes gaitu vai secinājumus, ja arī tie tiktu iekļauti tirgus definēšanas un analīzes procesā.

Komersantu sniegta informācija atbilstoši Komisijas iedalījumam:

2. tabula: Piedāvātie pakalpojumi

Pakalpojums	Komersantu skaits
Balss telefonija mobilajā elektronisko sakaru tīklā	4
Balss telefonija fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	39
Nomātas līnijas	25
Atsaistītas piekļuves	1
Internets	189
Viesabonēšana	2
Izplatīšana	38
Platjoslas piekļuves	6
Piekļuves un izsaukumu veikšana	2
Starpsavienojums mobilajā elektronisko sakaru tīklā	3
Starpsavienojums fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	21
Nesniedz vai vēl nesniedz pakalpojumus	75

Saskaņā ar Noteikumu 4.punktu Komisija 2006. gada 1. pusgadā saņēma Noteikumu 1. pielikumu no visiem komersantiem, kuras šajā gadā sniedza balss telefonijas pakalpojumus mobilajā tīkla:

- SIA „Tele2”
- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA
- SIA „BITE Latvija”
- AS „Telekom Baltija”
- SIA „ZetCOM”

Nemot vērā, balss telefonijas pakalpojumus mobilajā tīkla tirgū pēdējo mēnešu laikā ir notikusi jaunu komersantu ienākšana, Komisija uzskata, ka 2004. un 2005. gada datie, ir nepietiekams informācijas apjoms, lai varētu objektīvi izvērtēt situāciju, attīstību un dinamiku tirgū minētajos tirgos. Tādēļ Komisija ir nēmusi vērā arī 2006. gada 1. pusgada informāciju.

3.5.3. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību 2. pielikums

Saskaņā ar Noteikumu 5. punktu Komisija, izvērtējot komersantu iesniegto informāciju, noteica tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem, kuriem līdz 2005. gada 17. novembrim jāsniedz Komisijai tiem nosūtītās Noteikumu 2. pielikuma veidlapas (saskaņā ar to sniegtajiem pakalpojumiem):

- balss telefonija mobilajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

3. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju mobilajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	ZETCOM	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	Telekom Baltija	[REDACTED]	[REDACTED]

- balss telefonija fiksētajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

4. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju fiksētajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IT Group	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELE2 TELECOM	[REDACTED]	[REDACTED]

- nomātas līnijas:
8 komersanti.

5. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par nomātām līnijām

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
BO VAS	Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	Latvenergo	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	OPTRON	[REDACTED]	[REDACTED]
VAS	Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELIA LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Radio Telecommunication Network	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	MICROLINK LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]

- atsaistītas piekļuvēs:
1 komersants.

6. tabula: Komersants, kuram jāsniedz dati par atsaistītām piekļuvēm

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	AERONAVIGĀCIJAS SERVISS	[REDACTED]	[REDACTED]

- internets:
76 komersanti, no tiem desmit vislielākie:

7. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par interneta piekļuvēm

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa (%)
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELECENTRS	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	LATNET Serviss	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	MICROLINK LATVIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELIA LATVIJA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IZZI Dati	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	BALTICOM	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Interneta Pasaule	[REDACTED]	[REDACTED]
VBZU BO	LATVIJAS UNIVERSITĀTES MATEMĀTIKAS UN INFORMĀTIKAS INSTITŪTS	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	VERSIIA	[REDACTED]	[REDACTED]

- viesabonēšana:
2 komersanti.

8. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par viesabonēšanas pakalpojumiem

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa (%)
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]

- izplatīšanas:
16 komersanti.

9. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par izplatīšanas pakalpojumiem

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa (%)
SIA	BALTKOM TV SIA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IZZI Com	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	DAUTKOM TV	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELEVIDEOTĪKLS	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Livas	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	OSTKOM	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Livas KTV	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	FAO	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Elektrons & K	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	ELEKTRONS S	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	RĪGAS RADIOTRANSLĀCIJA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	RADOŠĀ APVIENĪBA "MODĒMS"	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	ARDI	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	L.A.T.	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	NOVA	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Elektrons	[REDACTED]	[REDACTED]

- platjoslas piekļuves:
4 komersanti.

10. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par platjoslas piekļuvēm

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Baltcom IP	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	IZZI Dati	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TALK POINT	[REDACTED]	[REDACTED]

- piekļuves un izsaukumu veikšanas:
2 komersanti.

11. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par piekļuvēm un izsaukumu veikšanu

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]

- starpsavienojums mobilajā elektronisko sakaru tīklā:
3 komersanti.

12. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem mobilajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Tele2	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]	[REDACTED]
AS	Telekom Baltija	[REDACTED]	[REDACTED]

- starpsavienojums fiksētajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

13. tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem fiksētajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Ieņēmumi (LVL)	Tirdzniecības daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	LATTELENET	[REDACTED]	[REDACTED]
SIA	TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA	[REDACTED]	[REDACTED]
VAS	Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]	[REDACTED]

Līdz 2005. gada 31. decembrim Komisija saņēma informāciju no 96 komersantiem. Vienlaikus ar kvantitatīviem datiem Komisija saņēma arī atbildes uz vairākiem komersanta darbību raksturojošiem jautājumiem, piemēram, „vai pastāv kādas barjeras (administratīvas vai ekonomiskas) ienākšanai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos?” Šīs atbildes var Komisijai palīdzēt kvalitatīvu kritēriju analizē un pilnīgāk izprast situāciju tirgū atbilstoši komersantu sniegtajai informācijai.

3.6. Prioritāri analizējamie tirgi

3.6.1. Rekomendācijā minētie tirgi

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši ET praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi);
- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi).

Mazumtirdzniecības līmenī:

- piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām;
- piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām;
- fiziskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- fiziskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- juridiskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- juridiskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
- tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- atsaistīta piekļuve (iekļaujot daļēju piekļuvi) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
- platjoslas piekļuve;
- nomāto līniju pabeidzošo segmentu tirdzniecība;
- nomāto līniju maģistrālo segmentu tirdzniecība;
- piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
- balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
- nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos;
- apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides saturu nogādāšanai galatietotājiem.

3.6.2. Konsultāciju dokuments

No EK regulējuma un nacionālā regulējuma izriet, ka iespējams veikt visu pakalpojumu tirgu analīzi vienlaikus vai arī noteikt prioritāti atsevišķu pakalpojumu tirgu analīzei, vēlāk izmantojot šo pakalpojumu tirgus analīzes secinājumus citu pakalpojumu tirgu analīzē.

2005. gada 10. novembrī Komisija ievietoja Komisijas tīmekļa vietnē konsultāciju dokumentu par prioritāri analizējamiem elektronisko sakaru pakalpojumiem (turpmāk tekstā – Dokuments). Tirgus dalībnieku viedokļi tika apzināti saskaņā ar Komisijas

padomes 2005. gada 30. marta lēmumu Nr.73 apstiprinātajiem Noteikumiem par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem (ar grozījumiem, kas veikti ar Komisijas padomes 2005. gada 11. maija lēmumu Nr.105).

Dokumentā Komisija secina:

- Nemot vērā Rekomendācijā noteiktos analizējamos pakalpojumus, Komisija uzskata, ka prioritāri analizējami ir tie elektronisko sakaru pakalpojumi, kuru regulēšana var atstāt vislielāko iespaidu uz konkurenci mazumtirdzniecības funkcionālajā līmenī, t.i., galalietotājiem sniegtu pakalpojumu tirgū.
- Vadlīniju 81.punkts paredz, ka, ja komersants ir atzīts par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū un tam piemērotas situācijai atbilstošas saistības (speciālas prasības) saistītās vērtību kēdes vairumtirdzniecības augšējā posmā vai piekļuves tirgū, VPI rīcībā vajadzētu būt pasākumiem tirgus varas izmantošanas ierobežošanai saistītā tirgū vērtību kēdes apakšesošā posmā.
- Var secināt, ka kopumā vairumtirdzniecības funkcionālā līmeņa regulēšana var būt pietiekama efektīvas konkurences nodrošināšanai galalietotājiem sniegtu pakalpojumu tirgū. Tādējādi par prioritāri analizējamiem būtu uzskatāmi tie pakalpojumi, kuru iespējamā regulēšana varētu salīdzinoši īsā laika posmā nodrošināt konkurences nostiprināšanos attiecīgā pakalpojuma tirgū – ar piekļuvi un starpsavienojumu saistītu pakalpojumu vairumtirdzniecība.

Komisija uzskata, ka, nesmot vērā ESL deleģētās tiesības, ir pietiekams pamats noteikt prioritāri analizējamos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

Citu valstu pieredze liecina, ka pakalpojumu analīzi lietderīgi veikt pakalpojumu kopās, tās nosakot atbilstoši situācijai tirgū attiecīgajā valstī.

Komisija ir apkopojuusi komersantu saskaņā ar Noteikumiem sagatavoto informāciju par to darbību 2004. gadā (1. pielikumā) un secina, ka vairāki no Rekomendācijā minētajiem pakalpojumiem tiek sniegti tirgos ar īpaši augstu koncentrāciju. Kā indikatīvu rādītāju tirgus koncentrācijas līmeņa noteikšanai Komisija izmanto Hirfendāla-Hiršmana indeksu (turpmāk – HHI) (skatīt – 14.tabulu).

14.tabula: Tirgu, kuros tiek sniegti Rekomendācijā minētie vairumtirdzniecības pakalpojumi, koncentrācija

Pakalpojums Rekomendācijā	Pakalpojums Noteikumu 1.pielikumā	HHI
savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā	Starpsavienojums – fiksētais elektronisko sakaru tīkls	8774
tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā	-	10000
savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā	Piekļubes un izsaukumu veikšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā mobilā telefona tīklā	9768
balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklos	-	10000
platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība	Platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā sniegšana	6091

Īpaši jāņem vērā fakts, ka visu tabulā uzskaitīto Rekomendācijā minēto pakalpojumu sniegšana var būtiski ietekmēt konkurences nostiprināšanos un attīstību galalietotājiem paredzēto pakalpojumu tirgū, jo lielā mērā tie ir mazumtirdzniecības pakalpojumu vairumtirdzniecības produkti.

Komisija, ņemot vērā tirgu, kurā tiek sniegti Rekomendācijā minētie pakalpojumi, kā arī nepieciešamību veikt tirgus analīzi tieši pakalpojumu vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī, ierosināja šādu prioritāri analizējamo pakalpojumu analīzes secību:

1. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
2. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
3. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
4. balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklos;
5. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
6. piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos.

3.6.3. Konsultējamie jautājumi

Dokumentā komersantiem bija iespēja komentēt Komisijas secinājumus un atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- Vai Jūs piekrītat, ka tirgus analīze galvenokārt būtu veicama vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī? Ja nē, tad kāpēc?
- Vai Jūs piekrītat elektronisko sakaru pakalpojumu prioritārai analīzei Dokumenta piedāvātajā secībā? Ja nē, lūdzam argumentēt, kāpēc, un norādīt iespējamo pakalpojumu analīzes secību.

3.6.4. Konsultāciju rezultāti

Komisija saņēma atbildes no diviem komersantiem:

- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA
- SIA „Lattelecom”

„Latvijas Mobilais Telefons” SIA komentāri:

- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA uzskata „*tikai pēc tirgus definēšanas ir iespējams uzsākt diskusiju un konsultācijas par prioritāri analizējamiem tirgiem*”.
- „Latvijas Mobilais Telefons” SIA uzskata, „*ka piekļuves un savienojumu uzsākšanas publiskajos mobilajos telefonu tīklas tirgu analīzes nav veicamas prioritāra kārtībā, jo, salīdzinot ar citiem tirgiem, šis tirgus ir vērtējams kā atvērts un ar augstu konkurences līmeni*”.

SIA „Lattelecom” komentāri:

- SIA „Lattelecom” piekrīt, ka tirgus analīze pirmkārt būtu veicama vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī.
- SIA „Lattelecom” nepiekīrīt elektronisko sakaru pakalpojumu prioritārai analīzei Dokumenta piedāvātajā secībā, „*jo tā neatbilst Elektronisko sakaru likuma mērķim nodrošināt no tehnoloģijas neatkarīgu regulēšanu un ES direktīvā 2002/21/EC noteiktajam tehnoloģiskās neutralitātes un nediskriminācijas principam. Saskaņā ar šo principu viena veida pakalpojuma analīze dažādu tehnoloģiju tīklos jāveic vienlaicīgi vai secīgi. Piemēram, vienlaicīgi vai secīgi ir veicama šādu divu pakalpojumu tirgu analīze: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos un balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos*”.
- SIA „Lattelecom” vēlas veikt analīzi šādā secībā:
  1. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos;
  2. balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
  3. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
  4. piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
  5. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
  6. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība.

Ņemot vērā iesniegtos komentārus, Komisija uzskata, ka nav nepieciešams novirzīties no elektronisko sakaru pakalpojumu prioritāras analīzes Dokumenta piedāvātās secības. Komisija uzskata, ka ir administratīvi un ekonomiski izdevīgi definēt un analizēt visus trīs starpsavienojumu pakalpojumus fiksētajos tīklos. Tā kā arī SIA „Lattelecom” atzīst, ka savienojumu pabeigšanai fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos ir vislielākā prioritāte, Komisijai nav iemeslu novirzīties no tās piedāvātās secības. Komisija neuzskata, ka analizējot elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus piedāvātajā secībā netiku ievēroti tehnoloģiskās neutralitātes un nediskriminācijas principi.

4. Konkrētie tirgi

4.1. Rekomendācijā minētie tirgi

Ziņojums sagatavots par šādiem Rekomendācijā minētiem tirgiem:

- piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana fiziskām personām (turpmāk – tirgus 1);
- piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana juridiskām personām (turpmāk – tirgus 2);

- fiziskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā (turpmāk – tirgus 3);
- fiziskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā (turpmāk – tirgus 4);
- juridiskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā (turpmāk – tirgus 5);
- juridiskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā (turpmāk – tirgus 6).

EK Rekomendāciju paskaidrojais memorands³ pieļauj minēto tirgu iedalījumu piekļuves tirgos un telefonsakaru pakalpojumu tirgos, jo operatora iepriekšējas izvēles pakalpojums un operatora izvēles pakalpojums ļauj elektronisko sakaru lietotājiem izvēlēties dažādu operatoru sniegtos pakalpojumus.

4.2. Attiecīgie pakalpojumi

4.2.1. Tirgi 1 un 2

Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā ir komersanta sniegs mazumtirdzniecības pakalpojums, kas galalietotājam nodrošina iespēju izmantot balss telefonijas pakalpojumus. Pakalpojuma galalietotāji tirgū 1 ir fiziskas personas. Fiziskas personas identificē personas kods. Pakalpojuma galalietotāji tirgū 2 ir juridiskas personas. Juridiska persona ir komercreģistrā reģistrēta fiziskā persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība). Juridiskas personas identificē reģistrācijas numurs.

Gan fiziskai personai, gan juridiskai personai ir divas iespējas piekļūt publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā:

- 1) izmantojot taksofonu,
- 2) izmantojot galiekārtu, kas ir tieši vai netieši pieslēgta publiskā telefonu tīkla pieslēguma punktam (piemēram, rozetei).

Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā ir elektronisko sakaru komersanta sniegs pakalpojums, kas galalietotājam dod iespēju izmantot balss telefonijas pakalpojumus⁴. **Balss telefonija** ir vietējo, iekšzemes un starptautisko zvanu izsaukumi (zvanu veikšana un saņemšana) un datu pārraide ar ātrumu no 9,6 Kbit/s līdz 128 Kbit/s. Parasti piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojums tiek piedāvāts vienā paketē ar balss telefonijas pakalpojumu, taču galalietotājam, kuram ir piekļuve publiskajam telefonu tīklam, pastāv iespēja izvēlēties arī citu balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju, izmantojot operatora izvēles pakalpojumu vai iepriekšējas izvēles pakalpojumu.

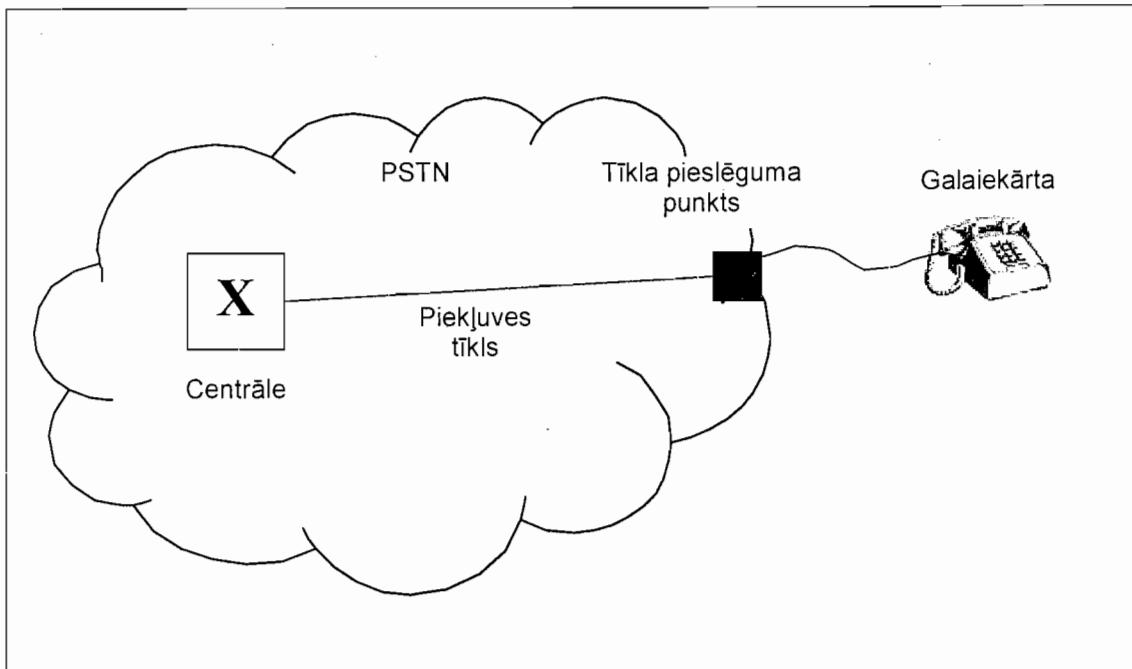
---

³ Commission Recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services. Explanatory Memorandum. Sadaļa 4.2.1

⁴ Saskaņā ar Universālā pakalpojuma direktīvas 4.punktu piekļuvei publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā ir jānodrošina iespēja galalietotājam veikt un saņemt vietējos, iekšzemes un starptautiskos balss telefonijas pakalpojumus, faksimila sūtījumus un datu pārraides pakalpojumus ar ātrumu, kas nodrošina funkcionālu Interneta piekļuvi. Nav sniegs skaidrojums, ko nozīmē – funkcionāla Interneta piekļuve, bet var pieņemt, ka tā ir datu un elektronisko ziņojumu pārraide ar ātrumu ne mazāku kā 9,6 Kbit/s, respektīvi, iezvanpieejas Internets.

Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tiek nodrošināta tīkla pieslēguma punktā (skatīt 1. attēlu).

1. attēls: Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā

Piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā var nodrošināt vairākos veidos. Izplatītākā piekļuves tīkla tehnoloģija ir vītā metāliskā pāra kabelis. Šī piekļuve tiek dēvēta par tradicionālo balss telefonijas piekļuvi. Alternatīvi risinājumi ietver kabeļtelevīzijas tīklu, optisko tīklu, elektrolīnijas un bezvadu risinājumus. Atkarībā no tīkla pieslēguma punkta saskarnes veida galalietotājam ir pieejams atšķirīgs elektronisko sakaru pakalpojumu klāsts:

1. analogā abonentu līnija (publiskais komutētais telefonu tīkls, PSTN)

Izmantojot šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu, galalietotājs var saņemt balss telefonijas pakalpojumus ar garantēto datu pārraides (iezvanpieejas internets ar modemu) ātrumu 9,6 Kbit/s. Minēto balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai galalietotājam nepieciešama galiekārta. Analogā abonentu līnija nodrošina vienu pārraides kanālu.

2. ciparu abonentu līnija

Izmantojot integrēto pakalpojumu cipartīkla (ISDN) līnijas saskarnes veidu, galalietotājs var saņemt balss telefonijas pakalpojumus. Atkarībā no ISDN līnijas tehnoloģiskā risinājuma, proti, diviem vai vairāk kanāliem, lietotājam ir iespēja saņemt atšķirīgu elektronisko sakaru pakalpojumu apjomu.

Izšķir divus ISDN līnijas tehnoloģiskos risinājumus:

2.1. **ISDN galvenās plūsmas piekļuve (BRA - Basic Rate Access)**. ISDN BRA satur 64 Kbit/s +64 Kbit/s +16 Kbit/s =2B+D Kbps kanālus. ISDN BRA nodrošina divus kanālus. B kanālu izmanto datu, balss vai citas informācijas raidīšanai, bet D kanālu izmanto kontrolei un signalizācijai, arī datu pārraidei.

Izmantojot ISDN BRA piekļuvi, galalietotājs var saņemt balss telefonijas pakalpojumus. Datu pārraides garantētais ātrums 64 -128 Kbit/s. Balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai galalietotājam nepieciešama galiekārta.

2.2. ISDN primārās plūsmas piekļuve (PRA- Primary Rate Access). ISDN PRA satur 30 B+D Kbps kanālus. ISDN PRA nodrošina 30 kanālus. Izmantojot ISDN PRA saskarnes veidu, galalietotājs var saņemt balss telefonijas pakalpojumus. Datu pārraides garantētais ātrums 64 Kbit/s - 2 Mbit/s.

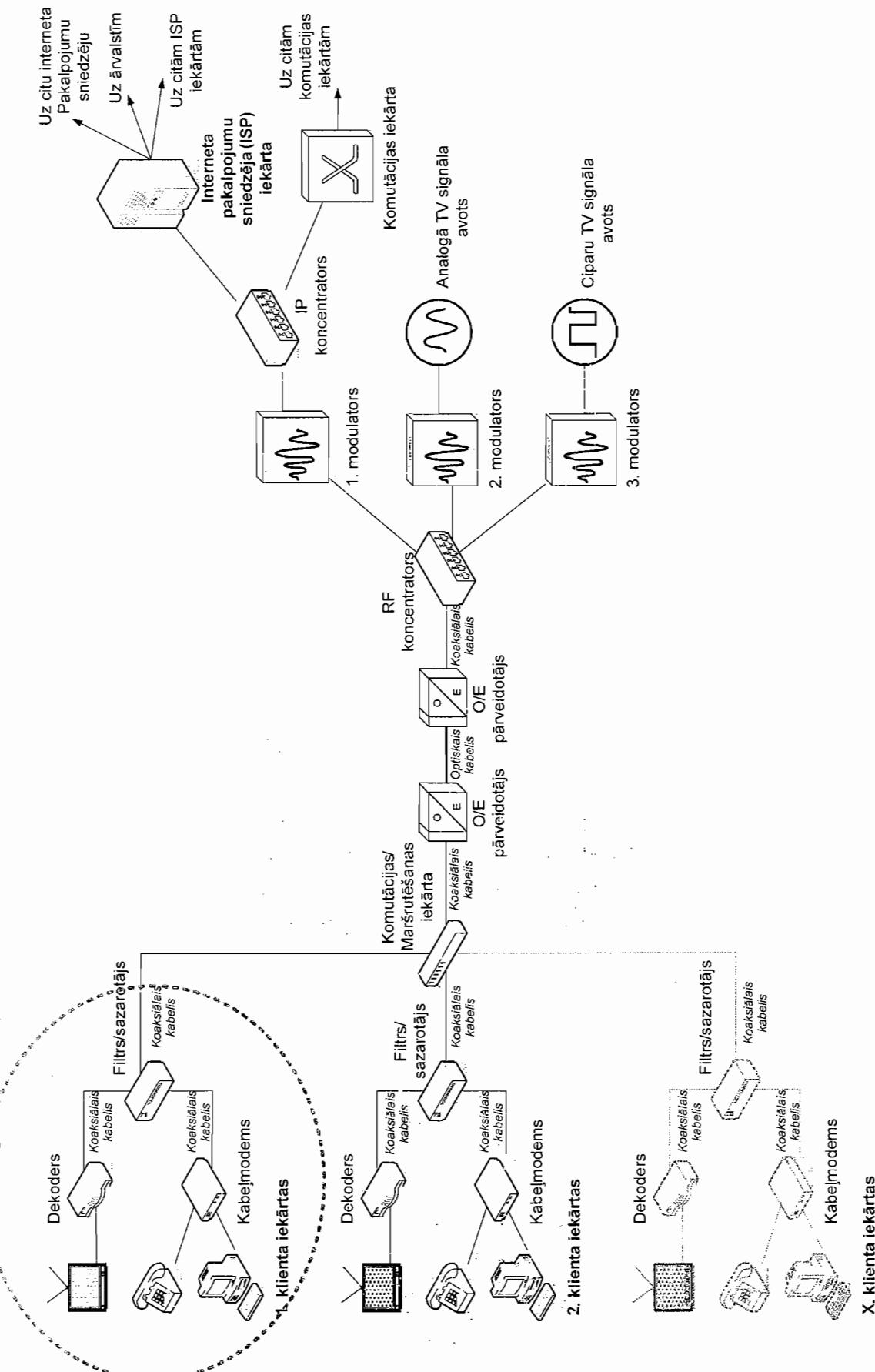
Balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai galalietotājam nepieciešama galiekārta. Šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu parasti izmanto vidējie un lielie komersanti.

3. Kabeļtelevīzijas līnija

Izmantojot šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu, galalietotājs var saņemt vienā komplektā balss telefoniju, datu pārraidi un televīzijas pieslēgumu („*triple-play*“) (skatīt 2. attēlu).

Balss telefonijas pakalpojumu sniegšanai, izmantojot šo saskarnes veidu, ir nepieciešams filtrs sazarotājs un kabeļmodems, balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai galalietotājam nepieciešama galiekārta (skatīt 2.attēlu).

2. attēls: Piekļuvēs risinājums, izmantojot kabeļtelevīzijas līnijas (kabeļmodemū un optisko kabeļu)

4. Platjoslas piekļuve

Izmantojot šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu, galalietotājs var saņemt balss telefonijas pakalpojumus, veikt vietējos, iekšzemes un starptautiskos izsaukumus, izmantojot interneta protokolu. Datu pārraides garantētais ātrums ir no 144 Kbit/s.

Balss telefonijas pakalpojumu sniegšanai, izmantojot šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu, ir nepieciešams filtrs un galalietotājam nepieciešama galiekārta.

5. Elektroniskie sakari pa elektriskajām līnijām (turpmāk - PLC)

PLC risinājumi ir tehnoloģija, kas atļauj transportēt datu paketes caur elektriskajām līnijām. Balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai, izmantojot šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu, galalietotājam ir nepieciešams modems, ko pieslēdz elektriskā tīkla kontaktligzdai.

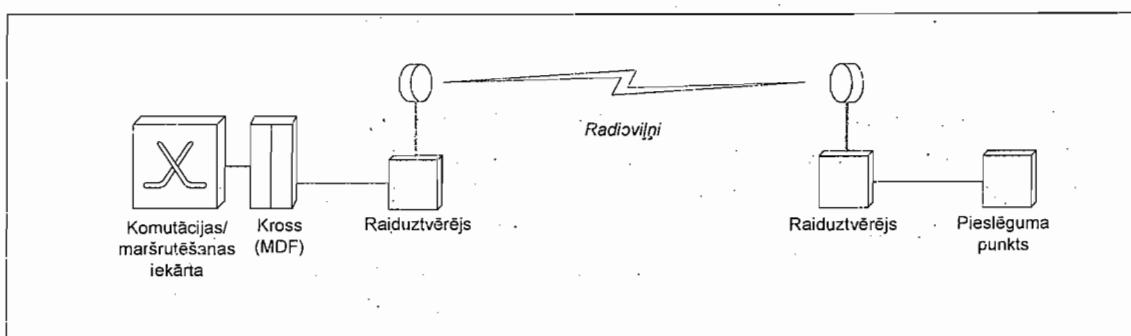
Latvijā piekļuve publiskajam telefonu tīklam, izmantojot elektriskās līnijas, netiek piedāvāta.

6. Bezvadu piekļuve

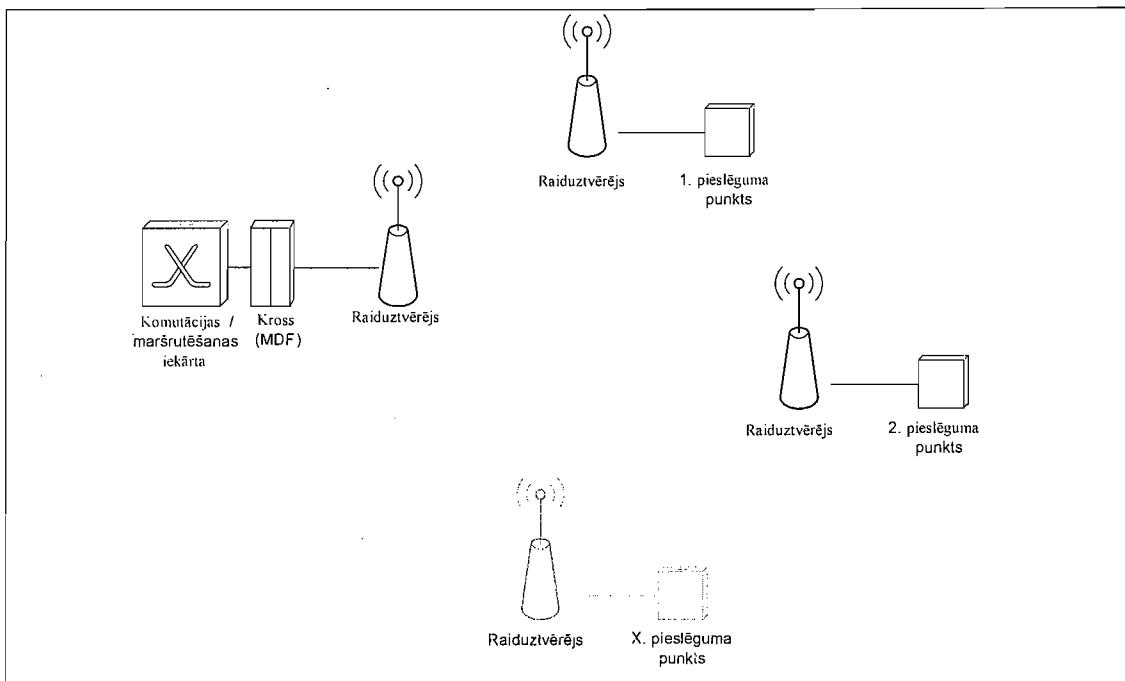
Bezvadu fiksētā piekļuve (**FWA** - *Fixed Wireless Access*) ir galalietotāja vai vairāku galalietotāju pieslēgums pamattīklam, izmantojot radiokanālu starp noteiktiem, fiksētiem punktiem (skatīt 3. un 4. attēlus). Tipiskā FWA sistēmu konfigurācija ir punkts – daudzpunkti (**PMP point-to-multipoint**), t.i., viena centrālā radiostacija apkalpo daudzas terminālstacijas un retranslācijas stacijas.

Izmantojot šo tīkla pieslēguma punkta saskarnes veidu, galalietotājs var saņemt balss telefonijas un atkarībā no tehnoloģijas arī datu pārraides pakalpojumus. Balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai galalietotājam ir nepieciešama galiekārta.

3. attēls: Šaurjoslas bezvadu piekļuves risinājums izmantojot punkts – punkts konfigurāciju

4. attēls: Šaurjoslas bezvadu piekļuves risinājums izmantojot punkts – daudzpunkti konfigurāciju

4.2.2. Tirgi 3 līdz 6

Telefonsakaru pakalpojumi ietver iekšzemes sarunas (vietējās sarunas, iekšzemes tālsarunas, sarunas uz mobilajiem tīkliem, sarunas uz īpašiem numuriem) un starptautiskās sarunas, ko iespējams nodrošināt izmantojot piekļuvi, operatora izvēles pakalpojumus (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu) vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumus.

a) Piekļuve

Šajā gadījumā galalietotājam ir līgums ar komersantu, kas nodrošina piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā (turpmāk - piekļuves operators) par iekšzemes un starptautiskām sarunu pakalpojumu saņemšanu. Pēc būtības, šīs sarunas var salīdzināt ar sarunām, kuru nodrošināšanai izmantota operatora iepriekšēja izvēle, kur izvēlētais operators ir piekļuves operators (*default carrier*). Vienīgā atšķirība no operatora iepriekšējas izvēles pakalpojuma ir, ka galalietotājam nav nepieciešams atsevišķs līgums par operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumiem.

b) Operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumi

Šajā gadījumā galalietotājam ir līgums ar piekļuves operatoru par piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumiem, bet galalietotājs vēlas izmantot cita komersanta nodrošinātus telefonsakaru pakalpojumus. Galalietotājam ir otrs līgums ar citu komersantu par operatora iepriekšējās izvēles pakalpojumu saņemšanu. Katrs izsaukums, kurš iekļauts operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumā, tiek, vismaz daļēji, maršrutēts caur iepriekšējas izvēles operatora tīklu, kurš veic uzskaites procesu. Gadījumā, kad izvēlētais operators nepiedāvā vēlamo

sarunu veidu, piem. iekšzemes sarunas, tad noslodze tiek maršrutēta un apmaksāta izmantojot piekļuves operatoru.

c) Operatora izvēles pakalpojumi (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu)

Izmantojot operatora izvēles pakalpojumu galalietotājam ir iespēja izvēlēties citu operatoru vai atcelt operatora iepriekšēju izvēli katram atsevišķam izsaukumam, sastādot operatora izvēles piekļuves kodu. Galalietotājam ir iespēja izvēlēties vairāk nekā vienu operatora izvēles pakalpojuma sniedzēju, tāpēc tam var būt atsevišķi līgumi ar vienu vai vairākiem operatoriem par operatora izvēles pakalpojumu sniegšanu.

Galalietotājam ir iespēja izmantot visus trīs iepriekš minētos pakalpojumus (piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu, operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu un operatora izvēles pakalpojumu) vienlaicīgi.

Tam blakus galalietotājs var veikt balss izsaukumus arī izmantojot internetu (VoIP) vai platjoslas piekļuvi (VoB).

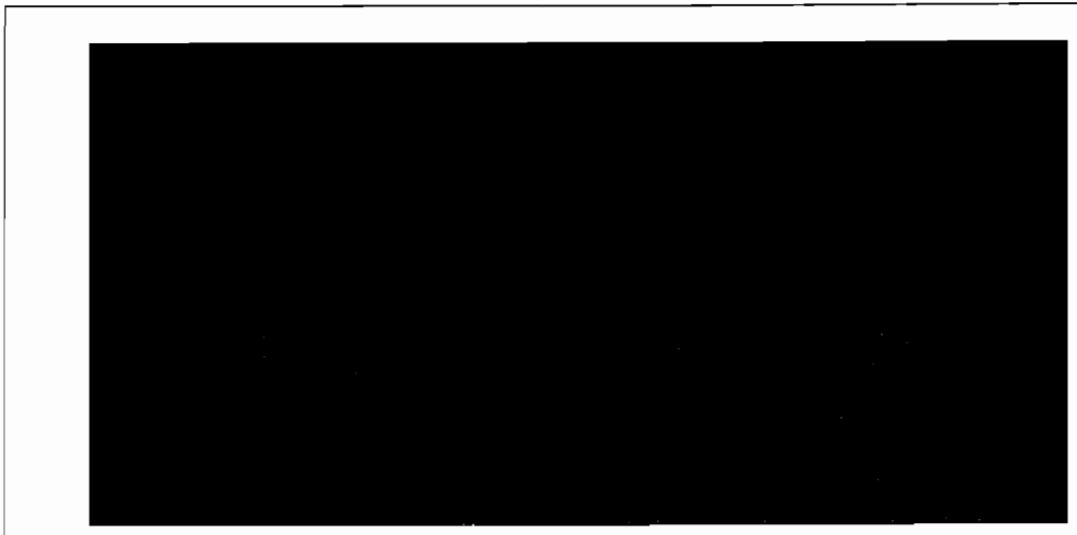
Pakalpojuma galalietotāji tirgos Nr.3 un 4 ir fiziskas personas, tirgos Nr.5 un 6 – juridiskas personas.

4.3. Situācija tirgos

Pavisam 40 komersanti 2005.gadā piedāvāja balss telefonijas pakalpojumus fiksētajos elektronisko sakaru tīklus. Tikai 15 komersantu ieņēmumi 2005.gada pirmajā pusgadā pārsniedza LVL 10 (desmit) tūkstoši. Vislielākais balss telefonijas fiksētajos elektronisko sakaru tīklus pakalpojumu sniedzējs ir SIA „Lattelecom”, kura tirgus daļa balstoties uz kopējiem ieņēmumiem no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas fiksētajos elektronisko sakaru tīklus ir vismaz [REDACTED] (skatīt 5.attēlu). Nepieciešams ņemt vērā, ka AS „Telekom Baltija” sniedz balss telefonijas pakalpojumus mobilajā un fiksētajā elektronisko sakaru tīklā. Komisijas rīcībā nav precīzas informācija, cik lieli ir AS „Telekom Baltija” ieņēmumi no balss telefoniju sniegšanas mobilajā un fiksētajā elektronisko sakaru tīklā. Komisija pieņem, ka ieņēmumi no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas fiksētajā elektronisko sakaru tīklā ir mazāki nekā ieņēmumi no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā, tāpēc faktiskā SIA „Lattelecom” tirgus daļa ir lielāka nekā [REDACTED]. Bet minētais skaitlis var kalpot kā indikators SIA „Lattelecom” tirgus daļas zemākajai robežai.

Saskaņā ar Noteikumu 7.punktu, Komisija ir pieprasījusi sīkāku informāciju no pieciem komersantiem, kuru kopējais īpatsvars telefonijas pakalpojumus fiksētajos elektronisko sakaru tīklus atbilstoši ieņēmumiem ir [REDACTED]

5. attēls: Tirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu sniegšanā (ieņēmumi 2005.gadā)

4.4. Tirdzniecības dalībnieki

4.4.1. Elektronisko sakaru komersanti

Lielākie dalībnieki balss telefonijas pakalpojumu tirgos (tirgi 1 – 6) pēc ieņēmumiem no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas 2005.gada 1.pusgadā ir šādi:

SIA „Lattelecom”;

AS „Telekom Baltija”;

SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”;

SIA „TELE2TELECOM”

4.4.2. Tirdzniecības 1 līdz 6 piedāvātie pakalpojumi un to nosacījumi

a) SIA „Lattelecom”

SIA „Lattelecom”, kas 2006.gada 18.maijā mainīja savu nosaukumu uz SIA „Lattelecom”, ir vēsturiskais operators un gandrīz visu Latvijas Republikas teritoriju aptveroša publiskā telefonu tīkla īpašnieks. Komersantam ir Komisijā reģistrēta atļauja pakalpojumu sniegšanai visā Latvijas Republikas teritorijā.

Saskaņā ar komersanta tīmekļa vietnē sniegtu informāciju SIA „Lattelecom” savu pakalpojumu tirgū pozicionē divām lietotāju grupām – mājsaimniecībām un biznesam (skatīt 15. tabulu)15. tābula

15. tabula: SIA „Lattelecom” pakalpojumi

Parametri	Privātajiem		Biznesa klientiem						
	Tālruņa līnija	Mājas ISDN	Tālruņa līnija	Ekonomiskais ISDN	Biroja ISDN	Klasisķais ISDN	Mobilais ISDN	Komforta ISDN 16 darba vietām	Komforta ISDN 24 darba vietām
Kanālu skaits	1	2	1		2	4	2	6	8
Maksimālais numuru skaits	1	8	1		4	8	8	16	24

Bezmaksas numuru skaits	1	2	1		4	4	4	8	16
Datu pārraides ātrums	9,6 Kbit/s, izmantojot analogo tālruņa līniju 56 Kbit/s, izmantojot ciparu tālruņa līniju	64 Kbit/s, ja izmanto vienu kanālu, un līdz 128 Kbit/s, ja izmanto abus kanālus.			64 Kbit/s, ja izmanto vienu kanālu, un līdz 128 Kbit/s, ja izmanto abus kanālus.	64 Kbit /s.			

SIA „Lattelecom” abonentu skaits un struktūra atspoguļota 16.tabulā.

16. tabula: SIA „Lattelecom” abonentu struktūra 2004.gadā

	Fiziskas personas	Juridiskas personas	Kopā
Abonentu skaits (PSTN tīkls)			
ISDN BRA abonentu skaits			
ISDN PRA abonentu skaits			
PSTN Abonentlīniju skaits			
ISDN BRA abonentlīnijas			
ISDN PRA abonentlīnijas			

Kopā ar saviem piekļuves pakalpojumiem SIA „Lattelecom” piedāvā visu telefonsakaru pakalpojumus. Gan fiziskām personām gan juridiskajām personām ir plaša pakalpojumu izvēle, kura ir saistīta ar piekļuves pakalpojumiem.

2005.gada 1.pusgadā SIA „Lattelecom” nepiedāvāja ne operatora izvēles, ne operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumus citu operatoru tīklos, lai gan tam ir piešķirts operatora izvēles piekļuves kods (199).

b) AS „Telekom Baltija”

Komersantam ir Komisijā reģistrēta atļauja pakalpojumu sniegšanai visā Latvijas Republikas teritorijā.

Savus pakalpojumus AS „Telekom Baltija” tirgū piedāvā ar zīmolu „Triatel”, un saskaņā ar komersanta tīmekļa vietnē sniegtu informāciju, 2006.gada jūnijā Triatel piekļuves pakalpojumi ir pieejami visās Latvijas lielākajās pilsētās: Rīgā un tās apkārtnē, Jūrmalā, Saulkrastos, Salaspilī, Ogrē, Jelgavā, Liepājā, Ventspilī, Valmierā, Siguldā, Kuldīgā, Dobelē, Rēzeknē, Daugavpilī, Preiļos, Jēkabpilī, Līvānos, Aizkrauklē un Bauskā, nodrošinot mobilo un fiksēto sakaru tīklu visos Latvijas rajonu centros un transpɔrta maģistrāļu apkaimē.

Saskaņā ar komersanta tīmekļa vietnē sniegtu informāciju AS „Telekom Baltija” piedāvā bezvadu piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā. Izmantojot šāda veida saskarni, fiksēto tālruni var ierīkot bez vada līnijas ievilkšanas jebkurā vietā, kur ir komersanta tīkla pārklājums. Komersants savu pakalpojumu tirgū pozicionē divām lietotāju grupām – mājsaimniecībām un birojiem.

17. tabula: AS „Telekom Baltija” abonentu struktūra 2004.gadā

	Fiziskas personas	Juridiškas personas	Kopā
Abonentu skaits (PSTN tīkls)	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
ISDN BRA abonentu skaits	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
ISDN PRA abonentu skaits	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
PSTN Abonentlīniju skaits	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
ISDN BRA abonentlīnijas	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
ISDN PRA abonentlīnijas	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

AS „Telekom Baltija” arī piedāvāja operatora izvēles (izmantojot piekļuves kodu 198) un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumus.

2004. gadā AS „Telekom Baltija” bija [REDACTED] (2003. gadā: [REDACTED]) operatora iepriekšējas izvēles abonentu.

c) **SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”**

Komersantam ir Komisijā reģistrēta atļauja pakalpojumu sniegšanai visā Latvijas Republikas teritorijā.

2004.gadā komersants nesniedza piekļuves pakalpojumus. Komersants nodrošināja operatora izvēles (piekļuves kods 197) pakalpojumus starptautiskajām sarunām.

2004. gadā SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” bija [REDACTED] (2003. gadā: [REDACTED]) operatora izvēles pieslēgumi, no tiem [REDACTED] bija aktīvi.

Saskaņā ar komersanta tīmekļa vietnē sniegtu informāciju SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” mērķauditorija ir juridiskās personas.

d) **SIA „TELE2 TELECOM”**

Latvijā darbojas kopš 2003.gada. Komersantam ir Komisijā reģistrēta atļauja pakalpojumu sniegšanai visā Latvijas Republikas teritorijā.

2004 gadā komersants nesniedza piekļuves pakalpojumus. Komersants nodrošināja operatora izvēles (piekļuves kods 192) pakalpojumus starptautiskajām sarunām.

2004. gadā SIA „TELE2 TELECOM” bija [REDACTED] (2003. gadā - [REDACTED]) operatora izvēles pieslēgumi, no tiem [REDACTED] bija aktīvi.

SIA „TELE2 TELECOM” mērķauditorija ir gan fiziskas, gan juridiskas personas.

d) Citi komersanti

Jāņem vērā, ka tikai komersanti, kuri nodrošina savienojuma pabeigšanu fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā var sniegt piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā. Vienlaikus, tie ir komersanti, kuriem ir iespēja nodrošināt starpsavienojumu pakalpojumus. Atbilstoši komersantu sniegtajiem datiem, savienojuma pabeigšanas fiksētā vietā pakalpojumus individuālajā publiskajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā 2005.gada 1.pusgadā sniedza 18 komersanti, no kuriem viens komersants - SIA „Teledialogs” 2005.gada 9.jūnijā savu darbību pārtrauca, pievienojoties SIA „BALTCOM TV”. SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS” ar 2006.g. 19. jūlijā vēstuli informēja Komisiju, ka komersants ar 2006.g. 31. augustu pārtrauc sniegt visu veidu elektronisko sakaru pakalpojumus un lūdza anulēt reģistrēto vispārējo atļauju.

Papildus, SIA „TELE2 TELECOM”, SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” un SIA „D-Com” saskaņā ar Komisijas rīcībā esošo informāciju nesniedz piekļuves pakalpojumus galalietotājiem, bet nodrošina savienojuma pabeigšanas pakalpojumus pašu vajadzībām.

2004. gadā šādi komersanti sniedza piekļuves vai operatora izvēles (piekļuves kods) vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumus:

- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „BALTKOM TV SIA” (100, piešķirts tikai 2005. gadā)
- SIA „CSC TELECOM” (108)
- SIA „DATAGRUPA 777” (193)
- SIA „FINORS TELEKOM” (106)
- SIA „LATTELENT” (107)
- VAS „Latvijas dzelzceļš” (109)
- AS „Latvenergo” (195)
- SIA „OPTRON”
- SIA „SIGIS” (1010)
- SIA „TELENETS” (1011)
- SIA „UNISTARS”.

Papildus, šādiem komersantiem piešķirti operatora izvēles piekļuves kodi:

18. tabula: Piešķirti operatora izvēles piekļuves kodi

Komersants	Kods	Datums
SIA "Tilts visiem"	1012	16.06.2004.
SIA "Adamasto"	1013	28.07.2004.
SIA "Augstceltne"	1014	28.07.2004.
SIA "Justin Media"	1015	04.08.2004.
SIA "Interkom"	1016	04.08.2004.
SIA "Optinet"	1017	04.08.2004.
SIA "Master Telecom"	1018	02.09.2004.
SIA "Latvijas Interneta Telefons"	1019	11.11.2004.
SIA "Direct"	1020	12.01.2005.
SIA "TELEFANT"	1021	20.04.2005.
SIA "Bite Mobile"	1022	31.05.2005.
SIA "Voice Latvija"	1023	29.06.2005.
SIA "BELL BALTIA"	1024	13.07.2005.
SIA "SMG Latvija"	1025	19.10.2005.
SIA "High Technologies"	1026	26.10.2005.
SIA "10 1/2"	1027	09.11.2005.
SIA "DENTEL"	1028	25.01.2006.
SIA "Rigatta"	1029	14.02.2006.
SIA "Datu tīkli"	104	02.04.2003.
SIA "Latvijas Mobilais Telefons SIA"	190	18.12.2002.

4.4.3. Tīkla struktūra

a) SIA „Lattelecom”

- ģeogrāfiskais pārklājums: visā Latvijā
- centrāles: [REDACTED]
no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
- piekļuves līniju garums:
no tām metāliskie kabeļi: [REDACTED]
no tām bezvadu līnijas garums: [REDACTED]
no tām optisko šķiedrū kabeļi: [REDACTED]
- savienošanas līniju garums:
no tām metāliskie kabeļi: [REDACTED]
no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
no tām bezvadu līnijas: [REDACTED]

b) AS „Telekom Baltija”

- ģeogrāfiskais pārklājums: visā Latvijā
- centrāles: [REDACTED]
no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrales: [REDACTED]

- piekļuves līniju garums: [REDACTED]
no tām metāliskie kabeļi:
no tām optisko šķiedru kabeļi:
[REDACTED]
- savienošanas līniju garums: [REDACTED]
no tiem bezvadu līnijas: [REDACTED]
- nomāto savienošanas līniju garums: [REDACTED]
no tām metāliskie kabeļi:
no tām optisko šķiedru kabeļi:
no tām bezvadu līnijas: [REDACTED]

d) SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”

- ģeogrāfiskais pārklājums: visā Latvijā
- centrāles: [REDACTED]
no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
- piekļuves līniju garums: [REDACTED]
no tām metāliskie kabeļi garums:
[REDACTED] savienošanas līniju garums:
no tām metālisko kabeļi:
no tām optisko šķiedru kabeļi:
no tiem bezvadu līnijas: [REDACTED]
- nomāto savienošanas līniju garums:
no tām metāliskie kabeļi:
no tām optisko šķiedru kabeļi:
no tām bezvadu līnijas: 20 km [REDACTED]

d) SIA „TELE2TELECOM”

- ģeogrāfiskais pārklājums: visā Latvijā
- centrāles: [REDACTED]
no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]

19. tabula: Komersantu, kas nodrošina piekļuvi publiskajam telekomunikāciju tīklam fiksētā vietā, tīkla infrastruktūra

geogrāfiskais pārkājums	AS „Latvijas dzelzceļš”	SIA „LATTLELEN ET”	SIA „OPTRON	SIA „ANS”	SIA „Telenet”	SIA „Baltcom	SIA „Unistars”	SIA „TV SIA”	AS „Latvenergo”		SIA „DATAGRUP/777”			
									2003 ND Skat.1. atsauci	2004 ND Riga, Ogre	2003 ND Riga	2004 ND Riga, Rīgas raj.	2003 ND Rīga, Rīgas raj.	2004 ND Rīga, Rīgas raj.
centrāles														
- no tām vietējās telefonu centrāles														
- no tām tranzīta telefonu centrāles														
- no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles														
piekļuves līniju garums, km														
- no tām metāliskie kabeļi														
- no tām bezvadu līniju garums														
- no tām optisko šķiedru kabelji														
savienošanas līniju garums, km														
- no tām metāliskie kabeļi														
- no tām optisko šķiedru kabeļi														
- no tām bezvadu līnijas saīsinājums „ND” - nav datu Atsauce:														

1. - Alūksnes, Balvu, Daugavpils, Gulbenes, Jēkabpils, Krāslavas, Ludzas, Madonas, Preiļu, Rēzeknes, Aizkraukles, Cēsu, Limbažu, Ogres, Rīgas, Valkas, Valmieras, Bauskas, Dobeleas, Jelgavas, Kuldīgas, Liepājas, Saldus, Talsu, Tukuma un Ventspils numerācijas rajonos

Piezīme: Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai nav datu par šādu komersantu, kas nodrošina piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, tīkla infrastruktūru:
SIA „Finors Telekom”, SIA „Sigis”, SIA „CSC Telekom”, SIA „TELEDIALOGS”, AS „TELEKOM Baltija”, SIA „TELECOM KĀCIJU GRUPA”, SIA „CSC TELECOM”.

5. Nacionālā konsultācija

Šī ziņojuma publicējamā versija pēc izskatīšanas padomē tiks publicēta Komisijas tūmekļa vietnē, paredzot termiņu priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Atbilstošs paziņojums par konsultāciju uzsākšanu tiks publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

6. Konkurences padomes viedoklis

Šis ziņojums tiks nosūtīts Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Pēc to saņemšanas, ziņojums tiks papildināts ar Konkurences padomes viedokli.

7. Tirgus definēšana

7.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums (tīrgos 1, 2)

Tā kā piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā iespējams nodrošināt dažādos veidos un galalietotājs var saņemt līdzīgus balss telefonijas pakalpojumus, ir jāizvērtē, vai visi sadaļā 4.2. minētie piekļuves nodrošināšanas veidi iekļaujami konkrētajā tirgū.

7.1.1. Vai piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot taksofonu, un piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot citu galiekārtu, veido vienotu tirgu?

Izmantojot taksofonu, lietotājs var saņemt vismaz šādus elektronisko sakaru pakalpojumus:

1. vietējos, iekšzemes un starptautiskos balss telefonijas pakalpojumus;
2. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Valsts policijas, neatliekamās medicīniskās palīdzības un gāzes avārijas dienesta un numura „112” bezmaksas izsaukumus;
3. bezmaksas izsaukuma pakalpojumus;
4. bojājumu pieteikumu pieņemšanas dienesta pakalpojumus;
5. visaptveroša uzziņu dienesta pakalpojumus;
6. pieeju visaptverošajam abonentu sarakstam.

Izmantojot piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā un pieslēdzot galiekārtu, lietotājs var saņemt vismaz šādus elektronisko sakaru pakalpojumus:

1. vietējos, iekšzemes un starptautiskos balss telefonijas pakalpojumus;
2. datu un elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojumus ar ātrumu ne mazāku kā 9,6 Kbit/s;
3. visaptveroša uzziņu dienesta pakalpojumus.

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Piekļuvei publiskajam tēlefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot galiekārtu, iespējama lielāka funkcionalitāte nekā taksofonam (skatīt 3.tabulu), jo lietotājs var veikt ne tikai izsaukumu, bet arī sūtīt telefaksus, pieslēgt Internetu, saņemt citus papildpakalpojumus.

20. tabula: „Taksofona un piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot savu galiekārtu, funkcionalitātes salīdzinājums”

Funkcionalitāte	Taksofons	GaliekaRTA
Vietējā, iekšzemes, starptautiskā balss telefonija (zvanīt un saņemt zvanus)	✓	✓
Bezmaksas izsaukumi	✓	✓
Datu un elektronisko ziņojumu pārraide ar ātrumu $\geq 9,6$ Kbit/s (fakss, Internets)	—*	✓
Papildpakalpojumi	—	✓

* No 2006.gada jūnija Rīgas centrā pieejams SIA „Lattelecom” bezvadu internets jeb Wi-Fi, kuram piekļuve šobrīd tiek nodrošināta 50 taksofonos izveidojot interneta pieslēgumu un iebūvējot Wi-Fi bāzes staciju. Līdz gada beigām plānots šādi aprīkot kopumā 150 taksofonus visā Latvijā, tādējādi kopējais publiskās bezvadu interneta piekļuves vietu skaits Latvijā būs apmēram 400.

Vēl viens vērā ņemams aspekts ir tas, ka taksofons atrodas konkrētā fiksētā vietā (piemēram, uz ielas vai ēkā), taču nav lietotājam pieejams viņa atrašanās vietā/dzīvesvietā (piemēram, darbā vai mājās), kā tas, izmantojot galiekārtu, ir piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā gadījumā.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums

Saskaņā ar Komisijā reģistrētajām elektronisko sakaru komersantu atļaujām taksofonu pakalpojumus ir tiesīgi sniegt SIA „Lattelecom”, AS „Telekom Baltija”, SIA „DATAGRUPA 777”, AS „Latvijas dzelzceļš”, SIA „FINORS TELEKOM”, SIA „TELE2 TELECOM”, SIA „LATTELENET” un balss telefonijas pakalpojumus ir tiesīgi sniegt visi 18 komersanti, kas nodrošina piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā. Šobrīd taksofonu pakalpojumus piedāvā tikai SIA „Lattelecom”, kuram ir piemērota taksofonu pakalpojumu sniegšanas saistība. 2004.gadā SIA „Lattelecom” bija [ ] taksofoni.

Piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot taksofoni, pakalpojuma uzsākšana ir saistīta ar lielām sākotnējām investīcijām. Vairumā gadījumu šī pakalpojuša sniegšana šobrīd ir arī ekonomiski neizdevīga, tādēļ, lai arī administratīvās barjeras nepastāv, komersanti nav izrādījuši interesu par šī pakalpojuma sniegšanu. Atsevišķās vietās, kur ir liela cilvēku plūšma, taksofoni var būt rentabli.

Izvērtējot pieprasījuma puses un piedāvājuma puses aizvietojamību, Komisija secina, ka piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, galalietotājam izmantojot savu galiekārtu, nav aizstājama ar tā pickļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot taksafonu, tādēļ minētie piekļuves veidi neveido vienotu tirgu.

7.1.2. Vai piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot analogo abonentu līniju un izmantojot ciparu abonentu līniju, veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Galalietotājs, pērkot piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, par to maksā piekļuves ierīkošanas maksu un abonēšanas maksu, kā arī tam jārēķinās ar izmaksām, kuras rada galiekārtas iegāde. Minētie piekļuves nodrošināšanas izdevumi galalietotājam rodas neatkarīgi no līnijas tehniskā risinājuma.

Pērkot piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, galalietotājam ir iespēja saņemt balss telefonijas pakalpojumus. Balss telefonijas pakalpojumu saņemšanai ar garantēto datu pārraides ātrumu 9,6 Kbit/s analogā abonenta līnija ir tehnoloģiski aizstājama ar ciparu abonentu līniju un otrādi. Priekšroka ciparu abonentu līnijai būtu dodama, ja galalietotājam ir nepieciešami vismaz divi vai vairāki kanāli, piemēram, telefona un faksa aparāta nodrošināšanai ar atšķirīgiem numuriem. Funkcionāli ciparu abonentu līniju var uzskatīt kā vairāku tālruņa līniju kopu.

Ja galalietotājs vēlas saņemt balss telefonijas pakalpojumus ar garantēto datu pārraides ātrumu 9,6 Kbit/s, tam:

- no tehniskā aspekta, nav būtiski, kādu risinājumu operators nodrošina – analogās abonenta līnijas pieslēgumu vai ciparu abonentu līnijas pieslēgumu. Galalietotājam ir svarīgi saņemt sev nepieciešamo minimālo pakalpojumu kopu.
- no ekonomiskā aspekta, ir svarīgi, kādas ir piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā izmaksas. Komisijas rīcībā nav apstiprinošas informācijas, ka galalietotājs, kas vēlas saņemt sev nepieciešamo elektronisko sakaru pakalpojumu kopu, izvēlēsies dārgāku pieslēguma risinājumu, kas nodrošina plašākas, bet galalietotājam nevajadzīgas iespējas. Nēmot vērā, ka ciparu abonentu līnijas pieslēgums nodrošina papildus pievienoto vērtību (divas līnijas, ātrāks Interneta pieslēgums), tas ir arī dārgāks. SIA „Lattelecom” tarifu atšķirības analogās abonenta līnijas un ciparu abonentu līnijas pieslēgumam redzamas tabulā (skatīt 23. tabulu)

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Visā Latvijas teritorijā ir iespējams izvēlēties analogo abonenta līniju vai ciparu abonentu tālruņa līniju. Ciparu abonentu līnijas aizvietošana ar analogo abonentu līniju nozīmē vecākas paaudzes tehnoloģiju izmantošanu, un tas ir iespējams, bet ekonomiski neizdevīgs un neracionāls solis. Tādēļ, situācijā, kad analogās abonenta līnijas (piekļuves) cenai būs mazs, bet nozīmīgs pieaugums, ar tendenci pieaugt ilgā laika posmā, ciparu abonentu līnijas (piekļuves) cenām paliekot nemainīgām, komersants var ātri piedāvāt analogās abonenta līnijas piekļuvi, nēmot vērā faktu, ka SIA „Lattelecom” telefonu tīkls ir gandrīz visā Latvijas Republikas teritorijā. Savukārt, analogās tālruņa līnijas aizvietošana ar ciparu abonenta līniju prasa relatīvi lielas investīcijas, bet tajā pašā laikā, tas ir logisks komersanta attīstības solis. Pieprasījums pēc analogajām tālruņa līnijām ir salīdzinoši mazāks un tam ir tendence samazināties.

Izvērtējot pieprasījuma puses un piedāvājuma puses aizvietojamību, Komisija secina, ka piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot analogo abonenta līniju, un piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot ciparu abonenta līniju, veido vienotu tirgu.

7.1.3. Vai analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve un platjoslas piekļuves risinājums veido vienotu tirgu?

Platjoslas piekļuves risinājums fiksētā vietā (piemēram, Ethernet, xDSL), salīdzinot ar analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, nozīmē lielāku datu pārraides ātrumu, proti sākot ar 144 Kbit/s, un piekļuve vienmēr ir tiešsaistes režīmā (*always on*).

Balss telefonija platjoslā (VoB) nozīmē divvirzienu informācijas pārraidi, kas, izmantojot interneta protokolu (IP), ļauj pārraidīt balsi un datus lokālajos tīklos, teritoriālajos tīklos un tīklā Internet. Izmantojot Internetu kā pamattīklu, lietotāji var

veikt izsaukumus no datora uz telefonu, no datora uz datoru un no telefona uz telefonu. Šos pakalpojumus nodrošina Interneta telefonijas pakalpojumu sniedzēji. **VoB** - saukta arī par platjoslas telefoniju, IP telefoniju, VoIP vai VoPI (Voice over Public Internet).

Balss savienojuma uzsākšana un pabeigšana datorā - izmanto datoru ar atbilstošu programmatūru, kas ir aprīkots ar austiņām un mikrofonu. Sāruna starp galalietotājiem internetā var notikt, ja abiem galalietotājiem ir minētais nodrošinājums. Balss telefonija parasti ir bezmaksas, bet to nevar izmantot, lai veiktu vai saņemtu zvanus no analogās un ciparu abonentu līnijas tīklā.

Platjoslas ierīkošanas un abonēšanas maksa, kā arī aprīkojuma izmaksas ir augstas. Šādā veidā iespējams komunicēt tikai ar slēgtu lietotāju grupu, tāpēc var uzskatīt, ka balss uzsākšana un pabeigšana datorā nevar aizstāt balss telefoniju, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi. Maz ticams arī, ka pieaugot balss telefonijas tarifiem, abonents atteikties no tās, lai izmantotu balss savienojumu uzsākšanu un pabeigšanu datorā.

Balss savienojuma uzsākšana datorā un pabeigšana telefonā - dod galalietotājam iespēju veikt zvanus un saņemt zvanus no galalietotājiem, kas izmanto interneta balss telefoniju, kā arī veikt zvanus uz analogās un ciparu abonentu līnijas tīkliem. Arī šis interneta telefonijas risinājums pielīdzināms iepriekšējam, jo ir maz ticams, ka balss telefonijas galalietotāji, kuri izmanto analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, varētu izvēlēties šo balss telefonijas risinājumu, nemot vērā tā ierobežotās iespējas.

Balss uzsākšana un pabeigšana telefonā – šī veida interneta balss telefonijai parasti ir starpsavienojuma saskarne ar analogās un ciparu abonentu līnijas tīkliem un tā izmanto telefona numurus saskaņā ar numerācijas plānu, lai varētu nodrošināt lietotājiem savienojumu. Šī veida interneta balss telefonija pēc savas funkcionalitātes ir ļoti līdzīga balss telefonijai, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuves risinājumu. Lielākā daļa lietotāju, kuriem ir pieejama šāda interneta balss telefonijas forma, to var lietot kā aizstājēju balss telefonijai, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi. Tāpēc šo pakalpojumu var uzskatīt par daļu no attiecīgās piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgus.

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Faktors, kas varētu mudināt lietotājus izvēlēties interneta balss telefonijas risinājumus balss telefonijas, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, vietā, ir būtiski zemākās balss telefonijas pakalpojuma cenas, kuras piedāvā interneta balss telefonijas operatori.

Taču šo izvēli kavē vairāki faktori. Interneta balss telefonijas pakalpojumu izmantošanas uzsākšanai galalietotājam ir jāiegādājas dators, arī austiņas un mikrofons, un tas nozīmē salīdzinoši lielus sākotnējos izdevumus. Datorizplatība Latvijas mājsaimniecībās un mazajos uzņēmumos ir neliela. Ja minētās iekārtas ir jāiegādājas tikai zvanu veikšanai un saņemšanai, tad šīs piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā risinājums ir dārgs.

Platjoslas piekļuves ierīkošanas un abonēšanas cena ir augstāka nekā analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvei.

Jāņem vērā, ka interneta balss telefonijas risinājumi ir salīdzinoši zemākas kvalitātes, ja platjoslas noslodze ir liela, un šādos apstākļos var būt apgrūtinoši sazvanīt palīdzības dienestus un veikt noslodzes maršrutizāciju. Lietojot interneta balss telefoniju, jāsaskaras ar salīdzinoši lielākām drošības problēmām, nekā balss telefonijai, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi.

Pakalpojums tirgū ir salīdzinoši jauns, un tas mazina to lietotāju skaitu, kuri varētu gribēt atteikties no balss telefonijas pakalpojumiem, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, par labu interneta balss telefonijai. Galalietotājiem ir arī jāapgūst jaunas iemaņas, lai izmantotu interneta balss telefoniju.

Interneta balss telefonijas pakalpojuma lietotājiem nav interesants balss telefonijas, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi. pakalpojums, jo platjoslas piekļuve piedāvā augstāku funkcionalitātes līmeni (skatīt 21. tabula).

21. tabula: Analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuves un platjoslas piekļuves funkcionalitātes salīdzinājums

Funkcionalitāte	Analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve	Platjosla
Vietējā, iekšzemes, starptautiskā balss telefonija (zvanīt un saņemt zvanus)	√	√
Vietējā, iekšzemes, starptautiskā balss telefonija (zvanīt un saņemt zvanus), izmantojot internetu	√	√
Bezmaksas izsaukumi	√	√
Datu un elektronisko ziņojumu pārraide ar ātrumu līdz 144 Kbit/s (fakss, Internets)	√	√
Datu un elektronisko ziņojumu pārraide ar ātrumu lielāku par 144 Kbit/s (fakss, Internets)	—	√
Papildpakalpojumi	—	√

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Balss telefonijas piekļuve, izmantojot analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, un platjoslas piekļuvi savstarpēji ir tehniski, bet nevis ekonomiski aizvietojamas. Platjoslas sadališanai šaurjoslās ir nepieciešams filtrs, bet šādas sadališanas rezultātā platjoslas izmantošanas lietderības koeficients samazinās. Tā kā visa platjosla netiek izmantota pilnīgi, minētais risinājums nav racionāls un nozīmētu ekonomiski nepamatotu rīcību. Līdzīga situācija ir šaurjoslu pārveidošanai platjoslā. Investīcijas abos gadījumos ir relatīvi nelielas.

Secinājums: Izvērtējot piedāvājuma un īpaši pieprasījuma puses aizvietojamību, Komisija secina, ka tradicionālā balss telefonijas piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pagaidām nav aizvietojama ar platjoslas piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, tādēļ minētie piekļuves veido neveido vienotu tirgu.

7.1.4. Vai analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve un interneta iezvanpieejas pakalpojums veido vienotu tirgu?

Interneta iezvanpieejas pakalpojuma izmantošanai nepieciešama piekļuve publiskajam telefonu tīklam. Līdz ar to piekļuves pakalpojumi un iezvanpieejas pakalpojumi ir papildinoši un nevis aizvietojoši pakalpojumi.

7.1.5. Vai analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve un piekļuve, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu, veido vienotu tirgu?

Piekļuvi, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu, publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā parasti izvēlas, ievelkot kabeļtelevīziju vai kabeļtelevīziju un internetu, jo izmantojot vienu kabeli ir pieejams vienots pieslēgums visiem trim minētajiem pakalpojumiem.

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu, ļauj lietotājam saņemt tādu pašu elektronisko sakaru pakalpojumu apjomu kā piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot analogo un ciparu abonentu līnijas piekļuvi (skatīt 22. tabula). Pakalpojumu kvalitāte, izmantojot gan viena, gan otra veida piekļuvi, ir līdzīga.

Kabeļtelevīzijas piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā risinājums cenu ziņā spēj konkurēt ar SIA „Lattelecom” piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā piedāvājumu.

22. tabula: Balss telefonijas, izmantojot analogo un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, un piekļuves, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu, funkcionalitātes salīdzinājums

Funkcionalitāte	Analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve	Piekļuve, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu
Vietējā, iekšzemes, starptautiskā balss telefonija (zvanīt un saņemt zvanus)	√	√
Bezmaksas izsaukumi	√	√
Datu un elektronisko ziņojumu pārraide ar ātrumu līdz 144 Kbit/s (fakss, Internets)	√	√
Datu un elektronisko ziņojumu pārraide ar ātrumu lielāku par 144 Kbit/s (fakss, Internets)	—	√
Televīzija	—	√
Papildpakalpojumi	—	√

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu, pakalpojuma sniegšanas uzsākšana ir saistīta ar lielām sākotnējām investīcijām, ja komersantam jau nepieder kabeļtelevīzijas tīkls. Tomēr, ja šāds tīkls ir, tad komersants var ātri uzsākt piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojuma piedāvāšanu.

Secinājums: Izvērtējot pieprasījuma puses un piedāvājuma puses aizvietojamību, Komisija secina, ka piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot analogo un ciparu abonentu līnijas piekļuvi, ir aizvietojama ar kabeļtelevīzijas tīkla piekļuvi.

7.1.6. Vai analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve un piekļuve, izmantojot PLC, veido vienotu tirgu?

Piekļuve, izmantojot PLC, ir vadu risinājums, izmantojot esošos elektrotīklus datu un balss pārraidei. Izmantojot PLC ir iespējams nodrošināt gan analogo un ciparu

abonentu līnijas piekļuvi, gan platjoslas piekļuvi. Šobrīd neviens komersants šāda veida piekļuvi nepiedāvā.

PLC risinājuma izmantošana ir stingri ierobežota ar izstarojumiem (kaitīgiem radiotraucējumiem), kas atrodas radiofrekvenču diapazonā, un šo traucējumu iemesls ir datu nesēja (elektrisko kabeļu, vadu) konstrukcija. Iespējams tāpēc PLC tehnoloģija nav pieejama Latvijā.

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Teorētiski pakalpojums ir pieejams visur, kur ir pieejami elektriskie tīkli, bet, ņemot vērā, ka Latvijā tas ir jauns pakalpojums, pagaidām pieprasījuma pēc šī pakalpojuma nav, jo iedzīvotājiem ir maz informācijas par to, kā šis pakalpojums darbojas.

Izmantojot piekļuves pakalpojumu caur elektrotīkliem, galalietotājiem ir pieejami gan analoga un ciparu abonentu līnijas piekļuves pakalpojumi, gan platjoslas piekļuves pakalpojumi, savukārt analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve nevar piedāvāt platjoslas piedāvātos pakalpojumus.

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā izmantojot elektrotīklus var piedāvāt tikai komersants, kuram ir pieejami elektrotīkli, un tas ir VAS „Latvenergo”. Citam komersantam tas ir praktiski neiespējami, jo, lai izveidotu savus elektrotīklus, caur kuriem piedāvāt piekļuvi arī publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, ir jāiegulda milzīgas investīcijas.

Secinājums: Izvērtējot pieprasījuma puses un piedāvājuma puses aizvietojamību, un ņemot vērā arī tehnoloģijas izplatības īpatsvaru un ierobežoto informāciju par pakalpojumu tarifiem Komisija secina, ka analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve pašlaik nav aizstājama ar piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot PLC, tādēļ minētās piekļuves neveido vienotu tirgu.

7.1.7. Vai analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve un bezvadu risinājumu piekļuve veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamība. Izmantojot bezvadu risinājumu piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, galalietotājs var saņemt tādu pašu pakalpojumu klāstu ar tādu pašu ātrumu kā izmantojot analoga un ciparu abonentu līnijas piekļuvi. Bezvadu piekļuvi var nodrošināt arī vietās, kur nav pieejama fiksētā telefonu tīkla infrastruktūra. Tomēr, radiopārraide ir atkarīga no laika apstākļiem un dažadiem blakus traucējumiem, kas parasti ierobežo pārraides ātrumu.

Piedāvājuma puses aizvietojamība. Lai komersants varētu nodrošināt bezvadu piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, tam ir nepieciešams saņemt frekvences lietošanas tiesības. Komisija izskata katru radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanas, pagarināšanas vai anulēšanas pieprasījumu atsevišķi, ņemot vērā esošo situāciju komercdarbībā elektronisko sakaru nozarē un pieejamo radiofrekvenču resursu apjomu saskaņā ar no Elektronisko sakaru direkcijas saņemto informāciju.

Komisija var rīkot konkursu vai izsoli radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanai pēc pieprasījuma par komercdarbībai izmantojamā radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanu saņemšanas vai pēc savas iniciatīvas, nesaņemot iepriekš minēto pieprasījumu, saskaņā ar Komisijas apstiprinātajiem Noteikumiem par

komercdarībai izmantojamā radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtību.

Komersantiem ir tiesības izmantot atsevišķas radiofrekvenču joslas, kuras minētas 2005.gada 19.aprīļa MK noteikumos Nr. 276, kā koplietošanas radiofrekvenču joslas bez radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību saņemšanas Komisijā tās noteiktajā kārtībā.

Koplietojama radiofrekvenču piešķiruma lietošanas atļauja (turpmāk - atļauja) dod tiesības uzstādīt un lietot radioiekārtas, kuras ir piederīgas atļaujā norādītajām radioiekārtu grupām un darbojas noteiktajās koplietošanas radiofrekvenču joslās vai radiofrekvenču kanālos, ievērojot atļaujā un normatīvajos aktos norādītās vispārējās tehniskās prasības, kā arī radiofrekvenču spektra izmantošanas nosacījumus un ierobežojumus. Atļaujā noteiktajās koplietošanas radiofrekvenču joslās vai radiofrekvenču kanālos atļauts nodarboties ar komercdarību, nesaņemot Komisijā radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības (2005.gada 19.aprīļa MK noteikumi Nr.276 „Noteikumi par radiofrekvenču spektra joslu sadalījumu radiosakaru veidiem un iedalījumu radiosakaru sistēmām, kā arī par radiofrekvenču spektra joslu izmantošanas vispārīgajiem nosacījumiem”).

Secinājums: Izvērtējot pieprasījuma puses un piedāvājumā puses aizvietojamību, Komisija secina, ka analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve ir aizstājamas ar bezvadu piekļuvi.

7.1.8. Vai piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā un mobilā piekļuve publiskajam telefonu tīklam veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Galalietotāji, izmantojot mobilo piekļuvi, var saņemt analogās un ciparu abonentu līnijas piekļuves pakalpojumus. Galvenā atšķirība starp piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā un mobilo piekļuvi publiskajam telefonu tīklam ir piekļuves mobilitāte. Mobilā piekļuye nav piesaistīta konkrētai vietai, respektīvi, galalietotājam nav jāatrodas konkrētā fiksētā vietā, lai izmantotu balss telefonijas pakalpojumus. Teorētiski un tehniski, fiksēto piekļuvi var aizvietot ar mobilo piekļuvi, taču mobilo piekļuvi nevar aizvietot ar fiksēto piekļuvi.

Mobilās piekļuves cenas ir grūti salīdzināt ar piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā cenām, jo:

- mobilo sakaru galalietotājiem tiek piedāvāts gan patstāvīgais pieslēgums, gan priekšapmaksas kartes, kurās nav ietverta piekļuves pieslēguma un abonēšanas maksa, gan mobilais pieslēgums, kuram nav ne abonēšanas, ne savienojuma maksas, bet ir noteikta mēneša maksa balss telefonijas pakalpojumu izmantošanai;
- mobilo sakaru lietotājiem par savienojumu nav jāmaksā, turpretī, piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojuma galalietotājam par savienojumu tiek iekasēta maksa;
- cenas zvaniem no fiksētā tīkla uz fiksēto tīklu un no fiksētā tīkla uz mobilo tīklu ir atšķirīgas;
- lai saņemtu vai veiktu starptautiskos zvanus, izmantojot mobilo pieslēgumu, galalietotājam jāveic papildus pieslēgums un jāmaksā lielāka abonēšanas maksa, salīdzinot ar mobilo pieslēgumu vietējiem un iekšzemes zvaniem. Arī par faksu pārraidi ir jāmaksā atsevišķa pieslēguma maksa un ikmēneša abonēšanas maksa.

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Komersantam, kas piedāvā mobilās piekļuves publiskajam telefonu tīklam pakalpojumu, ir tehniski iespējams pāriet uz piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu. Turklāt šādas pārejas izmaksas ir nelielas un tas ir veicams samērā ātri.

Komersantam, kas piedāvā piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu, ir tehniski iespējams pāriet uz mobilās piekļuves publiskajam telefonu tīklam pakalpojumu sniegšanu, taču tas ir saistīts ar lielām investīcijām. Mobilās piekļuves publiskajam telefonu tīklam pakalpojumu sniegšanai ir nepieciešamas frekvences. Šobrīd Latvijā darbojas četri mobilo telekomunikāciju tīklu operatori SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2”, SIA „Bite Latvija” un AS „Telekom Baltija”. AS „Telekom Baltija” izmanto CDMA mobilo sakaru tehnoloģijas, bet pārējie trīs operatori darbojas GSM un UMTS mobilo sakaru tīklā. Šobrīd nav pieejamas brīvas frekvences darbībai mobilo sakaru tīklā.

Secinājums: Izvērtējot pieprasījuma puses un piedāvājuma puses aizvietojamību, Komisija secina, ka piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā un mobilā piekļuve publiskajam telefona tīklam neveido vienotu tirgu.

7.1.9. Vai iekšējie pakalpojumi ir iekļauti tirgū?

Piekļuves nodrošināšanas kontekstā iekšējie pakalpojumi ir visi piekļuves pakalpojumi, kurus sniedz komersanta struktūrvienība, kas ir atbildīga par infrastruktūras nodrošināšanu (vairumtirdzniecības daļa), citām komersanta struktūrvienībām, kurām ir nepieciešami piekļuves pakalpojumi, piem. klientu apkalpošanas nodaļa. Tie ir gan komerciālie, gan nekomerciālie pieslēgumi, kurus komersants nodrošina pats sev pakalpojumu sniegšanai galalietotājiem vai, kurus izmanto komersanta darbinieki.

Komisija uzskata, ka iekšējie piekļuves pakalpojumiem būtu jāiekļauj tirgos Nr.1 un 2, bet Komisija tādēļ, ka atsevišķiem komersantiem (piem. SIA „TELE2 TELECOM”, SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”, SIA „D-COM”) ir savas piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā un šie komersanti izmanto šīs piekļuves tikai iekšējiem mērķiem, tie nesniedz galalietotājiem piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus un tādejādi tie arī nekonkurē ar citiem komersantiem, kas sniedz galalietotājiem piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus, uzskata, ka gadījumā, ja iekšējie pakalpojumi tiktu iekļauti tirgos Nr.1 un 2, tie varētu negatīvi iespaidot objektīvu tirgus analīzes veikšanu.

7.1.10. Vai piekļuve publiskajam telefona tīklam fiziskām personām un juridiskām personām veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Komersanti, kuri piedāvā piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu, parasti to pozicionē atšķirīgi fizisko personu tirgum un juridisko personu tirgum, piedāvājot atšķirīgu pakalpojumu paketi un apjomu, kā arī tarifus.

Teorētiski un ļoti bieži arī praktiski **fiziskās personas** var izmantot gan tādu piekļuvi publiskajam elektronisko sakaru tīklam fiksētā vietā, kuru elektronisku sakaru komersanti adresē fizisko personu tirgum, gan arī tādu, kas tiek adresēta juridisko

personu tirgum. Šāda izvēle ir iespējama, taču ticamāk, fiziskās personas neizvēlēties izmantot juridiskām personām adresēto pakalpojumu (pieslēgumu), jo:

1. tām nav nepieciešami pakalpojumi, kurus var nodrošināt juridiskām personām paredzētie pieslēguma punkti;
2. fizisko personu izmantoto elektronisko sakaru pakalpojumu apjoms un intensitāte nebūs tik liela, lai tām piemērotu juridiskajām personām pieejamās atlaides, kuras ir tiešā veidā atkarīgas no tā, kādā apjomā ir izmantoti pakalpojumi;
3. pakalpojuma aizstāšana saistīta ar nosacīti lielām ierīkošanas vai pārslēgšanas izmaksām;
4. fiksētās (abonēšana) izmaksas juridiskām personām parasti ir lielākas, jo kvalitāti ir aukstāka (piem., 24 h pakalpojumu kvalitātes kontrole) un pakalpojumos iekļauti ir papildpakalpojumiem (piem. detalizētais rēķins).

Tādēļ, situācijā, kad fiziskām personām adresētā pakalpojuma (piekļuves) cenai būs mazs, bet nozīmīgs pieaugums, ar tendenci pieaugt ilgā laika posmā, juridiskām personām adresētā pakalpojuma (piekļuves) cenām paliekot nemainīgām, fiziskās personas neizvēlēties juridiskām personām adresēto pakalpojumu.

No iepriekš minētā izriet, ka piekļuve publiskajam elektronisko sakaru tīklam fiksētā vietā fiziskām personām nav aizstājama ar piekļuvi publiskajam elektronisko sakaru tīklam fiksētā vietā juridiskām personām.

Teorētiski un ļoti bieži arī praktiski **juridiskās personas** var izmantot gan tādu piekļuvi publiskajam elektronisko sakaru tīklam fiksētā vietā, kuru elektronisko sakaru komersanti adresē juridisko personu tirgum, gan arī tādu, kas tiek adresēta fizisko personu tirgum. Taču diez vai situācijā, kad juridiskām personām adresētā pakalpojuma (piekļuves) cenai būs mazs, bet nozīmīgs pieaugums, ar tendenci pieaugt ilgā laika posmā, fiziskām personām adresētā pakalpojuma (piekļuves) cenām paliekot nemainīgām, juridiskās personas izvēlēties fiziskām personām adresēto pakalpojumu, jo:

1. izmantojot juridiskām personām paredzēto piekļuvi, pieejams plašāks pakalpojumu un papildpakalpojumu klāsts, līdz ar to dažus pakalpojumus nav iespējams saņemt, izmantojot fiziskām personām paredzēto piekļuvi. Īpaši ISDN PRA ir piekļuves veids un pakalpojums tikai juridiskām personām, jo fiziskām personām 30 kanāli nav vajadzīgi. Līdz ar to var identificēt piekļuves pakalpojumu, kas ir iekļauts tikai vienā tirgū;
2. juridiskās personas pieprasījums adresēto pakalpojumu klāstā ir neelastīgs, jo viņi bieži izmanto individuālos risinājumus kas nav parastajā piedāvājumā un ko citi pakalpojumi fiziskajām personām nevar dublēt vai aizvietot;
3. juridiskās personas ir investējušas lielas summas, lai saņemtu juridiskām personām adresēto piekļuvi ar aukstāko kvalitāti (piem., 24 h pakalpojumu kvalitātes kontrole) un papildpakalpojumiem (piem., detalizētais rēķins).

No iepriekš minētā izriet, ka piekļuves publiskajam elektronisko sakaru tīklam fiksētā vietā juridiskām personām nav aizstājama ar piekļuvi publiskajam elektronisko sakaru tīklam fiksētā vietā fiziskām personām.

Komersantu, kas nodrošina piekļuvi publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, piekļuves tarifi atspoguļoti tabulā (skat. 23. tabula). Datus par tarifiem nav iesnieguši SIA FINORS TELEKOM un SIA TELE2 TELECOM.

23. tabula: Piekļuves tarifi

Komersants	Abonēšanas maksa, Ls/mēnesī		Maksa par abonentlīnijas ierīkošanu, Ls	
	Fiziskām personām	Juridiskām personām	Fiziskām personām	Juridiskām personām
AS Latvenergo , analogā telefona līnija	3,00, bez PVN)	5,00 , bez PVN	10,00	10,00
SIA AERONAVIGĀCIJAS SERVISS				
Analogā telefona līnija	3,00	5,00	30,00	30,00
ISDN BRA	10,00	10,00	40,00	40,00
ISDN BRA + 2ab	11,86	11,86	40,00	40,00
ISDN 30 (PRA)	120,00	120,00	450,00	450,00
Papildus ISDN numurs	0,50	0,50		
SIA BALTKOM TV SIA	2,88	6,49	1.v. 5,00 2.v. 20,00	1.v. 5,00 2.v. 20,00
			1.v. 3 mēneši bezmaksas abonēšana 2.v. 12 mēneši bezmaksas abonēšana (1 gadu sarunas iekš. tīklā bezmaksas)	
VAS Latvijas dzelzceļš	2,50	5,00	30,00	30,00
SIA CSC TELECOM	0	0	0	0
AS TELEKOM BALTIIJA	3,54	5,90	-	-
SIA SIGIS	4,24	4,24	-	-
SIA DATAGRUPA 777	3,00	3,00	-	-
SIA UNISTARS	3,00	6,00	29,66	29,66
SIA LATTELENET	5,00, bez PVN	5,00, bez PVN	20,00, bez PVN	8,00-95,00, bez PVN
SIA TELENET	3,00	6,00	30,00	30,00
SIA Lattelecom Telefona abonenta līnija (TAL)	3,00 pamata TAL, 2,40 sapārota TAL	6,00 pamata TAL, 4,80 sapārota TAL	60,00	60,00
Piezīmes:				
1) 29,66 Ls Lattelecom noteikts tarifs ar atlaidi gan iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem jaunas TAL ierīkošanai				
2) 20,00 Ls TAL ierīkošana bijušajam abonentam				
3) Iedzīvotājiem noslēdzot vienošanos uz laiku, kas nav mazāks par 18 mēnešiem, ierīkošanas maksa 4,24				
ISDN 2 līnija				
ISDN 2 jauna līnija	10,00	10,00	67,80	67,80
ISDN 2 līnijas ierīkošana TAL vietā	10,00	10,00	33,90	33,90
ISDN 2 ierīkošana ISDN	10,00	10,00	12,71	12,71

pakalpojuma vietā				
ISDN 2+ līnija				
ISDN 2+ jauna līnija	11,86	11,86	59,32	59,32
ISDN 2+ līnijas ierīkošana TAL vietā	11,86	11,86	29,66	29,66
ISDN 2+ ierīkošana ISDN pakalpojuma vietā	11,86	11,86	12,71	12,71
ISDN 2+ DATI līnija				
ISDN 2+ DATI jauna līnija	13,56	13,56	72,03	72,03
ISDN 2+ DATI līnijas ierīkošana TAL vietā	13,56	13,56	42,37	42,37
ISDN 2+ ierīkošana ISDN pakalpojuma vietā	13,56	13,56	25,42	25,42
ISDN 30				

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Komersanti, kas piedāvā piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, var principā sniegt pakalpojumus gan fiziskām, gan juridiskām personām. Arī vairākums no komersantiem, kuri ir aktīvi piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgū to nodrošina.

Komisija, 2006.gada 10. un 11. jūlijā telefoniski aptaujājot komersantus, noskaidroja šādu informāciju par piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojuma pieteikšanu.

- SIA „BALTKOM TV SIA” piekļuves pakalpojumu gan juridiskās, gan fiziskās personas var pieteikt, uzrakstot iesniegumu un nogādājot kādā no 3 komersanta kasēm Rīgā.
- SIA „Datagrupa 777” piekļuves pakalpojumu var pieteikt iepriekš sazvanoties un nosūtot pa pastu vai faksu dokumentus: fiziska persona – pasaškopiju, juridiska persona - organizācijas rekvizītus. Komersants sagatavo līgumu, kuru nogādā klientam.
- Lai pieteiktu piekļuves pakalpojumu VAS „Latvijas Dzelceļš”, gan fiziskai, gan juridiskai personai ir jāraksta iesniegums un jānogādā tas kādā no komersanta abonēšanas daļām.
- VAS „LATVENERGO” piekļuves pakalpojumu gan juridiskai, gan fiziskai personai iespējams pieteikt, piezvanot vai nosūtot pa faksu pieteikumu.
- AS „Telekom Baltija” piekļuves pakalpojumu gan fiziska, gan juridiska persona var pieteikt, ierodoties klientu apkalpošanas centrā, kur arī tiek sastādīts un noslēgts līgums..
- SIA „UNISTARS” piekļuves pakalpojumu var nodrošināt tikai tad, ja fiziskai vai juridiskai personai jau ir šī komersanta piedāvātais interneta pieslēgums..

Vismaz viens komersants nodala abas galalietotāju grupas.

- SIA „Lattelecom” piekļuves pakalpojumus gan fiziskās, gan juridiskās personas var pieteikt, izmantojot bezmaksas tālruni vai aizpildot pakalpojumu pieteikumu veidlapu komersanta tīmekļa vietnē. To ir iespējams izdarīt arī

klientu apkalpošanas centrā, bet tāds visā Latvijā ir tikai viens un atrodas Rīgā. SIA „Lattelecom” Noteikumu 2. pielikuma veidlapās norādīja, ka komersants sniedz

- mājas tarifus tikai fiziskām personām
- aktīvos tarifus tikai fiziskām personām
- biznesa tarifus tikai juridiskām personām

Papildus, ir vismaz viens komersants, kurš savu pakalpojumu izplatīšanā juridiskām un fiziskām personām izmanto atšķirīgas stratēģijas:

- SIA „CSC TELECOM” piedāvā piekļuves pakalpojumu fiziskām personām tikai izmantojot priekšapmaksas karti, savukārt, juridiskās personas var pieteikt pakalpojumu, sazinoties ar komersanta menedžeri, kurš sastāda līgumu un nogādā to klientam.

Tam blakus ir vismaz divi komersanti, kas sniedz piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus tikai vienai lietotāju grupai:

- SIA „OPTRON” piekļuves pakalpojumu sniedz tikai juridiskām personām, un pakalpojumu iespējams pieteikt piezvanot.
- Saskaņā ar Noteikumu 2. pielikuma veidlapām SIA „Telekomunikāciju grupa” piekļuves pakalpojumu sniedz tikai juridiskām personām, klienti to var pieteikt nosūtot pieteikumu elektroniski pa faksu vai pa pastu.

Secinājums: Nemot vērā pieprasījuma puses aizvietojamības trūkumu un situāciju pakalpojumu izplatīšanas tirgū, Komisija konstatē, ka piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām neveido vienotu tirgu.

7.1.11. Novērtējuma rezultāti

Veicot piekļuves veidu analīzi, Komisija konstatē, ka visi piekļuves veidi nav savstarpēji aizvietojami un tādēļ tie neveido vienu tirgu, arī piekļuve juridiskām un fiziskām personām ir apskatāmi kā atšķirīgi tirgi (skat. 24. tabulu).

24. tabula: Piekļuvju salīdzinājums

Piekļuves veidi		Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot taksofonu	Platjoslas piekļuve	Piekļuve, izmantojot kabeļ-televīzijas tīklu	Piekļuve, izmantojot elektro-tīklus	Piekļuve, izmantojot bezvadu risinājumus	Piekļuve, izmantojot ciparu abonentu līniju	Mobilā piekļuve	Piekļuve juridiskām personām
Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, galalietotājam izmantojot galiekārtu	Pieprasījuma puses aizvietojamība	👎							
	Piedāvājuma puses aizvietojamība	👎							
	Vai veido vienotu tirgu?	👎							
Analogā un ciparu abonentu līnijas piekļuve	Pieprasījuma puses aizvietojamība		👎	👍	👎	👍			
	Piedāvājuma puses aizvietojamība		👍	👍	👎	👍			
	Vai veido vienotu tirgu?		👎	👍	👎	👍			
Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, izmantojot analogo abonentu līniju	Pieprasījuma puses aizvietojamība						👍		
	Piedāvājuma puses aizvietojamība						👍		
	Vai veido vienotu tirgu?						👍		
Piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā	Pieprasījuma puses aizvietojamība							👎	
	Piedāvājuma puses aizvietojamība							👎	
	Vai veido vienotu tirgu?							👎	
Piekļuve fiziskām personām	Vai veido vienotu tirgu?								👎

7.2. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums (tirgos 3 - 6)

7.2.1. Vai vietējie un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksēta vietā veido vienotu tirgu?

- Vietējos telefonsakaru pakalpojumos ietilpst vietējie izsaukumi – savienojumi vai savienojuma mēģinājumi starp publisko fiksēto telefonu tīklu lietotājiem, kuriem lietošanā nodotie publiskā fiksēto telefonu tīklu pieslēguma punktu numuri atrodas vienā Latvijas numerācijas rajonā.
- Iekšzemes telefonsakaru pakalpojumos ietilpst iekšzemes tālsarunu izsaukumi – savienojumi vai savienojuma mēģinājumi starp publisko fiksēto telefonu

tīklu lietotājiem, kuriem lietošanā nodotie publisko fiksēto telefonu tīklu numuri atrodas dažādos Latvijas numerācijas rajonos.

Sakarā ar to, ka Latvijā izmanto atvērto numerācijas plānu, kurā nacionālais numerācijas rajona piekļuves kods tiek izmantots atbilstoši ģeogrāfiskajai situācijai, galalietotājam ir iespēja noteikt, vai izsaukums būs vietējais vai iekšzemes tālsaruna.

Pieprasījuma puses aizvietojamība

Teorētiski, katrs izsaukums var veidot savu nošķirtu tirgu, jo izsaukums uz numuru A nevar aizvietot izsaukumu uz numuru B un otrādi. Tomēr šāda definīcija būtu par šauru, jo konkrēto tirgu ietilpība tādā gadījumā būtu tik maza, ka rastos objektīvi apstākļi, kuri kavētu konkurences apstākļu tirgū analīzi. Sekojoši, ir objektīva nepieciešamība analizēt, vai pastāv pietiekams pamatojums, definēt atsevišķus vietējo un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu tirgus. Galalietotājam ir iespējas noteikt, kurš ir vietējais un kurš ir iekšzemes tālsarunu izsaukums. Tāpēc teorētiski, varētu definēt divus atsevišķus tirgus. Nemot vērā, ka no tehniskā aspekta abi izsaukumu veidi ir identiski, sadalījums starp vietējiem un iekšzemes tālrunu telefonsakaru pakalpojumiem ir tarifu diferencēšanas rezultāts par ko liecina šādi fakti:

- Vismaz četri komersanti nenodala vietējos un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus: SIA „TELENETS”, SIA „Izvans”, SIA „ADAMASTO” un AS „LATVENERGO”. AS „Telekom Baltija” (piem. tarifu plāni „bez abonēšanas” un „aktīvais tarifs”) un SIA „Lattelecom” (piem. tarifu plāns „aktīvie tarifi”) piedāvā gan tarifu plānus ar atsevišķiem tarifiem, gan ar kopējiem tarifiem. Vairāki komersanti, piem. SIA „BALTKOM TV SIA” un SIA „Telekomunikāciju grupa”, nodala tikai sarunas Rīgā/Rīgas rajonā un Latvijā. Saskaņā ar tādu pieeju, visas sarunas vienā numerācijas apgabalā ārpus Rīgas rajona tiek uzskatītas kā iekšzemes tālsrunas.
- Konkrētais vairumtirdzniecības produkts, kas ir nepieciešams, lai nodrošinātu vietējos un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus ir savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālā publiskajā telefonu tīklā pakalpojums (starpsavienojuma pakalpojums). SIA „Lattelecom”, kam ir būtiska ietekme, piedāvā tikai vienu pakalpojumu savienojumu pabeigšana SIA „Lattelecom” publiskajā elektronisko sakaru tīklā. Komersantam nav iespēja nopirkt sākotnējo vairumtirdzniecības produktu tikai vietējām sarunām (piem. savienojumu pabeigšana vietējām sarunām SIA „Lattelecom” publiskajā elektronisko sakaru tīklā) vai tikai iekšzemes tālsrunām (piem. savienojumu pabeigšana iekšzemes tālsrunām SIA „Lattelecom” publiskajā elektronisko sakaru tīklā). Lai gan SIA „Lattelecom” piedāvā pakalpojumus divās tarifu grupās:
  - uz ģeogrāfiskajiem numuriem Rīgā, Rīgas rajonā, Jūrmalā;
  - uz ģeogrāfiskajiem numuriem citās pilsētās un rajonos.

Tarifu grupas neatspoguļo sadalījumu starp vietējiem un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumiem (piem. vietējām sarunām Daugavpilī ir nepieciešams cits izejas pakalpojums nekā vietējām sarunām Rīgā), bet tikai reģionālo sadalījumu. Saskaņā ar 2005.gada 8. jūnija Komisijas Padomes lēmumu Nr. 140 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom”, „Latvijas Mobilais Telefons SIA” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojumu pakalpojumu tarifu augšējo robežu” SIA „Lattelecom” var prasīt tikai vienu tarifu par abiem pakalpojumiem. Līdz ar

to, komersantiem arī nav stimuls pieprasīt atsevišķus vairumtirdzniecības produktus vietējo un iekšzemes tālsarunu pakalpojumiem.

Piedāvājuma puses aizvietojamība

No tehnoloģiskā viedokļa, vietējie un iekšzemes tālsarunu izsaukumi ir identiski, iedalījums vietējo un iekšzemes tālrunu telefonsakaru pakalpojumi ir tikai tarifu diferencēšanas rezultāts. Sekojoši, katrs komersants, kas sniedz vietējo izsaukumu pakalpojumus var bez salīdzinoši lielām investīcijām arī nodrošināt iekšzemes tālrunu telefonsakaru pakalpojumus.

Komisija aptaujāja 13 komersantus, kam ir iespējas piedāvāt operatora izvēli un operatora iepriekšēju izvēli saistībā ar pakalpojumiem ko tie nodrošina (skat 25. tabulu).

25. tabula: Operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumi

Komersants	Operatora izvēle				Operatora iepriekšēja izvēle			
	Vietējās sarunas	Iekšzemes tālsarunas	Sarunas ar mobilo tīklu	Starptautiskās sarunas	Vietējās sarunas	Iekšzemes tālsarunas	Sarunas ar mobilo tīklu	Starptautiskās sarunas
Adamasto								
CSC Telecom								
Finors Telekom	✓	✓	✓	✓				
IT Group								
Lattelenet			✓	✓				
Latvenergo								
Master Telecom	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sigis	✓	✓	✓	✓				✓
Telefant	✓	✓		✓		✓		✓
Telegroupa Globāla	✓	✓	✓	✓				
Telekomunikācija grupa	✓	✓	✓	✓				✓
Telekom Baltija	✓	✓	✓	✓				
Tilts Visiem								

No 13 komersantiem viens komersants - izmantojot operatora iepriekšējo izvēli - nesniedz gan vietējas, gan iekšzemes tālsarunas.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka vietējie un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksēta vietā, veido vienotu tirgu.

7.2.2. Vai vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un izsaukumi uz publisko mobilo telefona tīklu, kas nodrošināti fiksēta vietā veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamība

No vienas puses pastāv šādi argumenti pret aizvietojamību.

- Tarifu atšķirības
Tarifi sarunām uz mobiliem tīkliem ir līdz 10 reizes dārgāki nekā vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi (skat. 26. tabulu).

26. tabula: sarunu tarifi

komersants	tarifus plāns	vietējas sarunas	iekšzemes tālsarunas	uz mobilu tīklu
SIA "Lattelecom"	pieslēgums	0,0059 - 0,0236	0,0496 - 0,0708	0,1569 - 0,2242
	aktīvie tarifi	0,01	0,01	0,11
	sociāli tarifi	0,035 - 0,046	0,0791 - 0,1003	0,1864 - 0,2537
AS "Telekom Baltija"	pieslēgums	0,018 - 0,0307	0,0708	0,1652
	bez abonēšanas	0,0472 - 0,099		0,099 - 0,15
	aktīvais tarifs	0,0118 - 0,0826		0,094 - 0,15
SIA "TELENTES"			0,05	0,12 - 0,136
AS "LATVENERGO"			0,0177 - 0,0271	0,1298 - 0,1912
SIA "BALTKOM TV SIA"			0,0035 - 0,0354	0,13
SIA "Telekomunikāciju grupa"		0,04 - 0,06	0,57 - 0,06	0,11 - 0,14

tarifi par minūti, maksas par savienojumu nav iekļautas

- Nevar aizvietot izsaukumu uz piekļuvi fiksētajā telefonu tīklā ar izsaukumu uz piekļuvi mobilajā telefonu tīklā, kad izsaucamais galalietotājs nav savas piekļuves tuvumā.

Tomēr, Komisija uzskata, ka nepieciešams īemt vērā īpašo situāciju Latvijā, kur fiksētā telefonu tīkla blīvums ir ievērojami mazāks nekā mobilā telefonu tīkla blīvums. Kā sekas iepriekš minētajam, ir daudzi, kam ir tikai mobilais telefons un nav piekļuves fiksētajam telefonu tīklam. Tādā gadījumā, izsaukums uz publisko mobilo telefona tīklu var aizvieto vietēju vai iekšzemes telefonsakaru izsaukumu. Izsaucošajam galalietotājam galvenokārt ir vēlme sazināties. Tā izvēli neiespaido jautājums ar kādu izsaukumu veidu tas var sazvanīt adresātu. Līdz ar to, izsaucošajam galalietotājam informācijai par tarifu atšķirību nav papildvērtības.

Papildus iepriekš minētajam, galalietotājs iegādāsies pakalpojumu kopumu, kurā ir iekļauti visi nacionālo sarunu veidi (vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un izsaukumi uz publisko mobilo telefona tīklu). Protī, neatkarīgi, vai galalietotāji izmanto piekļuves pakalpojumus vai operatora izvēli, tiem bieži nav iespēju un arī pietiekamas motivācijas iegādāties un, jo īpaši pasūtīt, tikai vienu sārunas veidu. Vairākums no komersantiem (pieci komersanti), kas nodrošina operatora izvēles vai operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumus, nodrošina arī visus nacionālo sarunu veidus (skat. 25. tabulu)

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka pieprasījuma puses aizvietojamība pašlaik nepastāv.

Piedāvājuma puses aizvietojamība

Lai nodrošinātu izsaukumu uz publisko mobilo telefona tīklu pakalpojumu sniegšanu, komersantam, kas līdz šim sniedza tikai vietējos un iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus, nepieciešams vienoties par vairumtirdzniecības (starpsavienojumu) pakalpojumu, kas nodrošina savienojumu vai balss savienojumu pabeigšanu individuālos mobilajos tīklos vai tranzīta pakalpojumus uz mobilajiem tīkliem. Lai gan šie vairumtirdzniecības pakalpojumus ir ievērojami dārgāki nekā savienojumu pabeigšana fiksētos elektronisko sakaru tīklos, tomēr komersantiem pastāv izvēles iespējas, kādā veidā tas grib īstenot savienojumu pabeigšanu. Sekojoši, Komersantam ir iespēja gadījumā, kad piem. tranzīta operators paaugstina tranzīta pakalpojuma tarifu, izvēlēties cita komersanta nodrošinātu starpsavienojumu pakalpojumu (šajā gadījumā - mobila tīkla operatoru).

Papildus iepriekš minētajām, komersanti vienmēr nodrošina visus nacionālo sarunu veidus. Komisijas rīcībā nav informācijas par komersantiem, kas sniedz tikai vienu nacionālo sarunas veidu (skat 25. tabulu).

Nemot vērā piedāvājuma un Pieprasījuma puses aizvietojamību, Komisija konstatē, ka vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un izsaukumi uz publisko mobilo telefona tīklu, kas nodrošināti fiksēta vietā veido vienotu tirgu.

7.2.3. Vai vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un starptautiskās sarunas, kas nodrošināti fiksēta vietā veido vienotu tirgu?

Starptautiskās sarunas nevar aizvietot vietējas sarunas vai iekšzemes tālsarunas. Tomēr, atšķirībā no punktā 7.2.1 minētā, iedalījums starp vietējiem/iekšzemes tālsarunu telefonsakaru pakalpojumiem un starptautiskām sarunām nav radies tarifu diferencēšanas rezultātā šādu apsvērumu dēļ:

- Tīgū ir komersanti, kas koncentrē savu komercdarbību tikai uz starptautiskām sarunām (piem. SIA „TELE2 TELEKOM”);
- Iespējams secināt, ka atsevišķi komersanti seko pakāpeniskas ienākšanas tirgū stratēģijai, kas, iespējams, saistīts ar SIA „Lattelecom” tīkla tehnoloģiskajām iespējām un trūkumiem. Komersanti sāk ar starptautiskajām sarunām un, kad ienākšana tirgū notikusi veiksmīgi, tie uzsāk iekšzemes sarunu nodrošināšanu (piem. SIA „TELEKOMUNIKĀCIJAS GRUPA”);
- Visi komersanti, kas nodrošina gan vietējās/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus, gan starptautiskās sarunas nodala minētos pakalpojumus.
- Vairumtirdzniecības produkti, kuri nepieciešami, lai nodrošinātu vietējos/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus un starptautiskās sarunas (starpsavienojums pakalpojumi) ir atšķirīgi un ir iekļauti atsevišķos tirgos:
  - savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālā publiskajā telefonu tīklā pakalpojumi vai tranzīta pakalpojumi noslodzes pārraidei, izmantojot noslodzes tranzītu caur cita komersanta tīklu, vietējo/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu nodrošināšanai;
  - tranzītu pakalpojumi noslodzes pārraidei uz ārvalstīs esošiem tīkliem starptautisko sarunu pakalpojumu nodrošināšanai;

Līdz ar to konkurences apstākļus starptautisko sarunu tirgos nevar salīdzināt ar konkurences apstākļiem vietējos/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu tirgos.

Komisija konstatē, ka vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi (tirgi Nr.3 un Nr.5) un starptautiskās sarunas (tirgi Nr.4 un Nr.6) kas nodrošināti fiksēta vietā veido atsevišķus tirgus. Secinājums atbilst rekomendācijā minētajam.

7.2.4. Vai izsaukumi uz īpašiem numuriem ir ieklauti tirgos Nr. 1- 6?

Īpašie numuri ir

- 90x, 80x pakalpojumu numuri;
- pakalpojumu numuri (piemēram uzziņas dienesti, laika dienesti);
- taksofonu numuri;
- operatora palīdzības pakalpojuma numuri;
- virtuālo privāto tīklu numuri;
- papildvērtības īsziņu numuri;
- radiokomunikāciju tīklu numuri.

Izsaukumi uz īpašiem numuriem nodrošina ne tikai komunikācijas nepieciešamību, bet sniedz papildvērtību vai papildpakalpojumus. Galalietotājs, kas pieprasīva uz pakalpojumu numuriem grib saņemt specifisku informāciju (dažādas uzziņas, laika ziņas) vai saturu (*content*). Par šo papildvērtību vai papildpakalpojumu galalietotājam nepieciešams apmaksāt īpašu, tradicionāli, augstāku cenu. Tieši papildvērtība ir izsaukuma primārais iemesls. Sarunu veidi, kuri ir ieklauti tirgos Nr. 1 - 6 apmierina tikai komunikācijas vajadzības, iespējas saņemt papildvērtības pakalpojumus ir ierobežotas. No otras puses, izmantojot īpašos numurus, lai vienkārši sazinātos nav efektīvi, jo zvani uz tādiem numuriem, tradicionāli, ir dārgāki. Tāpēc Komisija konstatē, ka vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un starptautiskās sarunas, kas nodrošināti fiksētā vietā, nevar aizvietot izsaukumus uz īpašiem numuriem un otrādi.

7.2.5. Vai vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un starptautiskās sarunas, kas nodrošināti fiksētā vietā fiziskām personām un juridiskām personām veido vienotu tirgu?

Komisija jau konstatēja, ka piekluve publiskajam telefona tīklam fiziskām personām un juridiskām personām neveido vienotu tirgu (skat. 7.1.9). Sekojoši, Komisijai arī jākonstatē, ka vietējie/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi un starptautiskās sarunas, kas nodrošinātas fiksēta vietā fiziskām personām un juridiskām personām neveido vienotu tirgu. Juridiska persona, kas izmanto pieklubes pakalpojumus paredzētu juridiskām personām nevar, kad tas ir atteicies no operatora izvēles izmantošanas, izmantot savienojuma pakalpojumus, kuri paredzēti fiziskām personām, jo tas ir saistīts ar noteiktu tarifu plānu. Fiziskas personas atrodas līdzīgā situācijā. Principā juridiska vai fiziska persona var izmantot operatora izvēles pakalpojumu, kas ir domāts fiziskām vai attiecīgi juridiskām personām. Komisija aptaujāja 13 komersantus, kas piedāvā šos pakalpojumus, vai tie nodala abas lietotāju grupas. Visi komersanti, kas jau nodrošina pakalpojumus, atbildēja, ka tie nenodala fiziskas un juridiskas personas.

7.3. Geogrāfiskā mēroga novērtējums

7.3.1. Tirgi 1 un 2

Detalizētam ģeogrāfiskā tirgus novērtējumam ir nepieciešami dati par visu komersantu, kas sniedz piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā, pakalpojumu ģeogrāfisko pārklājumu ar detalizācijas pakāpi ne tikai līdz reģioniem un pilsētām, bet pat par konkrētām ielām un mājām. Šādu datu Komisijas rīcība nav, turklāt tik detalizēta analīze varētu izkropļot konkurences apstākļu attēlošanu, jo rezultātā varētu nonākt pie secinājuma, ka katra mājsaimniecība vai katras juridiskas personas pakalpojumu saņemšanas vieta ir atsevišķs ģeogrāfiskais tirgus.

Komersanti, kas sniedz piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu, savam pakalpojumam ir noteikuši cenu, kas ir vienāda visā Latvijas Republikas teritorijā. Pakalpojuma cena juridiskām un fiziskām personām ir arī attiecīgi noteikta vienāda visā Latvijas Republikas teritorijā. Visiem komersantiem, kas sniedz piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu, reģistrēto atļauju darbības zona ir Latvijas Republikas teritorija (skatīt 27. tabula).

27. tabula: Komersantu atļauju darbības zona.

Komersants	Atļaujas darbības zona
SIA BALTKOM TV SIA	Latvijas Republika
SIA CSC TELECOM	Latvijas Republika
SIA DATAGRUPA 777	Latvijas Republika
SIA FINORS TELEKOM	Latvijas Republika
SIA Lattelecom	Latvijas Republika
SIA LATTELENET	Latvijas Republika
VAS Latvijas dzelzceļš	Latvijas Republika
VAS LATVENERGO	Latvijas Republika
SIA OPTRON	Latvijas Republika
SIA SIGIS	Latvijas Republika
A/S Telekom Baltija	Latvijas Republika
SIA TELENETS	Latvijas Republika
SIA UNISTARS	Latvijas Republika

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un juridiskām personām ģeogrāfiskie tirgi abos gadījumos noskaāmi Latvijas Republikas teritorijā.

7.3.2. Tirgi 3 līdz 6

Komisija nesaredz pamatojumu, ka tirgiem Nr. 3 – 6 vajadzētu nosacīt citu ģeogrāfisko mērogu kā tirgiem Nr. 1 un 2, jo gandrīz visiem komersantiem, kas sniedz telefonsakaru pakalpojumus publiskajā telefonu tīklā fiksētā vietā (vai kopā ar piekļuves pakalpojumiem vai operatora izvēles/operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumiem) reģistrēto atļauju darbības zonā ir Latvijas Republikas teritorija.

28. tabula: Komersantu atļauju darbības zona.

Komersants	Atļaujas darbības zona
SIA „TELE2 TELECOM”	Latvijas Republika
SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”	Latvijas Republika
SIA "Tilts visiem"	Latvijas Republika
SIA "Adamasto"	Latvijas Republika
SIA "Augstceltnē"	Rīga
SIA "Justin Media"	Latvijas Republika
SIA "Intercom"	Rīga
SIA "Optinet"	PĀRTRAUCIS DARBĪBU NOZARĒ
SIA "Direct"	Latvijas Republika
SIA "TELEFANT"	Latvijas Republika
SIA "Voice Latvija"	Latvijas Republika
SIA "BELL BALTIA"	Latvijas Republika
SIA "SMG Latvija"	Latvijas Republika
SIA "High Technologies"	Latvijas Republika
SIA "10 1/2"	Latvijas Republika
SIA "DENTEL"(Dentel Deutsche Netzwerk Telefonie)	Latvijas Republika
SIA "Rigatta"	Latvijas Republika
SIA "Datu tīkli"	Latvijas Republika

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē ka vietējo/iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu un starptautisko sarunu, kas nodrošinātas fiksēta vietā fiziskām personām un juridiskām personām ģeogrāfiskie tirgi, visos gadījumos nosakāmi Latvijas Republikas teritorijā.

7.4. Tirgus definēšanas rezultāti

7.4.1. Tirgus 1

Veiktās analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka nosakāms piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām nodrošināšanas Latvijas Republikas teritorijā tirgus.

Šajā tirgū iekļauti šādi piekļuves veidi:

- piekļuve, galrietotājam izmantojot galiekārtu, izņemot taksofonu;
- piekļuve, izmantojot analogo abonentlīniju;
- piekļuve, izmantojot ciparu abonentlīniju (tikai ISDN BRA);
- piekļuve, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu;
- piekļuve, izmantojot bezvadu risinājumus.

7.4.2. Tirdzniecības tirgus

Veiktās analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka nosakāms piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām nodrošināšanas Latvijas Republikas teritorijā tirgus.

Šajā tirgū ir iekļauti šādi piekļuves veidi:

- piekļuve, galalietotājam izmantojot galiekārtu, izņemot taksofonu;
- piekļuve, izmantojot analogo abonenta līniju;
- piekļuve, izmantojot ciparu abonenta līniju (t.sk. ISDN PRA un ISDN BRA);
- piekļuve, izmantojot kabeļtelevīzijas tīklu;
- piekļuve, izmantojot bezvadu risinājumus.

7.4.3. Tirdzniecības tirgus

Veiktās analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka nosakāms fiziskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgus.

Šajā tirgū ir iekļauti šādi pakalpojumi:

- vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi;
- izsaukumi uz publisko mobilo telefona tīklu;

nodrošināti kopā ar

- piekļuves pakalpojumiem;
- operatora izvēles pakalpojumiem (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu);
- operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem.

7.4.4. Tirdzniecības tirgus

Veiktās analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka nosakāms fiziskām personām publiski pieejamu starptautisko telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgus.

Šajā tirgū ir iekļauti šādi pakalpojumi:

- starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi

nodrošināti kopā ar

- piekļuves pakalpojumiem;
- operatora izvēles pakalpojumiem (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu);
- operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem.

7.4.5. Tirdzniecības tirgus

Veiktās analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka nosakāms juridiskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgus.

Šajā tirgū ir iekļauti šādi pakalpojumi:

- vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi;
- izsaukumi uz publisko mobilo telefona tīklu;

nodrošināti kopā ar

- piekļuves pakalpojumiem;
- operatora izvēles pakalpojumiem (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu);

- operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem.

7.4.6. Tirdzniecības tirgus 6

Veiktās analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka nosakāms juridiskām personām publiski pieejamu starptautisko telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgus.

Šajā tirgū ir iekļauti šādi pakalpojumi:

- starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi nodrošināti kopā ar
  - piekļuves pakalpojumiem;
  - operatora izvēles pakalpojumiem (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu);
  - operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem.

8. Tirdzniecības analīze

8.1. Tirdzniecības tirgus 1 un 2

8.1.1. Tirdzniecības dalījums

4.4.2. punktā Komisija jau secināja, ka 14 komersanti 2005.gada 1.pusgadā sniedza piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksēta vietā pakalpojumus:

- SIA „Lattelecom”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „BALKOM TV SIA”
- SIA „CSC TELECOM”
- SIA „DATAGRUPA 777”
- SIA „FINORS TELEKOM”
- SIA „LATTELENET”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- AS „Latvenergo”
- SIA „OPTRON”
- SIA „SIGIS”
- AS „Telekom Baltija”
- SIA „TELENETS”

- SIA „UNISTARS”

1) Tirdzniecības pamatojoties uz abonentlīniju skaitu

No pieciem vislielākajiem komersantiem, kuri aizpildīja Noteikumu 2. pielikumu, tikai divi komersanti 2004. gadā sniedza piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus:

- SIA „Lattelecom”
- AS „Telekom Baltija”

SIA „Lattelecom” rīcībā 2004. gada 31.decembrī bija:

- abonenti publiskajā komutētajā telefonu tīklā (PSTN):
  - [REDACTED] fiziskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas⁵)
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- abonenti ISDN BRA
  - [REDACTED] fiziskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- abonenti ISDN PRA
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- 2048 kilobiti sekundē strukturēta ciparu nomātā līnija (D2048S) ar R2 signalizāciju
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- fiksēta bezvadu piekļuve (> 144 Kb/s)
  - [REDACTED] fiziskas personas (120 abonentlīnijas)
  - [REDACTED] juridiskas personas (181 abonentlīnijas)

AS „Telekom Baltija” rīcībā 2004. gada 31.decembrī bija:

- abonenti publiskajā komutētajā telefonu tīklā (PSTN):
  - [REDACTED] fiziskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- abonenti ISDN BRA
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- abonenti ISDN PRA
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
- fiksēta bezvadu piekļuve (> 144 Kb/s)
  - [REDACTED] fiziskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)
  - [REDACTED] juridiskas personas ([REDACTED] abonentlīnijas)

---

⁵ Abonentlīnijas skaitā nav iekļautas taksofonu līnijas un SIA „Lattelecom” iekšējās līnijas (nekomerciālie pieslēgumi, kurus SIA „Lattelecom” nodrošina sev) un katrs ISDN BRA, ISDN PRA, D2048S pieslēgums tiek uzskaitīts kā viena abonentlīnija. Tāpēc kopējais skaits atšķiras no līniju skaita 14. attēlā, kurā ir izmantots **ekvivalento** līniju skaits (ar taksofonu līnijām un SIA „Lattelecom” iekšējām līnijām, katrs ISDN BRA pieslēgums tiek uzskaitīts kā 2 ekvivalentās līnijas, katrs viens ISDN PRA pieslēgums tiek uzskaitīts kā 30 ekvivalentās līnijas, katrs viens D2048S pieslēgums tiek uzskaitīts kā 30 ekvivalentās līnijas).

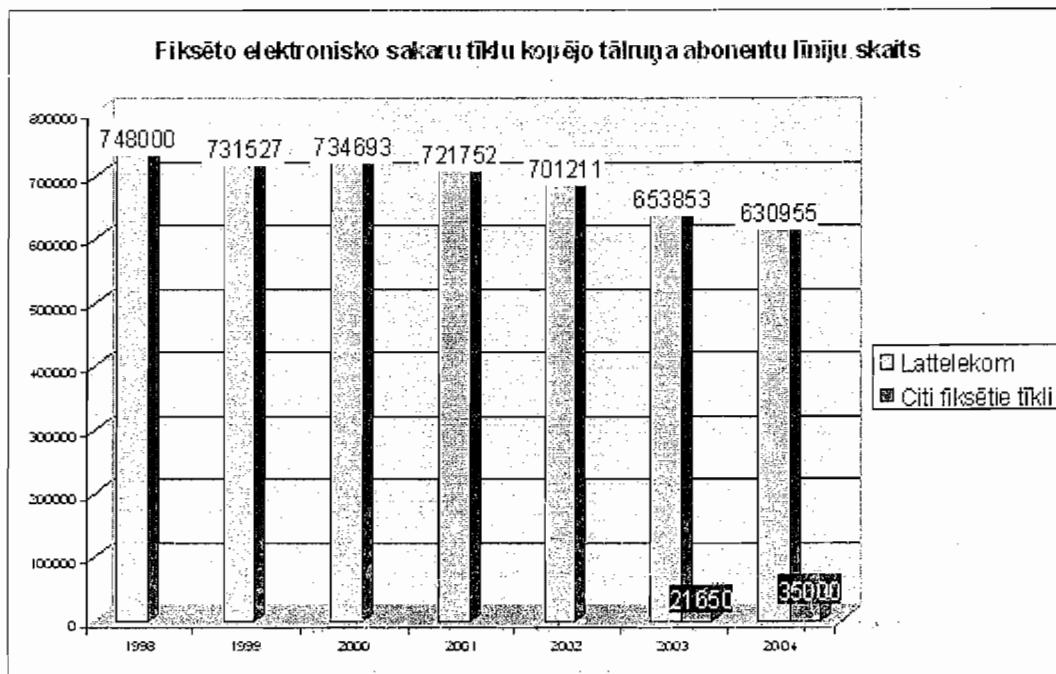
2004.gadā kopējais abonentlīniju skaits bija 665955, no tām 630955 (94,74 %) abonentlīnijas nodrošina SIA „Lattelecom” (skat. 6. attēlu). Nemot vērā, ka šajā abonentlīniju skaitā ir iekļautas arī taksofonu līnijas un iekšējās līnijas, kuras nav iekļautas tirgos Nr. 1 un 2, nepieciešams precizēt šo skaitu. Komisijas rīcībā nav informācijas, kādā apjomā citi komersanti nodrošina piekļuvi sev. Gadījumā, kad Komisija pieņem, ka citi komersanti vispār nenodrošina piekļuvi sev, SIA „Lattelecom”, kura rīcībā 2004. gada 31.decembrī bija 583239 abonentlīnijas, tirgus daļa piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksēta vietā pakalpojumus tirgos bija 94,4 %.

Komisijas rīcībā nav informācija par citu komersantu piekļuvju skaitu, kas tiek nodrošināts fiziskām vai juridiskām personām.

Pieņemot, ka visas 35000 abonentlīnijas tiek nodrošināts fiziskām personām, SIA „Lattelecom” tirgus daļa tirgū Nr. 1 ir vismaz 93,4 %.

Pieņemot, ka visas 35000 abonentlīnijas tiek nodrošināts juridiskām personām, SIA „Lattelecom” tirgus daļa tirgū Nr. 2 ir vismaz 71,6 %.

6. attēls: Abonentlīniju skaits

Lai gan Komisijas rīcībā saskaņā ar Noteikumiem nav informācijas par ieņēmumiem no piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksēta vietā pakalpojumu sniegšanas, bet tikai ieņēmumi no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas, Komisija var aprēķināt komersantu tirgus daļu zemāko robežu.

2) Tirgus daļas balstoties uz ieņēmumiem

2004. gada šādi komersanti sniedza piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus:

- SIA „Lattelecom”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „FINORS TELEKOM”
- SIA „OPTRON”
- SIA „SIGIS”
- AS „Telekom Baltija”
- SIA „TELENETS”
- SIA „UNISTARS”

Divi komersanti 2004.gadā vēl nesniedza balss telefonijas pakalpojumus:

- SIA „BALTAKOM TV SIA”
- AS „Latvenergo”

Divi komersanti sniedza balss telefonijas pakalpojumus, bet nesniedza piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu:

- SIA „CSC TELECOM”
- SIA „DATAGRUPA 777”

No diviem komersantiem, kas sniedza piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus, Komisijas rīcībā ir tikai kopējie ieņēmumi no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas, jo šie komersanti vēl nenodalīja ieņēmumus:

- SIA „LATTELENET”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”

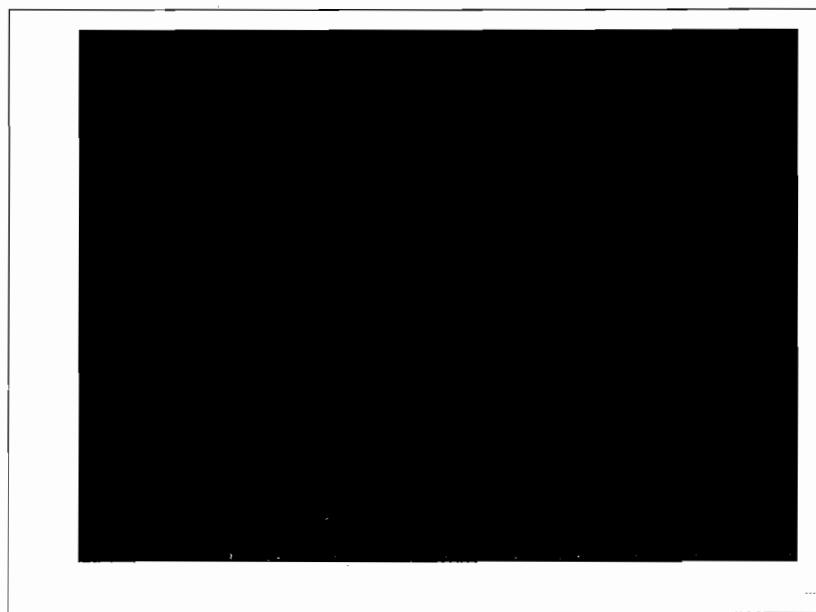
No tiem 8 komersantiem, kas sniedza piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus, Komisijas rīcībā ir dati par ieņēmumiem no piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumu sniegšanas tikai no 4 komersantiem, kam, kopā ar visiem citiem komersantiem, kas nesniedz piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus, ir █ % tirgus daļa balss telefonijas pakalpojumu tirgos.:

- SIA „Lattelecom”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”

- AS „Telekom Baltija”
- SIA „UNISTARS”

Pamatojoties uz šiem datiem, SIA „Lattelecom” piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksēta vietā tirgos fiziskām un juridiskām personām tirgus daļa ir 99,74 %.

7. attēls: Attiecīgās tirgus daļas

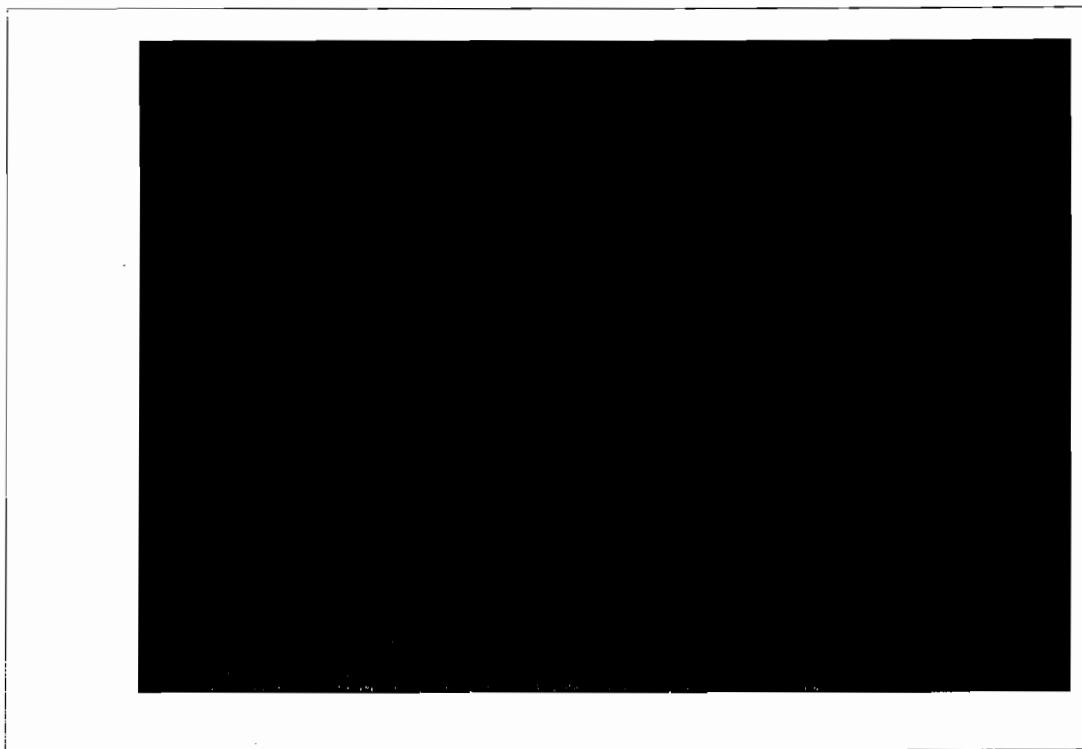

Ņemot vērā, ka šajā metodikā nav ietverti visi komersanti, kas sniedz konkrētos pakalpojumus, Komisija aprēķināja SIA „Lattelecom” tirgus daļas zemāko robežu tirgū Nr. 1 un Nr. 2, pieņemot,

- ka SIA „FINORS TELEKOM”, SIA „OPTRON”, SIA „SIGIS” un SIA „TELENETS”, SIA „LATTELENET” un VAS „Latvijas dzelzceļš” ieņēmumi nāk tikai no piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšanas un
- ka SIA „FINORS TELEKOM”, SIA „OPTRON”, SIA „SIGIS” un SIA „TELENETS” 2004 gada ieņēmumi nav 2 reizes mazāki nekā 2005.gada 1.pusgada ieņēmumi.

Tādā gadījumā SIA „Lattelecom” tirgus daļa tirgós Nr. 1 un Nr. 2 ir █ (skat 8.attēlu).

8. attēls: Attiecīgās tirgus daļas

Komisijas rīcībā nav informācijas par ieņēmumiem saistītiem ar pakalpojumu sniegšanu fiziskām vai juridiskām personām, jo vairāki komersanti savās uzskaites nenodala šīs lietotāju grupas.

Komisijai, pamatojoties uz minētajām tirgus daļām, ir iespējams konstatēt, ka SIA „Lattelecom” ir vienīgais komersants ar būtisku ietekmi piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām tirgos. Neskatoties uz to, Komisija analizē arī citus kritērijus. Apstāklos, kad abi tirgi Nr.1 un Nr.2 ir līdzīgi, Komisija veic kopīgu minēto tirgu situāciju raksturojošo kritēriju analīzi.

8.1.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojuma sniegšana balstās uz tīkla infrastruktūru. Ja komersanta rīcībā ir infrastruktūra, kuru nav racionāli dublēt, tad infrastruktūru var uzskatīt par būtisku barjeru ciņu komersantu ienākšanai tirgū. Komersantam, kas vēlas ienākt šajā tirgū un konkurēt ar SIA „Lattelecom” ir divas iespējas:

- 1) būvēt infrastruktūru, kas ir ļoti intensīvs un no ekonomiskā viedokļa neizdevīgs pasākums.

Tas nozīmē arī lielu resursu patēriņu un jau eksistējošas infrastruktūras dublēšanu, kurai nav alternatīvas izmantošanas iespējas. Infrastruktūras būvēšana tāpēc *per se* var būt kā liels šķērslis ienākšanai tirgū, un tikai komersants ar lielu finanšu līdzekļu

apjomu var atļauties būvēt savu piekļuves infrastruktūru. Piekļuves tīkla infrastruktūras izbūve attaisnojas liela tā lietojuma gadījumos. Jaunbūvēta piekļuves infrastruktūra nozīmē arī neatgūstamās izmaksas (*sunk cost*) gadījumā, ja galalietotājs, kuram komersants izbūvēja piekļuves infrastruktūru, izvēlētos citu komersantu. Šādā situācijā alternatīvas piekļuves infrastruktūras izmantošanai nav.

2) nomāt infrastruktūru (atsaistītā piekļuve).

Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem SIA „Lattelecom” ir pienākums piedāvāt citiem komersantiem atsaistītu piekļuvi (t.sk. pilnīgi un daļēji atsaistītās piekļuves, piekļuves datu plūsmai), un SIA „Lattelecom” arī jāpublicē atsaistītās piekļuves pamatpiedāvājums. SIA „Lattelecom” piedāvātie atsaistītās piekļuves pakalpojumi citiem komersantiem nav ekonomiski izdevīgi, jo 2005.gada 1.pusgadā SIA „Lattelecom” [REDACTED] atsaistītās piekļuves pakalpojumu sniegšanas.

pamatpiedāvājumu, lai nodrošinātu saviem klientiem piekļuves pakalpojumus. Acīmredzot, neregulēta piekļuves atsaistīšana ir reāls šķērslis konkurencei piekļuves publiskajam telekomunikāciju tīklam fiksētā vietā pakalpojuma tirgū.

SIA „TELE2 TELECOM” iesniegtajā Noteikumu 2.pieliekumā minēja,

[REDACTED]

Komisija to secināja arī Ziņojuma projektā par tirgus analīzi 2003.gada 11.februāra Eiropas Komisijas Rekomendācijā par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama ex ante (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) minēto tirgu Nr. 11: atsaistīta piekļuve (iekļaujot daļēju piekļuvi) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus saskaņā ar kuru un, lai nodrošinātu šķēršļu ienākšanai tirgos Nr.1 un 2 samazināšanu, Komisija plāno noteikt SIA „Lattelecom” būtisku ietekmi tirgū Nr. 11.

Komisija konstatē, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgos pastāv šķēršļi ienākšanai vai ekspansijai.

8.1.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Būtiska infrastruktūra ir elektronisko sakaru tīkla daļa jeb tīkla komponente piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgū, ko nav iespējams ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu. Šajā tirgū tas ir piekļuves tīkls.

SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vislielākais Latvijā. SIA „Lattelecom” rīcībā 2004.gadā bija [REDACTED] km piekļuves līniju. Salīdzinot ar citiem lielākajiem piekļuves tīklu īpašniekiem, tādiem kā SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” ([REDACTED] km), AS „Telekom Baltija” ([REDACTED] km), VAS „Latvijas dzelzceļš” ([REDACTED] km), SIA „Telenet” ([REDACTED] km) un SIA „OPTRON” ([REDACTED] km) - SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vairāk kā [REDACTED] reizes lielāks.

8.1.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

SIA „Lattelecom” lielumu un īpatsvaru tirgū ilustrē iepriekš analizētie dati. SIA „Lattelecom” tirgus daļa, balstoties uz kopējiem ieņēmumiem no elektronisko sakaru lietotājiem sniegtajiem pakalpojumiem, 2005.gada 1.pusgadā ir █████ savukārt, balstoties uz ieņēmumiem no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas - █████ (skatīt 5. attēlu). SIA „Lattelecom” ir arī lielākā tīkla īpašnieks (skatīt 19. tabulau), un komersanta tīkla infrastruktūras pārklājums ir gandrīz visā Latvijas Republikas teritorijā. SIA „Lattelecom” abonentu skaits un abonentlīniju skaits ir daudzkārt lielāks par pārējo tirgus dalībnieku abonentu un abonentlīniju skaitu (skatīt 6. attēlu).

8.1.5. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums

Nepieciešams analizēt, vai pastāv kompensējošā pirkspēja pret vislielāko komersantu - SIA „Lattelecom”. Kompensējošā pirkspēja pastāv, ja galalietotājs var iespaidot SIA „Lattelecom”, izvēloties citu piekļuves operatoru, gadījumā, kad SIA „Lattelecom” piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojuma tarifi (ierīkošana un abonēšana) ir pārāk augsti.

Komisija uzskata, ka pastāv šādi argumenti par kompensējošās pirkspējas nepietiekamību vai trūkumu:

1. Analīzē jāņem vērā fakts, ka ne visās Latvijas vietas galalietotājam ir iespēja mainīt operatoru. Īpaši lauku rajonos SIA „Lattelecom” ir vienīgais komersants, kas piedāvā piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus.
2. Tomēr, neskatoties uz iepriekš minēto, gadījumā, ja cits komersants sniegtu piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumus konkrētā rajonā vai pilsētā, tas komersants nespēs ūsā laikā pārņemt SIA „Lattelecom” lietotājus, jo tā komersanta rīcībā nav pietiekamas tranzīttīklu kapacitātes vai piekļuves tīklu.

Papildus, galalietotājam rodas nemateriālās izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, vēl vismaz šādos veidos:

- neērtības pabeidzot līgumu ar līdzšinējo operatoru;
- zaudēts laiks, meklējot jaunu operatoru un noslēdzot ar to jaunu līgumu.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgū pietrūkst kompensējošās pirkspējas attiecībā pret SIA „Lattelecom”.

8.1.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

SIA „Lattelecom” salīdzinot ar citiem komersantiem, vismaz tiem komersantiem, kam nav sava piekļuves tīkla, ir priekšrocība, ka komersanta rīcībā ir visas nepieciešamās tīkla komponentes (piekļuves, tīkls, maģistrālais tīkls, balss telefonija iekārtas, datu pārraides iekārtas) pietiekamā kapacitātē, lai piedāvātu galalietotājiem visus elektronisko sakaru pakalpojumus fiksētajā tīklā. Daudziem alternatīviem

komersantiem trūkst infrastruktūras vai atsevišķu tīkla komponenšu, piemēram, nav sava piekļuves tīkla. SIA „Lattelecom” izmanto tā rīcībā esošās infrastruktūras sniegtās priekšrocības pakalpojumu sasaistīšanai.

SIA „Lattelecom” var piedāvāt saviem klientiem visus pakalpojumus vienā kopā, ar pieņemamu cenu un nosacījumiem. Lietotājiem, kas vēlas noslēgt tikai vienu līgumu, sadarboties tikai ar vienu komersantu un saņemt tikai vienu rēķinu, pakalpojumu, kopumā ir daudz ērtāk saņemt no SIA „Lattelecom”, nekā saņemt atsevišķus pakalpojumus no atsevišķiem komersantiem. Šajā gadījumā lietotājs nezaudēs laiku noslēdzot līgumus ar citiem komersantiem. Īpaši komersanti, kam nepieciešams samazināt administratīvās izmaksas dot priekšroku sasaistītiem pakalpojumiem.

SIA „Lattelecom”, piemēram, piedāvā telefona līniju sasaistītu ar xDSL pakalpojumiem vai piekļuves pakalpojumus kopā ar sarunām (noslodzi) un interneta iezvanpieeju.

Pakalpojumu, ko SIA „Lattelecom” sniedz piekļuves tirgū, iespējams ar labākiem nosacījumiem saņemt vienotā paketē, nekā doto pakalpojumam kopā ar kādu citu pakalpojumu, kas var būt saistīts ar citiem konkrētiem tirgiem

Šajā kontekstā var minēt šādus sasaistīšanas piemērus:

- Aktīvie tarifi
Tas ir tarifu plāns fiziskajām personām, kuri veic izsaukumus (zvana) un izmanto dažādus sarunu veidus (vietējās sarunas, iekšzemes tālsarunas, starptautiskās sarunas vai sarunas ar mobilo elektronisko sakaru tīklu abonentiem) ar atlaidēm, kas ietver līdz pat 3,5 reizes zemāku maksu par starptautiskajām sarunām.
Abonēšanas maksu - 5,90 LVL mēnesī (vai 9,90 mājas ISDN pakalpojuma ietvaros), var salīdzināt ar parastas telefona līnijas abonēšanas maksu mēnesī 3,54 LVL (ISDN 8,99 LVL)
- Biznesa tarifu plāns starptautiskām sarunām
Tarifu plāns nodrošina samazinātu maksu par *Starptautiskajām sarunām* darbdienās darba laikā – no pulksten 7:00 līdz 20:00. Tarifu plāna abonēšanas maksa ir atkarīga no lietotāja izvēlētā valstu skaita un no tā, vai lietotājs izmanto pamata tālruņa līniju, vai citus elektronisko sakaru pakalpojumus.
- Mājas komplekti
Mājas komplekts ir īpašs piedāvājums, ar ko var abonēt kopumu, kurā ietilpst interneta pieslēgums (2 Mbit/s vai 5 Mbit/s), fiksētās tālruņa līnija, bezmaksas sarunas SIA „Lattelecom” tīkla un Lattelecom TV (TV pārraides datora ekrānā, 4. kanāli). Abonēšanas maksu mēnesī ir 13,90 LVL (2 Mbit/s) vai 16,90 LVL (5 Mbit/s).

8.1.7. Komersantu vai komersantu grupas vertikāla integrācija

Komersantu vertikāla integrācija var klūt par kavēkli konkurences attīstībai, kad komersants piedāvā pakalpojumus mazumtirdzniecībā un vairumtirdzniecībā un konkurē mazumtirdzniecības tirgos ar citiem komersantiem, kuri pieprasī no komersanta pakalpojumus vairumtirdzniecības tirgos.

Komisija ar 2006. gada 30.junija lēmumiem Nr. 170, 171 un 172 ir noteikusi SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi trijos starpsavienojumu pakalpojumu tirgos:

- tirgus 8: savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā tirgū;

- tirdus 9: savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” publiskajā telefonu tīklā tirgū;
- tirdus 10: tranzīta pakalpojumu publiskajā fiksētajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā tirgū.

Komisija arī Ziņojuma projektā par tirdus analīzi 2003.gada 11.februāra Eiropas Komisijas Rekomendācijā par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama ex ante (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) minēto tirdu Nr. 11: atsaistīta piekļuve (iekļaujot daļēju piekļuvi) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus secināja, ka SIA „Lattelecom” ir būtiskā ietekme tirgū Nr. 11.

Līdz ar to Komisija uzskata, ka SIA „Lattelecom” ir būtiska ietekme četros būtiskos vairumtirdzniecības tirgos, kuros sniegtie pakalpojumi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai šajā Ziņojumā apskatāmajos tirgos.

8.1.8. Rezultāti

Nemot vērā tirdus analīzi, Komisija secina, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšanas fiziskām personām Latvijas Republikas teritorijā tirgū un piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšanas juridiskām personām Latvijas Republikas teritorijā tirgū nepastāv efektīva konkurence.

8.1.9. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšanas fiziskām personām Latvijas Republikas teritorijā tirgū un piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšanas juridiskām personām Latvijas Republikas teritorijā tirgū.

8.2. Tirdus 3 un 5

8.2.1. Tirdus dalījums

2004. gadā šādi 15 komersanti nodrošināja vietējos vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus, vai kopā ar piekļuves pakalpojumiem vai piedāvājot operatora izvēles vai operators iepriekšējas izvēles pakalpojumus:

- SIA „Lattelecom”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „FINORS TELEKOM”
- SIA „OPTRON”
- SIA „SIGIS”
- AS „Telekom Baltija”
- SIA „TELENETS”
- SIA „UNISTARS”

- SIA "Latvijas Interneta Telefons"
- SIA „TELENET”
- SIA „Tilts visiem”
- SIA „Augstceltne”
- SIA „LATTELENET”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- SIA „Datagrupa 777”

No tiem 15 komersantiem, kas nodrošināja vietējos vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus fiksēta vietā, Komisijas rīcībā ir dati par ieņēmumiem no vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu fiksēta vietā sniegšanas tikai no 11 komersantiem, kam kopā ar visiem citiem komersantiem, kas nesniedz vietējos vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus fiksēta vietā, vairāk nekā █ tirdzniecības tirgus daļa balss telefonijas pakalpojumu tirgos.:

- SIA „Lattelecom”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „OPTRON”
- AS „Telekom Baltija”
- SIA „TELENETS”
- SIA „UNISTARS”
- SIA „TELENET”
- SIA „Augstceltne”
- SIA „LATTELENET”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- SIA „Datagrupa 777”

Pieņemot, ka citu komersantu ieņēmumi, kas nesniedza informāciju par 2004.gadu, 2004.gada ieņēmumi nav 2 reizes mazāki nekā 2005.gada 1.pusgada ieņēmumi, ieņēmumi no četriem mazākajiem komersantiem kopsummā nodrošina mazāk nekā █ no visu 16 komersantu ieņēmumiem tirgos Nr.2 un 5.

Nemot vērā arī aprēķinātos SIA „SIGIS”, SIA „FINORS”, SIA „Tilts visiem” un SIA „Latvijas Interneta Telefons” ieņēmumus, SIA „Lattelecom” tirdzniecības tirgus Nr. 3 un 5 ir █ % (skatīt 9.attēlu).

9. attēls: Attiecīgās tirgus daļas

Komisijas rīcībā nav informācijas par ieņēmumiem saistītiem ar pakalpojumu sniegšanu fiziskām vai juridiskām personām, jo vairāki komersanti savās uzskaites nenodala šīs lietotāju grupas.

8.2.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Komersants var nodrošināt vietējos vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus:

- kopā ar piekļuves pakalpojumiem
- operatora izvēles pakalpojumiem (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu)
- operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem.

Lai nodrošinātu pakalpojumus kopā ar piekļuves pakalpojumiem, komersantam jābūt iespēja nodrošināt piekļuvi galalietotājiem. Punktā 8.1.2. Komisija jau secināja, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgos pastāv šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai.

Nemot vērā operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumu pieejamību, Komisija konstatē, ka šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai nepastāv, jo Komisija ar 2004. gada 1. decembra lēmumu Nr. 294 „Par operatora izvēles pakalpojuma un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojuma ieviešanas termiņu noteikšanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „LATTELEKOM SIA”” uzlikta vēsturiskajam operatoram SIA „Lattelecom” saistības, nodrošināt lietotājiem abu pakalpojumu izmantošanu. Šķēršļu likvidēšana ir regulēšanas rezultāts. Gadījumā, ja

regulēšanas pasākumi tiktu atcelti (*green field approach*), ir apšaubāms, vai vēsturiskajam operatoram vēl būtu stimuls nodrošināt operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumus. Laikā, kad SIA "Lattelecom" nebija saistības nodrošināt operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem, abi pakalpojumi netika nodrošināti. SIA „Lattelecom” ir saistība nodrošināt visiem abonentiem operatora iepriekšējas izvēles pakalpojums vietējiem izsaukumiem ne vēlāk par 2006.gada 1.jūliju. Nemot vērā šo vēlo, pēc tirgus atvēršanas ieviešanas datumu, kas saistīts ar SIA „Lattelecom” tīkla iespējām un trūkumiem, viens komersants pašlaik sniedz operatora iepriekšējas izvēles pakalpojums vietējām sarunām. Sekojoši, SIA „Lattelecom” pietrūkst motivācijas nodrošināt šo pakalpojumu brīvprātīgi.

Tādēļ Komisija konstatē, ka nepastāvot regulēšanas pasākumiem pastāvētu šķēršļi ienākšanai vai ekspansijai tirgos Nr.3 un 5.

8.2.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Būtiska infrastruktūra ir elektronisko sakaru tīkla daļa, jeb tīkla komponente vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu nodrošināšanas fiksētā vietā tirgū, ko nav iespējams ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu. Šajā tirgū tas ir piekļuves tīkls.

SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vislielākais Latvijā. SIA „Lattelecom” rīcībā 2004.gadā ir [REDACTED] km piekļuves līniju. Salīdzinot ar cītiem lielākajiem piekļuves tīklu īpašniekiem, tādiem kā SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” ([REDACTED] km), AS „Telekom Baltija”([REDACTED] km), VAS „Latvijas dzelzceļš” ([REDACTED] km), SIA „Telenet” ([REDACTED] km) un SIA „OPTRON” ([REDACTED] km) - SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vairāk kā [REDACTED] reizes lielāks.

8.2.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

SIA „Lattelecom” lielumu un īpatsvaru tirgū ilustrē iepriekš analizētie dati. SIA „Lattelecom” tirgus daļa, balstoties uz kopējiem ieņēmumiem no elektronisko sakaru lietotājiem sniegtajiem pakalpojumiem, 2005.gada 1.pusgadā ir [REDACTED] savukārt, balstoties uz ieņēmumiem no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas - [REDACTED] (skatīt 5. attēlu). SIA „Lattelecom” ir arī lielākais tīkla struktūras īpašnieks (skatīt 19. tabula), un komersanta tīkla infrastruktūras pārkājums ir gandrīz visā Latvijas Republikas teritorijā. SIA „Lattelecom” abonentu skaits un abonentlīniju skaits ir daudzskārt lielāks par pārējo tirgus dalībnieku abonentu un abonentlīniju skaitu (skatīt 6. attēlu).

8.2.5. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums

Galalietotājs var veikt vietējās sarunas vai iekšzemes tālsarunas, tās izmantojot:

- kopā ar piekļuves pakalpojumiem;
- operatora izvēles pakalpojumus (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu);
- operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumus.

Punktā 8.1.5 Komisija jau konstatē, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgū pietrūkst kompensējošā pirktpēja attiecībā pret SIA „Lattelecom”.

Saistībā ar operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem Komisija punktā 8.2.2. konstatē, ka vēsturiskajam operatoram SIA „Lattelecom” ir saistības nodrošināt saviem lietotājiem abu pakalpojumu izmantošanu. Līdz ar to un kā regulēšanas pasākumu sekas galalietotājam ir kompensējošā pirktpēja. Tas viegli var izmantot citus operatorus, lai veiktu vietējas sarunas vai iekšzemes tālsarunas. Tomēr gadījumā, ja regulēšanas pasākumi tiktu atcelti (*green field approach*), ir apšaubāms, vai vēsturiskajam operatoram vēl pastāvētu stimuls nodrošināt operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumus. Tādā gadījumā galalietotājiem nebūtu iespējas izvēlēties citus operatorus, lai veiktu vietējās sarunas vai iekšzemes tālsarunas.

Tādēļ Komisija konstatē, ka bez regulēšanas pasākumu piemērošanas pietrūktu kompensējošās pirktpējas attiecībā pret SIA „Lattelecom” tirgos Nr.3 un 5.

8.2.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

SIA „Lattelecom” salīdzinot ar citiem komersantiem, vizmas tiem komersantiem, kam nav sava piekļuves tīkla, ir priekšrocība, ka komersanta rīcībā ir visas nepieciešamās tīkla komponentes (piekļuves, tīkls, magistrālais tīkls, balss telefonija iekārtas, datu pārraides iekārtas) pietiekamā kapacitātē, lai piedāvātu galalietotājiem visus elektronisko sakaru pakalpojumus fiksētajā tīklā. Daudziem alternatīviem komersantiem trūkst infrastruktūras vai tīkla atsevišķu tīkla komponenšu, piemēram, nav sava piekļuves tīkla. SIA „Lattelecom” izmanto tā rīcībā esošās infrastruktūras sniegtās priekšrocības pakalpojumu sasaistīšanai.

SIA „Lattelecom” var piedāvāt saviem klientiem visus pakalpojumus vienā kopumā, ar labu cenu un labiem nosacījumiem. Klientiem, kas grib pēc iespējas tikai vienu līgumu noslēgt, adresēt tikai vienu komersantu un saņemt tikai vienu rēķinu, pakalpojumu kopumā ir daudz ērtāks neka saņemt atsevišķus pakalpojumus no atsevišķiem komersantiem. Tāds klients nezaudēs laiku noslēgt līgumus ar citiem komersantiem. Īpaši uzņēmumi, kam ir nepiecišamība samazināt administratīvās izmaksas, dod priekšroku sasaistītiem pakalpojumiem.

SIA „Lattelecom”, piemēram, piedāvā telefona līnijas sasaistītu ar xDSL pakalpojumiem vai piekļuves pakalpojumus vienā kopumā ar sarunām (noslodzi) un interneta iezvanpieeju.

Pakalpojumu, ko SIA „Lattelecom” sniedz piekļuves tirgū, iespējams ar labākiem nosacījumiem saņemt vienotā paketē, nekā dotajam pakalpojumam kopā ar kādu citu pakalpojumu, kas var būt saistīts ar citiem konkrētiem tirgiem

Šajā kontekstā var minēt šādus sasaistīšanas piemērus:

- Aktīvie tarifi

Tas ir tarifu plāns fiziskajām personām, kuri veic izsaukumus (zvana) un izmanto dažādus sarunu veidus (vietējās sarunas, iekšzemes tālsarunas, starptautiskās sarunas vai sarunas ar mobilo elektronisko sakaru tīklu abonentiem) ar atlaidēm, kas ietver līdz pat 3,5 reizes zemāku maksu par starptautiskajām sarunām.

Abonēšanas maksu - 5,90 LVL mēnesī (vai 9,90 mājas ISDN pakalpojuma ietvaros), var salīdzināt ar parastas telefona līnijas abonēšanas maksu mēnesī 3, 54 LVL (ISDN 8,99 LVL)

- Biznesa tarifu plāns starptautiskām sarunām

Tarifu plāns nodrošina samazinātu maksu par *Starptautiskajām sarunām*

darbdienās darba laikā – no pulksten 7:00 līdz 20:00. Tarifu plāna abonēšanas maksa ir atkarīga no lietotāja izvēlētā valstu skaita un no tā, vai lietotājs izmanto pamata tālruņa līniju, vai citus elektronisko sakaru pakalpojumus.

- **Mājas komplekti**

Mājas komplekts ir īpašs piedāvājums, ar ko var abonēt kopumu, kurā ietilpst internet pieslēgums (2 Mbit/s vai 5 Mbit/s), fiksētās tālruņa līnija, bezmaksas sarunas SIA „Lattelecom” tīklā un Lattelecom TV (TV pārraides datora ekrānā, 4. kanāli). Abonēšanas maksa mēnesī ir 13,90 LVL (2 Mbit/s) vai 16,90 LVL (5 Mbit/s).

8.2.7. Rezultāti

Nemot vērā tirgus analīzi, Komisija secina, ka fiziskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū un juridiskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū nepastāv efektīva konkurence.

8.2.8. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi fiziskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū un juridiskām personām publiski pieejamu vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā, tirgū Latvijas Republikas teritorijā.

8.3. Tirgus 4 un 6

8.3.1. Tirgus dalījums

2004.gadā šādi 18 komersanti sniedza starptautisko telefonsakaru pakalpojumus, vai kopā ar piekļuves pakalpojumiem vai piedāvājot operatora izvēli vai operatora iepriekšēju izvēli:

- SIA „Lattelecom”
- SIA „IT Group”
- SIA „TELE 2 TELECOM”
- SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „FINORS TELEKOM”
- SIA „OPTRON”
- SIA „SIGIS”
- AS „Telekom Baltija”

- SIA „TELENETS”
- SIA „UNISTARS”
- SIA "Latvijas Interneta Telefons"
- SIA „TELENET”
- SIA „Tilts visiem”
- SIA „Augstceltne”
- SIA „LATTELENET”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- SIA „Datagrupa 777”

No tiem 18 komersantiem, kas sniedza starptautiskos telefonsakaru pakalpojumus fiksētā vietā, Komisijas rīcībā ir dati par ieņēmumiem no vietējo vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumu fiksētā vietā sniegšanas tikai no 14 sekojošiem komersantiem, kuriem kopā ar citiem komersantiem, kas nesniedz vietējos vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumus fiksētā vietā, ir vairāk nekā █ tīrgus daļa balss telefonijas pakalpojumu tirgos:

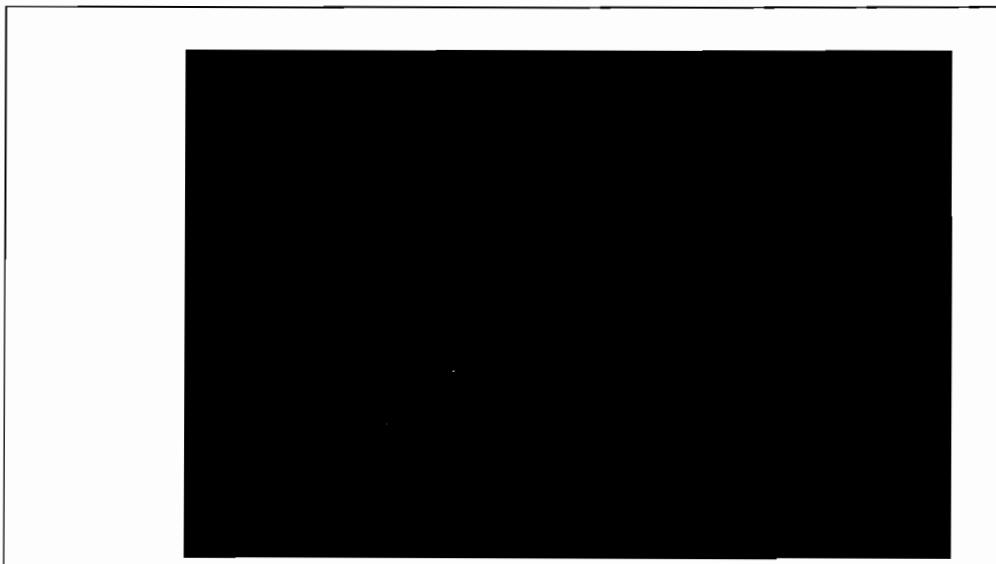
- SIA „Lattelecom”
- SIA „IT Group”
- SIA „TELE 2 TELECOM”
- SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
- SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
- SIA „OPTRON”
- AS „Telekom Baltija”
- SIA „TELENETS”
- SIA „UNISTARS”
- SIA „TELENET”
- SIA „Augstceltne”
- SIA „LATTELENET”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”

- SIA „Datagrupa 777”

Pieņemot, ka citu komersantu ieņēmumi, kas nesniedza informāciju par 2004.gadu, 2004.gada ieņēmumi nav 2 reizes mazāki nekā 2005.gada 1.pusgada ieņēmumi, ieņēmumi no četriem mazākajiem komersantiem kopsummā nodrošina mazāk nekā 0,5 % no visu 18 komersantu ieņēmumiem tirgos Nr.4 un 6.

Nemot vērā arī aprēķinātos SIA „SIGIS”, SIA „FINORS”, SIA „Tilts visiem” un SIA „Latvijas Interneta Telefons” ieņēmumus, SIA „Lattelecom” tirgus daļa tirgos Nr.4 un 6 ir [REDACTED] (skatīt 10.attēlu).

10. attēls: Attiecīgās tirgus daļas

Komisijas rīcībā nav informācijas par ieņēmumiem saistītiem ar pakalpojumu sniegšanu fiziskām vai juridiskām personām, jo vairāki komersanti savās uzskaitēs nenodala šīs lietotāju grupas.

8.3.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Komersants var nodrošinātu starptautiskos telefonsakaru pakalpojumus:

- kopā ar piekļuves pakalpojumiem
- operatora izvēles pakalpojumiem (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu)
- operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem.

Lai nodrošinātu pakalpojumus kopā ar piekļuves pakalpojumiem, komersantam jābūt iespēja nodrošināt piekļuvi galalietotājiem. Punktā 8.1.2. Komisija jau secināja, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgos pastāv šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai.

Nemot vērā operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumu pieejamību, Komisija konstatē, ka šķēršļi ienākšanai tirgus vai ekspansijai nepastāv,

jo Komisija ar 2004. gada 1. decembra lēmumu Nr. 294 „Par operatora izvēles pakalpojuma un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojuma ieviešanas termiņu noteikšanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „LATTELEKOM SIA”” uzlika vēsturiskajam operatoram SIA „Lattelecom” saistības, nodrošināt lietotājiem abu pakalpojumu izmantošanu. Šķēršļu likvidēšana ir regulēšanas rezultāts. Gadījumā, ja regulēšanas pasākumi tiktu atcelti (*green field approach*), ir apšaubāms, vai vēsturiskajam operatoram vēl būtu stimuls nodrošināt operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumus. Laikā, kad SIA „Lattelecom” nebija saistības nodrošināt operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumiem, abi pakalpojumi netika nodrošināti. Sekojoši, SIA „Lattelecom” pietrūkst motivācijas nodrošināt šo pakalpojumu brīvprātīgi.

Tādēļ Komisija konstatē, ka nepastāvot regulēšanas pasākumiem pastāvētu šķēršļi ienākšanai vai ekspansijai tirgos Nr.3 un 5.

8.3.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Būtiska infrastruktūra ir elektronisko sakaru tīkla daļa, jeb tīkla komponente starptautisko telefonsakaru pakalpojumu nodrošināšanas fiksētā vietā tirgū, ko nav iespējams ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu. Šajā tirgū tas ir piekļuves tīkls.

SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vislielākais Latvijā. SIA „Lattelecom” rīcībā 2004.gadā ir [REDACTED] km piekļuves līniju. Salīdzinot ar citiem lielākajiem piekļuves tīklu īpašniekiem, tādiem kā SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” ([REDACTED] km), AS „Telekom Baltija”([REDACTED] km), VAS „Latvijas dzelzceļš” ([REDACTED] km), SIA „Telenet” ([REDACTED] km) un SIA „OPTRON” ([REDACTED] km) - SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vairāk kā [REDACTED] reizes lielāks.

8.3.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

SIA „Lattelecom” lielumu un īpatsvaru tirgū ilustrē iepriekš analizētie dati. SIA „Lattelecom” tirgus daļa, balstoties uz kopējiem ieņēmumiem no elektronisko sakaru lietotājiem sniegtajiem pakalpojumiem, 2005.gada 1.pusgadā ir [REDACTED] savukārt, balstoties uz ieņēmumiem no balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas - [REDACTED] (skatīt 5. attēlu). SIA „Lattelecom” ir arī lielākais tīkla struktūras īpašnieks (skatīt 19. tabula), un komersanta tīkla infrastruktūras pārklājums ir gandrīz visā Latvijas Republikas teritorijā. SIA „Lattelecom” abonentu skaits un abonentlīniju skaits ir daudzkārt lielāks par pārējo tirgus dalībnieku abonentu un abonentlīniju skaitu (skatīt 6. attēlu tabulu).

8.3.5. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums

Galalietotājs var veikt starptautiskās sarunas, tās izmantojot:

- kopā ar piekļuves pakalpojumiem;
- operatora izvēles pakalpojumus (sastādot operatora izvēles piekļuves kodu);
- operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumus.

Punktā 8.1.5 Komisija jau konstatē, ka piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā tirgū pietrūkst kompensējošā pirktpēja attiecībā pret SIA „Lattelecom”.

Saistībā ar operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumiem Komisija punktā 8.2.2. konstatē, ka vēsturiskajam operatoram SIA „Lattelecom” ir saistības nodrošināt saviem lietotājiem abu pakalpojumu izmantošanu. Līdz ar to un kā regulēšanas pasākumu sekas galalietotājam ir kompensējošā pirkspēja. Tas viegli var izmantot citus operatorus, lai veiktu vietējas sarunas vai iekšzemes tālsarunas. Tomēr gadījumā, ka regulēšanas pasākumi tiktu atcelti (*green field approach*), ir apšaubāms, vai vēsturiskajam operatoram vēl pastāvētu stimuls, nodrošināt operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēlēs pakalpojumus. Tādā gadījumā galalietotājiem nebūtu iespējas izvēlēties citus operatorus, lai veiktu starptautiskās sarunas. Tādēļ Komisija konstatē, ka bez regulēšanas pasākumu piemērošanas pietrūkstu kompensējošās pirkspējas attiecībā pret SIA „Lattelecom” tirgos Nr. 4 un Nr. 6.

8.3.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

SIA „Lattelecom” salīdzinot ar citiem komersantiem, vismaz tiem komersantiem, kam nav sava piekļuves tīkla, ir priekšrocība, ka komersanta rīcībā ir visas nepieciešamās tīkla komponentes (piekļuves, tīkls, maģistrālais tīklis, balss telefonija iekārtas, datu pārraides iekārtas) pietiekamā kapacitātē, lai piedāvātu galalietotājiem visus elektronisko sakaru pakalpojumus fiksētajā tīklā. Daudziem alternatīviem komersantiem trūkst infrastruktūras vai tīkla atsevišķu tīkla komponenšu, piemēram, nav sava piekļuves tīkla. SIA „Lattelecom” izmanto tā rīcībā esošās infrastruktūras sniegtās priekšrocības pakalpojumu sasaistīšanai.

SIA „Lattelecom” var piedāvāt saviem klientiem visus pakalpojumus vienā kopumā, ar labu cenu un labiem nosacījumiem. Klientiem, kas grib pēc iespējas tikai vienu līgumu noslēgt, adresēt tikai vienu komersantu un saņemt tikai vienu rēķinu, saņemt pakalpojumus kopumā ir daudz ērtāk nekā saņemt atsevišķus pakalpojumus no atsevišķiem komersantiem. Tāds klients nezaudēs laiku noslēgt līgumus ar citiem komersantiem. Īpaši uzņēmumi, kam ir vajadzība samazināt administratīvas izmaksas, dod priekšroku sasaistītiem pakalpojumiem.

SIA „Lattelecom”, piemēram, piedāvā telefona līnijas sasaistītas ar xDSL pakalpojumiem vai piekļuves pakalpojumus vienā kopumā ar sarunām (noslodzi) un interneta iezvanpieju.

Pakalpojumu, ko SIA „Lattelecom” sniedz piekļuves tirgū, iespējams ar labākiem nosacījumiem saņemt vienotā paketē, nekā dotajam pakalpojumam kopā ar kādu citu pakalpojumu, kas var būt saistīts ar citiem konkrētiem tirgiem

Šajā kontekstā var minēt šādus sasaistīšanas piemērus:

- Aktīvie tarifi
  - Tas ir tarifu plāns fiziskajām personām, kuri veic izsaukumus (zvana) un izmanto dažādus sarunu veidus (vietējās sarunas, iekšzemes tālsarunas, starptautiskās sarunas vai sarunas ar mobilo elektronisko sakaru tīklu abonentiem) ar atlaidēm, kas ietver līdz pat 3,5 reizes zemāku maksu par starptautiskajām sarunām.
  - Abonēšanas maksu - 5,90 LVL mēnesī (vai 9,90 mājas ISDN pakalpojuma ietvaros), var salīdzināt ar parastas telefona līnijas abonēšanas maksu mēnesī 3, 54 LVL (ISDN 8,99 LVL)
- Biznesa tarifu plāns starptautiskām sarunām
  - Tarifu plāns nodrošina samazinātu maksu par *Starptautiskajām sarunām* darbdienās darba laikā – no pulksten 7:00 līdz 20:00. Tarifu plāna abonēšanas

maksi ir atkarīga no lietotāja izvēlētā valstu skaita un no tā, vai lietotājs izmanto pamata tālruņa līniju, vai citus elektronisko sakaru pakalpojumus.

- Mājas komplekti
Mājas komplekts ir īpašs piedāvājums, ar ko var abonēt kopumu, kurā ietilpst internet pieslēgums (2 Mbit/s vai 5 Mbit/s), fiksētās tālruņa līnija, bezmaksas sarunas SIA „Lattelecom” tīklā un Lattelecom TV (TV pārraides datora ekrānā, 4. kanāli). Abonēšanas maksu mēnesī ir 13,90 LVL (2 Mbit/s) vai 16,90 LVL (5 Mbit/s).

8.3.7. Rezultāti

Nemot vērā tirgus analīzi, Komisija secina, ka fiziskām personām publiski pieejamu starptautisko telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū un juridiskām personām publiski pieejamu starptautisko telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā, Latvijas Republikas teritorijā, tirgū nepastāv efektīva konkurence.

8.3.8. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi fiziskām personām publiski pieejamu starptautisko telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū un juridiskām personām publiski pieejamu starptautisko telefonsakaru pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū.

9. Būtiskā ietekme tirgū

9.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana elektronisko sakaru komersantiem

Saskaņā ar ESL 31. pantu Komisijai ir tiesības, pamatojoties uz tirgus analīzes rezultātiem, piemērot, saglābāt, grozīt vai atcelt saistības komersantiem ar būtisku ietekmi konkrētajā tirgū, lai konkrētajā tirgū nodrošinātu efektīvu konkurenci.

ESL 31. panta otrā daļa nosaka, ka:

Nemot vērā ESL 31. panta pirmajā daļā minētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu elektronisko sakaru komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā.

Ja Komisija konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

Nosakot konkrētas saistības elektronisko sakaru komersantiem, Komisija ievēro arī vispārējos EK definētos elektronisko sakaru nozares regulēšanas mērķus:

- konkurences veicināšanu;
- vienota iekšējā tirgus attīstību Eiropas Kopienā;

- ES pilsoņu interešu ievērošanu.

Saskaņā ar ESL 38. panta pirmo un otro daļu:

Elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piekļuves vai starpsavienojumu jomā Komisija var uzlikt šādas saistības:

- caurredzamības saistības,
- vienlīdzīgas attieksmes saistības,
- atdalītas finanšu uzskaites saistības,
- tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības,
- pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Komisija, uzliekot elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piekļuves vai starpsavienojumu jomā ESL 38. panta pirmajā daļā minētās saistības, ievēro objektivitātes, caurredzamības, samērības un vienlīdzības principus atbilstoši risināmās problēmas būtbai un regulēšanas mērķiem. Pirms tiek pieņemts lēmums par saistību uzlikšanu, Komisija konsultējas ar elektronisko sakaru tirgus dalībniekiem.

9.2. Saistības

9.2.1. Operatora izvēle un operators iepriekšēja izvēle

ESL 44. pants paredz, ka

- 1) Publiskā fiksētā telefonu tīkla operators ar būtisku ietekmi tirgū publiskā fiksētā telefonu tīkla nodrošināšanas jomā nodrošina abonentiem operatora izvēles pakalpojumu vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu.
- 2) Lietotāju prasības saņemt operatora izvēles pakalpojumu un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu ieviešanai citos elektronisko sakaru tīklos vai citādā veidā, nekā paredzēts šā panta pirmajā daļā, Komisija izskata saskaņā ar šā likuma 44.pantu.
- 3) Komisija nosaka operatora izvēles pakalpojuma vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojuma nodrošināšanas noteikumus un šo pakalpojumu ieviešanas termiņus.

9.2.2. Galalietotājiem sniego elektronisko sakaru pakalpojumu tarifu regulēšana

ESL 60. panta otra daļa paredz, ka

Elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū Komisija var piemērot galalietotājiem sniego elektronisko sakaru pakalpojumu tarifu regulēšanas pasākumus (tajā skaitā noteikt tarifu aprēķināšanas metodiku, apstiprināt tarifus, uzlikt saistības tarifu tuvināšanai izmaksām vai attiecīgā pakalpojuma tarifiem salīdzināmos pakalpojumu tirgos, piemērot elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu attiecināšanas un aprēķināšanas metodiku un citus tarifu regulēšanas pasākumus).

9.3. Elektronisko sakaru komersanti ar būtisku ietekme tirgū

Komisija novēros, vai kādu saistību piemērošana vai nepiemērošana neveido problēmas konkrētajā tirgū vai netiek ierobežota konkurences attīstība. Nemot vērā tirgus attīstību, Komisija patur tiesības piemērot jaunas, atcelt vai grozīt esošās saistības.

9.3.1. SIA „Lattelecom”

Nemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi tirgū šādos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos:

- piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana fiziskām personām Latvijas Republikas teritorijā tirgus;
- piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana juridiskām personām Latvijas Republikas teritorijā tirgus;
- fiziskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā tirgus;
- fiziskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā tirgus;
- juridiskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā tirgus;
- juridiskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā tirgus.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija saskaņā ar ESL nosaka SIA „Lattelecom” šādas saistības (speciālas prasības):

1) Operatora izvēles un operatora iepriekšējas izvēles pakalpojums

SIA „Lattelecom” nodrošina abonentiem operatora izvēles pakalpojumu

- vietējiem sarunām,
- iekšzemes tālsarunām,
- izsaukumiem uz publisko mobilo telefonu tīklu un
- starptautiskajām sarunām

saskaņā ar Komisijas padomes 2005.gada 8. jūnija lēmumu Nr.139 apstiprinātiem un ar Komisijas padomes 2006.gada 7. jūnija lēmumu Nr.134 grozītiem „Operatora izvēles pakalpojuma vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojuma nodrošināšanas noteikumiem”.

SIA „Lattelecom” nodrošina abonentiem operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu

- vietējiem sarunām,
- iekšzemes tālsarunām,
- izsaukumiem uz publisko mobilo telefonu tīklu un
- starptautiskajām sarunām.

2) Tarifu regulēšanas saistības

SIA „Lattelecom” ir pienākums Komisijai iesniegt tarifu izmaksu pamatojumu, šādiem galalietotāju tarifiem:

- piekļuves abonēšanas maksa fiziskām un juridiskām personām šādiem piekļuves veidiem: PSTN, ISDN BRA, ISDN PRA;
- piekļuves ierīkošanas maksa fiziskām un juridiskām personām šādiem piekļuves veidiem: PSTN, ISDN BRA, ISDN PRA;
- maksa par savienojumu fiziskām un juridiskām personām vietējiem vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumiem, izsaukumiem uz publisko mobilo telefona tīklu, starptautiskiem telefonsakaru pakalpojumiem;
- maksa par minūti fiziskām un juridiskām personām vietējiem vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumiem, izsaukumiem uz publisko mobilo telefona tīklu, starptautiskiem telefonsakaru pakalpojumiem;
- tarifu plāni, kuros ir iekļauta piekļuve publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā pakalpojumi fiziskām vai juridiskām personām;
- tarifu plāni, kuros ir iekļauti vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā fiziskām vai juridiskām personām;
- tarifu plāni, kuros ir iekļauti publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā fiziskām vai juridiskām personām.

SIA „Lattelecom” tarifiem ir jābūt tuvinātiem izmaksām, kas aprēķinātas saskaņā ar Komisijas metodiku „Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika” vai gadījumā, ja pakalpojums iepriekš netika sniegts, plānotajām pakalpojuma izmaksām.

Saīsinājumi

ADSL: asimetriskā ciparu abonentlīnija

CDMA: koddales daudzkārša piekļuve (*code division multiple access*)

CRS: centrālā radiostacija

EK: Eiropas Kopiena

ESL: Elektronisko sakaru likums

ET: Eiropas Kopienu Tiesa

FWA: bezvadu fiksētā piekļuve (*Fixed Wireless Access*)

GSM: globālā mobilo sakaru sistēma (*global system for mobile communications*)

HDSL: ātrdarbīga abonenta ciparlīnija

HHI: Hirfendāla-Hiršmana indekss

IP: interneta protokols

ISDN BRA: integrēto pakalpojumu cipartīkla galvenās plūsmas piekļuve

ISDN PRA: integrēto pakalpojumu cipartīkla primārās plūsmas piekļuve

ISP: interneta pakalpojumu sniedzējs

MDF: kross (*main distribution frame*)

MK: Ministru kabinets

PLC: elektroniskie sakari izmantojot elektriskās līnijas

PMP: punkts-daudzi punkti (*point-to-multipoint*)

PSTN: Publiskas komutētais telefonu tīkls

RS: retranslācijas stacijas

TAL: telefona abonenta līnija

TS: terminālstacijas

UMTS: universālā mobilo telesakaru sistēma (*universal mobile telecommunications service*)

VoB: balss telefonija platjoslā (*voice over broadband*)

VoIP: *voice over IP*

VoPI: *voice over public internet*

VPI: Valsts pārvaldes iestāde

Wi-Fi: Bezvadu internet (*wireless fidelity*)

xDSL: ciparu abonentlīnijas tehnoloģijas